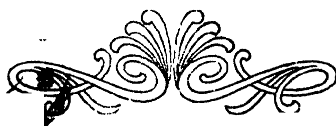
శుకసప్తతి కథలు

గ్రంథకర్త్రి:

శ్రీమతి జొన్నలగడ్డ కామేశ్వరీదేవి.

ప్రకాశకులు:

శ్రీ సత్యానంద బుక్ డిపో,

పబ్లిషర్సు అండ్ బుక్ సెల్లర్సు,

రాజమండ్రి

1940

శుకసప్తతి కథలు

గ్రంధకర్త్రి:

శ్రీమతి జొన్నలగడ్డ కామేశ్వరీదేవి.

ప్రకాశకులు:

పి. రంగారావు,

శ్రీ సత్యానంద బుక్ డిపో,

రాజమండ్రి.

1940

[వెల **0—12—0**

రాజమహేంద్రవరమున :
శ్రీ సత్యానంద ప్రెస్ నందు,
ముద్రింపఁబడియె.

భూమిక.

—:o:—

ఆంధ్రమున నీ " శుకసప్తతి " కథలు వ్రాయవలెనను సంకల్పము చాలకాలమునుండి కలదు. ఒకటి రెండు పురాతనగ్రంథములఁ జదివి, యవి చాల నసందర్భముగ నుండుటచే, నీ విధముగా వ్రాసి, ఆంధ్రభాషావధూటి కొక నూత్నాలంకారము సమర్పించినాను. గుణగ్రహణపారీణులగు చదువరు లిందలి దోషములను మన్నింపఁ బ్రార్థితులు.

మదరాసు,
22-9-39.

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

విషయసూచిక.

—:o:—

పుట.

ఓం.

శ్రీరామాయ నమః.

అవిఘ్నమస్తు.

శుకసప్తతి కథలు

1. వేఁటగాని యుదంతము.

—:o:—

తొల్లి వింధ్యారణ్యభూముల నొక వ్యాధుఁడు నివసించుచుం
డెను. ఆ బోయవాఁడు మృగయయే తన జీవితవృత్తిగాఁగొని వేఁటలో
లభించిన పక్షులను నగరమునకుఁ గొంపోయి, వాని నమ్మి జీవింపుచుం
డెను. ఒకనాఁటి సాయంసమయమున నా కిరాతుఁ డరణ్యమునకుఁ
బోయి, యున్నతమగు నొకమహీరుహముపై నున్న [illegible]రములగుంపును
గని యమందానంద భరితాత్ముఁడై "ఆహా! ఏమి నా యదృష్టము?
ఈ చిలుకలన్నియు నాకు లభించెనా వారముదినములకు సరిపడు నాహా
రమునకుఁ గొదువ యుండదు. రేపటిదిన మియ్యెడ కరుదెంచి, యురులఁ
బన్నిపోయినా, సాయంకాలము తిరిగివచ్చి యీ శుకములన్నియు వలలో
నగుల్కొనఁగలవు." అని తలపోసి వెడలిపోయెను.

మఱుచటిదిన ముదయమున నా కిరాతుఁ డరుదెంచి, వలనుబన్ని
వెడలిపోయెను. ఆహారమునకై యరిగి, యహస్కరుఁడు పశ్చిమశైల
మున కేగినపిదప తమ కులాయములకుఁ దిరిగివచ్చిన చిలుకలన్నియు

వలలోఁ జిక్కుకొని, "అయ్యో! అన్యాయముగ నీ యురులయందుఁ
జిక్కుకొని భంగపడితిమే. ఏమి చేయుదము? నేఁటితో మన మెల్లరము
నసువులఁ బాయుతరుణము సంప్రాప్తించెఁగదా!" యని తమలో
దాము వాపోవఁ దొడఁగినవి. అప్పుడు ఆ కీరములలోఁ బెద్దది తెక్కుం
గలవానిం జూచి "మిత్రులారా! వగచినఁ బ్రయోజనమేమి కలదు?
మనము కర్తవ్యము నూహింపకున్నచో, వేఁటగాఁడు తిరిగివచ్చి, మనల
బంధించును. ఆపదలందే ధైర్యము వహించుట ధీరలక్షణము. నా కొక
యుపాయము తోఁచినది. వ్యాధుఁడు వచ్చునప్పటికి మన మెల్లరము
ప్రాణములు పోయినట్లు చేష్టలుడిగి పడియుందము. అట్లు చేయుటవలన
నిర్జీవశుకములు మన కేలనని యా కిరాతుఁడు మనల విడిచిపోఁగలఁడు.
వలనుండి యొక్కొక్క కీరమునే యతఁడు క్రిందఁ బడవేయునపుడు
మెలకువగలిగి లెక్కపెట్టికొనుడు. నూఱు చిలుకలు పడినంతనే మన
మొక్కసారిగా తుఱ్ఱుమని యెగిరిపోదము." అనెను.

చిలుకలన్నియు నా యుపాయమునకు కడుంగడు ముదమంది
యట్లే చేయుదమనినవి. వేఁటగాఁడు మఱుచటిదిన ముదయమున వచ్చి
చూచుసరి కా కీరములన్నియు చేష్టలుదక్కి, తలలు వ్రేలవైచుకొని
పడియుండెను. "అయ్యో! అన్ని చిలుకలు నొకేసారి మృతినొందిన
విదేమి చిత్రము? ఇంతకును నేను దురదృష్టవంతుఁడనుగానున్న నిట్టి
విపరీతము ఘటిల్లునా?" యని యా కిరాతుఁడు తలపోసి, యొక్కొ
క్కచిలుకనే యురులనుండి తొలఁగించి, క్రిందఁ బడవేయుచుండెను.
తొంబదితొమ్మిది చిలుకలట్లు పడిపోయినంతనే, కిరాతుని మొలనున్న
పటకానుండి కత్తిజారి క్రిందఁబడెను. ఆ యలుకుడు నాలకించి, శుక
ములు నూఱును క్రిందఁ బడినవనుకొని, తుఱ్ఱుమని యెగిరిపోయినవి.
బోయవాఁడు నిశ్చేష్టుఁడై "ఆహా! ఎంత మోసము. పక్షులచే తుదకు
వంచింపఁబడితినే?" యని వలలో మిగిలియున్న యొక్కచిలుకను నీసి,

కోపాతిరేకమున కంఠము నులిమి చంపఁబోవ నయ్యది మానవసహజకంఠస్వరమున, నతని కబ్బుర మొదవునట్లు యిట్టులనియెను—

"ఓ వ్యాధుఁడా! నీ కాశాభంగమైనది. పక్షులన్నియు నెగిరి పోయినపుడు చూచుచు నూరకుండి, తుదకు మిగిలిన నన్నొక్కదానిం గసిచే చంపఁబూనుట న్యాయముగునా? నీవు విచారింపక నన్ను పట్టణములోనికి, గొంపోయి వేయివరహాలకు విక్రయింపఁ జూపుము. భాగ్యశాలియైన వణిజుఁ డెవఁడైనా కొనెనా, నీ దారిద్ర్యము తొలఁగి పోవును."

చిలుక యవ్విధమున మనుష్యునింబోలె విచిత్రముగ సంభాషించుటచే, నాశ్చర్యాన్వితస్వాంతుఁడైన కిరాతుఁడు మాఱుమాటాడక, యా కీరమును నగరములోనికిఁ గొంపోయి ధనికులైన వర్తకుల కమ్మఁజూపెను. వేయివరహాల ధర చాల హెచ్చుగనున్నదని పెక్కుమంది తలపోసిరి. ఆ బోయవాఁ డట్లు తిరుగుచు, పురములో భాగ్యశాలియైన రత్నసాగరుఁ డను బేహారి భవనమునకుఁబోయి చూపెను. మాటలాడు నా శుకమునుగాంచి, రత్నసాగరుఁడు నిర్భరానందపరవశుఁడై, యా చిలుక నెట్లయినఁ గొననెంచి, బేరమాడెను. బోయవాఁడు వేయి వరాలకుఁ దక్కువకు విక్రయించనని నిష్కర్షగా చెప్పుటచే, చిలుక సంశయించుచున్న యా వణిక్శ్రేష్ఠునిఁ గాంచి, "ఓయీ! బేహారీ! సంశయమువీడి, యితఁడు కోరిన ధనమిచ్చి కొనుము. నీకే నెంతయు మేలొనఁగూర్తును." అని వాక్రుచ్చెను. వర్తకుఁడు ప్రమోదమంది యా వ్యాధునకు ధనమిచ్చి పంపివైచెను. రత్నసాగరుఁ డా శుకము నల్లారుముద్దుగఁ బెంచుకొనసాగెను. అయ్యది బేరగాండ్రకు స్వాగత మొసఁగుచు, తానే వెలలఁజెప్పుచు, క్రయవిక్రయముల సాగించుచుండెను. మాటలాడు నా చిలుకను జూచుటకై యనేకులు తండోప

తండములుగ వచ్చుచుండుటచే రత్నసాగరుని వ్యాపారము సహస్ర ద్విగుణితమాయెను. ఇంతియేగాక, యా చిలుక తగవులఁదీర్చుట, వినోదములఁ జెప్పుట మున్నగునవి చేయుచు, నెల్లరకు మిక్కిలి సంతసముఁ గూర్చుచుండెను. రత్నసాగరుని భార్య పద్మినియు నా శుకమునెడ మిక్కిలి మక్కువ గలిగియుండెను.

2 రాజు పద్మినిం జూచుట.

రత్నసాగరుఁడు నివసించు నగరము సువర్ణపురమునాఁ బరఁగును. ఆ నగరమును మన్మధసింహుఁ డనురాజు పరిపాలించుచుండెను. అతఁడు సౌందర్యవంతుఁడై సార్థకనాముఁ డోయన నొప్పుచుండెను. ఆతఁ డొకనాఁటి మధ్యాహ్నంబున మృగయావినోదార్థమై యరణ్యమునకుఁ జని, సాయంసమయమునఁ దిరిగివచ్చుచుండెను. రత్నసాగరుని సతి పద్మిని. ఆమె జగన్మోహనకరసౌందర్యవిలాస విభ్రాజితయై, యనన్యసామాన్య లావణ్య విరాజితయై, యపరరతీదేవియన విలసిల్లుచుండెను. సౌధముపై యంతస్తున నిలువఁబడి యా యన్నులమిన్న వీధి వైపు చూచుచుండెను. హయారూఢుఁడై యా మార్గమున నేతెంచుచున్న రాజు పద్మినిం గాంచెను. పద్మినియు రాజు నా క్షణముననే చూచెను. ఇరువురిదృష్టులు నైక్యమయ్యెను. ఆ మందయానవదనకమలసుధను తనలోచనాంజలితోఁ గ్రోలుచు మన్మధసింహుఁ డట్లే నిలువఁబడిపోయెను. రూపజితమన్మధుఁడైన మన్మధసింహుంగాంచి, ప్రణయపాశబద్ధయై యామె వెనుకకు బోలేకపోయెను. ఆమెకుఁ బాదములు

తడబడెను. ఎవరైనఁ జూచెదరేమోయను భీతిపెంపున పద్మిని లోనికిఁ బోయెను. రాజును కోటలోనికిఁ బోయెను. అసాధారణసౌందర్యవతి యగు పద్మిని, రత్నసాగరుని భార్యయనిరాజు తెలిసికొనెను.హృదయము మరల్చుకొనఁ బ్రయత్నించెనుగాని యది సాధ్యము కాదయ్యెను. ఎవరితోడను సంభాషింపక విచారగ్రస్తుఁడై యుంటచే, సంతఃపురమున సల్లకల్లోలముగ నుండెను. రాజునకు కడునిష్టురాలై వర్తించు పరిచారిక మంజరి కారణమరయఁ బ్రయత్నించెను. రాజు తన హృదయము నా హరించిన యన్నులమిన్న నెట్లయినఁ గూర్చుమని యడిగెను. మంజరి "ప్రభూ! దానికై యింత విరాళియేల? చేసిపోయి నా చాతుర్యము మెరయ నామెను గొనివచ్చి, మీ పాదాక్రాంతురాలిని జేయనా? విచారము మానియుండు" డని ధైర్యము, గొలిపి, మఱుచటి యుదయమున రత్నసాగరుని సౌధమునకుఁబోయి, పద్మినితో సంభాషించెను.

విరహానలసంతప్తయైయున్న పద్మిని "మంజరీ! నేనేమి చేయుదాన? ఆనాఁడేముహూర్తమున నా దివ్యతేజోమూర్తి నుపలక్షించితినో, నాటినుండి కంటికి కునుకే లేదు. ఏమి చేయుదమున్నను తోఁచదు. అహర్నిశములు నా హృదయాంబరమున నా మనోహరాంగుని స్వరూపమే సాక్షాత్కరించుచున్నది. నా నాథుఁ డౌక్కఁ-ఉున్నమైన నన్నెడబాయడుగదా! చతురవగు నీవే యేదైన నుపాయ మూహింపు" మనెను.

ఆమె మదనశరపీడితుఁడై పొగులు నృపునిచెంతకరిగి "రాజేంద్రా! నాకేమి బహుమానమిచ్చెదరు? సంతోషకరమైన సమాచారము నెఱిఁగింతు" ననెను. రాజు వజ్రహారమిచ్చెను. ఆమె పద్మినియాడిన మాటలఁ దెలిపెను. మఱునాఁటి యుదయమున మన్మథసింహాఁడు రత్నసాగరునిఁ బిలిపించి "మిత్రమా! నీవు నేఁడు నవద్వీపమునకు

బోయి, యటనుండి కొన్ని మరకతములఁ గొనిరావలయును. నా సఖికి చాలకాలమునుండి వానిపై మక్కువఁగలదు. దీనికి తగినవాఁడవు నీవు గాక తదన్యు లెవరుగలరు? ఓడపైఁ బోయిరమ్ము." అని కొంత ధనమిచ్చెను. ఆ పైకముం గొని, నిజనిలయమునకుఁ బోయి, భార్యతో రాజకార్యము నెఱిఁగించి, జాగ్రతగ నుండుమని యామెతోను, శుకముతోను జెప్పి, వేకువఝాముననే వెడలిపోయెను.

పద్మిని తన మనోవాంఛితము నెఱవేఱు మహావకాశము లభించెగదా యని యానందభరిత హృదయయై యుండెను. మంజరి వచ్చినంతనే యామెచిత్త మానందాతిరేకమున నుప్పొంగెను. ఆమెను కూర్చుండజేసి, తనయందు రాజునకు నిజముగా వలపు జనించెనా యని యడుగ మంజరి చతురవాక్కులచే నున్నది రెండింతలుచేసి చెప్పసాగెను. ఆ నాటిరాత్రి తప్పక రాజును గూడుటకై వచ్చెదనని పద్మిని వాగ్దానమొనరించెను. అహస్కరుఁ, డెప్పుడు పశ్చిమాంబుధి మునుంగునాయని మన్మథసింహుఁడును, పద్మినియుఁగూడ నాత్రము నందియుండిరి. ఘడియ యొక యుగముగఁ దోఁచెను. సూర్యుఁ డస్తమించెను. సంజకెంజాయచే గగనము నిండిపోయెను. కొంతతడవునకు జగము సాంద్రతమోమయమైనది.

పద్మిని పన్నీటజలకమాడి, పట్టుచీర ధరించి, సర్వాభరణభూషితయై, యభిసారికవోలె ప్రియునిఁ గూడుటకు బయలుదేఱెను. గాని పంజరబద్ధమైన శుకము "అక్కా! పద్మినీ! రాజుకడకా పోయెదవు? నృపాలురు చపలాత్ములు వారి యక్కఱతీఱినపిదప మన ముఖమునైనఁ జూడరు. అయినను నీ జారత్వము మహాపాతకము. పాపమని వెఱువనందువా? చాతుర్యముండవలెను. చమత్కారము నెఱుఁగవలెను. రంకునేర్చినది బొంకునేర్చెనన్న ట్లసత్యములాడి, యాపత్సమయముల

కడుజాగరూకతతో మెలఁగవలయును ? నీకు వ్యభిచారము చేయుతలం పేకలుగునెడల గడుసుఁదన మలవఱచుకొనవలెను అట్టి చాకచక్యము లేనిదే విపత్తులు ఘటిల్లును. పండువంటి కాపురము పాడగును. వ్యభిచారమున కౌశలముగలవారి నెందఱనో నే నెఱుఁగుదును. నేఁడు నీకు నళినాక్షికథ చెప్పెద నాలకించి, పిదపపొమ్ము. ” అనెను.

చిలుక తానును మంజరియు సంభాషించుకొన్నప్పు డంతయువిని యుండవచ్చునని యెంచి, యాశ్చర్యాన్వితస్వాంతయై, నళినాక్షికథను విన నభిలషించెను.

---

3 నళినాక్షికథ.

—:o:—

“ అక్కా ! వినుము. పూర్వము జయంతపురమున వర్ధమానుం డను పేరుఁగు కలఁడు. ఆతనికి నళినాక్షియను భార్య కలదు. ఆమె చక్కనిచుక్క. భర్త యింటలేనిరాఁటి యొకనాటి సాయంసమయమున నా యిందువదన మనోహరముగ నలంకరించుకొని, వీధిగుమ్మములో నిలుచునియుండెను. వారి యింటికి సమీపముననే అనంగశర్మయను బ్రాహ్మణ యువకుఁడు నివసించుచుండెను. ఆ మార్గమునఁ బోవునప్పుడెల్ల యతఁడు నళినాక్షినిఁ జూచుచు నామెయెడ మరులుగొనియుండెను ఒకనాఁటి సాయంసమయమున వర్ధమానుఁ డింటలేడని గ్రహించి దాహముగనున్నది. కొంచెము మంచినీ రిచ్చెదరాయని నళినాక్షి నడిగెను. అతఁ డనుదినంబును తనసంక మోహావిలములగు దృక్కులఁ బ్రసరించుచున్నాఁడని యదివఱకే గ్రహించియున్న యా కోమలి దరహ

సితి వదనారవిందయై, సువర్ణకలశము నిండుగ జలముంబోసి యిచ్చినది. అతఁ డెవ్వరునులేని యా యదనుఁగని "కామినీ! నేనేమని చెప్పుదును. నాకుఁగలతృష్ణ ప్రణయతృష్ణగాని వేఱొండుకాదు. నాయెడల నీకుఁ గటాక్షము కలదేని, మదనక్రీడల నన్నానందింపఁజేసి, ధన్యునిగావింపు" మనెను.

ఆతని తెగువ కాశ్చర్యపడి నళినాక్షి "విప్రకుమారా! ఎవ్వరు నింటలేనితఱి, దాహమునకనివచ్చి యిట్లాడుట తగునా? నా భర్తకిది తెలిసినచో మనల నిర్వురను బ్రతుకనిచ్చునా? నిన్నుఁ జూచిన జాలిపొడముచున్నది. నా వీలును జూచికొని, నేనే మీ గృహంబున కేగుదెంచి, నిన్ను ప్రణయవారాశి నోలలాడింతు" నని చెప్పెను. భూసురకుమారుఁడైన యనంగశర్మ నిర్భరానందవివశుఁడై యింటికిఁ బోయెను.

వర్ధమానుఁడు మహావీరుఁడు అతఁడు ప్రతిశనివారము నభ్యంగనస్నాన మాచరించుట యలవాటు. అలాగుననే నేకుపర్యాయమున స్నానము చేయుచుండగా, నళినాక్షి కుంకుడుకాయపులుసుతో శిరస్సునకు దట్టముగాఁ బట్టించి, సలసల క్రాగియున్న జలమును బోసెను. "అయ్యో! ఇంతవేడి భరించలేను. శీతలజలమునుకూడ కలిపి, సమోష్ణజలముఁ బోయు" మని యతఁడు పలుక "యింట నొక్కనీటిచుక్కయు నలేదు. బావికిఁబోయి గొనివత్తునుండు" డని ఘటమును, చేదయుఁ దీసికొని త్వరితగతి ననంగశర్మ యింటికిఁబోయి, నిద్రాముద్రితుఁడై యున్న వానిని మేల్కొలిపి "ప్రియుఁడా! వచ్చితినా లేదా?" యనెను. అతఁడు నిరతిశయానందభరితాంతఃకరణుఁడై యా లేమ నింటిలోనికిఁ గొంపోయి, మదనకదన మొనరించి, సంతృప్తుఁడాయెను. అపుడామె ప్రియుని బావికడకుఁ గొంపోయి, త్రాడును బట్టుకొనుమని

చెప్పి తాను మెల్లగా నూతిలోదిగి, యొక దిగుడుమెట్టుపై నిలిచియుండెను. బావికిపోయి యెంతసేపటికిని రాకుండుటచే కోపోద్రిక్తుఁడై వర్ధమానుఁ "డింతసేపేమి చేయుచున్నాదో. రానిమ్ము. చితుకఁగొట్టెద" నని తలంచుచు, వేడి చల్లబడుటచే నా జలమును స్నానముచేసి, యామె రాకకై వేచియుండెను. ఆమె రాలేదు గాని యొకయువతి వచ్చి, "అన్నా! నీ భార్య నూతిలోఁ బడిపోయిన" దని చెప్పుసరికి, హృదయమాందోళనాయత్తముకాగా, బావికడకుఁ బరుగెత్తెను.

అప్పటికే పెక్కుమంది బావిచెంత నుండిరి. త్రాటినిచ్చెన లోనికి దింపిరి. ఆమె యా నిచ్చెన సహాయమునఁ బైకి వచ్చినది. భర్తను చూసి బోరుమని ఏడ్చినది. ఆమె నూఱడించి, వర్ధమానుఁ డింటికి గొనిపోయినాఁడు. నీరు తోడుచుండగా త్రాటి కందనందున మఱికొంచెము వంగితిననియు, కాలుజారి నూతిలోఁ బడిపోయినాననియు నళినాక్షి చెప్పఁగా, నదియెల్ల సత్యమని విశ్వసించి వర్ధమానుఁ డామె నోదార్చెను.

"పద్మినీ! ఇట్టి చాతుర్యము నీకుఁ గలదేని, రాజుతో జారత్వమునెఱపఁ బొమ్ము" అని చిలుక చెప్పుసరి కర్ధరాత్రము మీరుటచే, మఱునటిదినమునఁ బోవచ్చునని పద్మిని, శయ్యపై మేను వాల్చెను.

4 మందారవల్లిక

మఱుచటిదినము సాయంసమయమున పద్మిని యత్యంతమనో హరముగ నలంకరించుకొని, భోజన మొనరించి, తాంబూలచర్వణము గావించి, మన్మథసింహుని యంతఃపురమునకుఁ బోనెంచియుండగా "అక్కా! నీకుఁ దగిన చతురతలేదు. వ్యభిచారమున జతురయై పేరుఁ గగలిగిన మందారవల్లికథ విని, యనంతరము పొ" మ్మని యిట్లు చెప్పెను.

తొల్లి విశాలాక్షిపురంబున విష్ణుశర్మయను భూసురోత్తముఁడు సుశీలయను భార్యతో నివసించుచుండెను. వారికి మందారవల్లియను కొమరిత కలదు. ఆమె వివాహోచితవయస్కయైయుండ, తలిదండ్రులు సుశర్మయను తమ బంధుకోటిలోని యువకునకు వివాహము గావించిరి. ఇరువురును కాపురము చేయుచుండిరి. కొంతకాలము గడచినది. వారి బంధుగులయింట వివాహమునకు రమ్మని యాహ్వానము వచ్చినది. ఆ దంపతు లా పెండ్లికి వెళ్ళినారు. బంధువులతో నా పెండ్లివా రిచ్చిన బస కిటకిట లాడిపోవుచున్నది. సుశర్మకు భార్యను గూడవలయునను నభిలాషజనించినది. అతఁ డందుచే నామె స్నానార్థమై కాలువకుఁ బోయినపుడు తానుకూడ నేగి, తన కోరికను దెలిపెను—

"అయ్యో! మనకు జడుపెందులకు? రాత్రి నే నందఱిమధ్య శయనించియుండునుగదా! నా పాదములకు దగ్గరగా దీపము నొక ముక్కాలుపీటపై నుంచియుందును. ఆ గుర్తును గమనించి, దీపము నార్పివేచి, క్రీడించి పొండు" అని మందారవల్లి చెప్పెను. అచ్చట నేయున్న వేపచెట్టునెక్కి పుల్లల విరుచుకొనుచున్న బ్రహ్మచారి

యొకఁ డీ సంభాషణ నాలకించెను. మందారవల్లి నవయౌవనోజ్జ్వలతను వీక్షణము గాంచినంతనే, యా బ్రహ్మచారి చిత్తమున కామము రేకెత్తి నది. పెండ్లివారింట భోజనముచేసి, యా బ్రహ్మచారి పెందలకడనే విడిదిగృహమున కరిగెను. కొంతసేపటికి స్త్రీలందఱును వచ్చి, చావడిలో శయనించిరి. బ్రహ్మచారి యట నందఱును నిద్రాముద్రితలై యుండిరని గ్రహించి, లేచి, దీపమునకుఁ జిన్నగా పండుకొనియున్న మందారవల్లిని గుర్తించి, దీపమార్పివైచి, యామెతో రతిక్రీడల నెఱపి, ముక్కాలిపీటను ప్రక్కగా జరిపి వెడలిపోయెను.

ఇంతలో చంటిపిల్లవాఁడేడ్వ, నొకయిల్లాలు లేచి, దీపమును మఱల వెలిగించెను. మఱికొంతసేపటికి సుశర్మవచ్చి, దీపమున్నతావు గుర్తించి, యార్పివైచి, యచటనున్న కాంతిపైఁబడెను. ఆమె దొంగ దొంగయని యఱచెను. అందఱును లేచి, దీపము, దీపము దొంగదొంగ యనిరి. సుశర్మ పాఱిపోయెను. దీపము వెలిగింపఁబడినపిదప సద్దణఁగి, యందఱును తలుపుల బంధించుకొని నిశ్చింతగా నిద్రించిరి. మఱుచటి దిన ముదయమున సుశర్మ భార్యనుజూచి యిట్లేనా చేయుట ? యనెను. ఆమె యాశ్చర్యపడి, తనతో రాత్రి క్రీడించినది భర్త కాదని గ్రహించి, ముఖముపై వెల్లదనము ప్రకటితముగాకుండ నవ్వుచు "చాలెండు. నేనేమి చేయుదును. దీపము నట్లేయుంచి శయనింప, నది గాలి కారిపోయినది. ఆమె యెవరో కిటికీకి ప్రక్క గాఁదీసి, వెలిగించినది. అది మీరు చూచుకొనకుండ పొరపడి "దొంగదొంగ" యని పించుకొన్నా" రని బొంకెను.

"అట్టి నేర్పు నీ కున్నయెడల తప్పక వ్యభిచరింపవచ్చు" నని కీరము పలికినంతనే వేళ మీఱుటచే, నింకేమి వెళ్ళనని, పద్మిని హంస తూలికాతల్పముపై శయనించి, నిద్రించెను.

5 మదనమోహినికథ.

—:0:—

"అక్కా! నేను చెప్పునట్టి యీ కథ నాకర్ణించిన యనంతరము నీవు నేడు రాజుకడ కేగుదువుగాని" యని పలికి, శుక మివ్విధమునఁ జెప్పసాగెను.

మున్ను హేలావతీపురంబున పరశురామశాస్త్రియను భూసురోత్తముఁడు కలఁడు. అతని భార్య గుణవతి సకలసద్గుణసంశోభితయై చెన్నొందుచుండెను. ఆ దంపతులు సంతానహీనులై, యెన్నో దానధర్మముల చేసిరి. వ్రతముల నాచరించిరి. గాని లాభము లేకపోయెను. గుణవతి "నాథా! నా కేమియుఁ గష్టముండదు. మీరు మఱల నింకొక బాలికను వివాహము చేసికొనుడు. 'అపుత్రస్యగతిర్నాస్తి' యను సూక్తి విద్వాంసులగు మీకుఁ దెలియదే? నే చెప్పవలయునా" యని తానే యొక సంబంధమును కుదిర్చి, పెండ్లి చేసెను యిరువురు భార్యలకు రెండు యిళ్ళ నేర్పాటుచేసి, పరశురామశాస్త్రి కాపురము సేయుచుండెను. అదృష్టవశమున నాతని ద్వితీయకళత్రమగు సుందరి గర్భవతియై, నవమాసములు గడచినపిదప నొకకుమారుని గాంచెను. పుత్రుని ముద్దుమురిపెములఁగాంచి, శాస్త్రి యపారప్రమోదము నందుచుండెను. కొలదిమాసము లిట్లు గడచెను. సుందరి నవయౌవనవతియగుట, పుత్రుఁడు జన్మించినను బరపురుషాసక్తి కలిగియుండెను. పొరుగింటి బ్రాహ్మణయువకుఁడు సుందరియం దధికానురాగయుక్తుఁడై, సమయమును నిరీక్షించుచుండెను. ఒకనాఁడు అతఁడు శాస్త్రి యింట లేనితఱిని సుందరిని గలిసికొని తనకోరిక నెరవేర్చుమని యడిగెను. ఆమె మాఱుమాటాడలేకపోయెను. అతనితోఁగూడి యను దినము సుఖసాగరతరంగముల నోలలాడుచుండెను.

ఒకనాటి వేకువఝామున నా ద్విజకుమారునకుఁ గామోద్రే కముకలిగి, సుందరియింటికిఁ బోయి భర్తకు వినిపించునట్లు "ఒకసారి యగ్గిపెట్టె నిచ్చెదరా? దీపమారిపోయిన" దని యడిగెను. ఆమె తలుపులఁదెఱచి యగ్గిపెట్టె నీయఁబోవ నతఁడు తా నందులకు రాలేదని తన మనోగతము నెఱిఁగించెను. ఆమె లోనికివచ్చి, తనశయ్యపై నాతనిం బరుండమని చెప్పి, భర్తతో నిట్టులనెను—

"ప్రాణేశ్వరా! పొరుగింటిబాలున కగ్గిపెట్టె నిచ్చుటకుఁబోగా శునకము ముట్టుకొనినది. స్నానము చేయవలెను. మీరు దూరముగా శయనించుఁ" డనెను. కుమారుని కొంచెమెడముగానుంచి, యా బాలకుని గజ్జెలను ప్రియునకుఁగట్టి, రతిసౌఖ్యాంబుధి నతని నోలలాడించెను. గజ్జెల చప్పుడువిని "అదేమే! నా నాయన—నా నోములపంట లేచి నాడా?" యనిపరశురామశాస్త్రి ప్రశ్నించెను. "అవును. అబ్బాయి గంతులు వేయుచున్నా" డని యామె సమాధానమీయ, భక్తిపరుఁడైన యా శాస్త్రి భజనకీర్తనలఁ బాడసాగినాఁడు. విప్రనందనుఁడు తనకు తృప్తికలిగినపిదప, వెడలిపోయినాఁడు. ఆమెవలె నీవు బొంకగలిగినయెడల తప్పక జారత్వము నెఱపవచ్చును. లేకున్న మాట్లాడక, శయ్యాగారమునఁజేరి నిద్రించవచ్చు" ననెను.

వేళ మీఱుటచే నా నాఁడుకూడ రాజున కాశాభంగము కలిగించినానేయని చింతింపుచు పద్మిని నిద్రించెను.

6 హేమలతా స్నేహలతలకథ.

-:0:-

"అక్కా! జారత్వ మపాయమునకు హేతువని చెప్పినను నీ పంతమును వీడక మఱల జరీచీరను ధరించి, యపరరతీదేవివోలె నలంకరించుకొని బయలుదేరితివా? నీకు చాకచక్యములేదని నేను ముందే చెప్పితినిగదా! అట్లయిన నీ యిష్టము. నేను నే డిరువురు సవతులకథ చెప్పెద ముందుగ నాలకించు" మని, చిలుక యీ రీతిగా చెప్పఁదొడంగెను.—

పూర్వము వేమారెడ్డిపల్లెలో పాంచాలయ్యయను శూద్రకులజుఁడు కలఁడు. అతఁడు ధనమదాంధుఁడగుటచే హేమలతా స్నేహలతలను నిర్వురిని వివాహముఁ జేసికొనెను. వా రొకనాఁడు కాలువకుఁ బోయి, ఘటములతో జలముఁగొని వచ్చుచుండగా, నొక బ్రాహ్మణ యువకుఁడు కాన్పించెను. అతనింజూచి, మక్కువగలవారై యా కామినులు "బ్రాహ్మణోత్తమా! మా గృహామునకు రమ్ము. నీకు స్వయంపాక మిచ్చెదము." అనిరి. వారు అట్లు పలికినంతనే "మాకు స్వయంపాకముతోఁ గడుపునిండునా కాలునిండునా?" యని యాతఁడు బదులు పలికెను.

"దక్షిణకూడ యిచ్చెదమయ్యా!" యని వారు మఱల

"నా కదియేల? మిమ్ము చూచుటతోనే నా కడుపు నిండిన దని యా ద్విజకుమారుఁడు వాక్రుచ్చెను.—

అతని యంతరంగమునను్న యభిప్రాయమును గ్రహించి, యా యెలనాగులు "అట్లయిన సరే! ర" మ్మని యాతనిని దమయింటికిఁ గొంపోయి, ఫలముల నారగింపజేసి, త్రాగుట కమృతోపమతుల్యమైన దుగ్ధము నొసంగి, యతనితోఁ గామకేళిం దేలియాడిరి. వారి భర్త యనాగరికుఁడగు మూర్ఖుఁడగుటచే నేమియుఁ దెలిసికొననేరఁడయ్యెను. అయ్యిరువురు కాంతలు నతనింగూడి యమందానందవారాశి వీచికలఁ దేలుచుండిరి. ఒకనాఁటి మధ్యాహ్నమున స్నేహాలత యాభూసురకుమారునితోఁ గ్రీడించుచుండగా, పొలమునుండి యొక యుసిరికొమ్మను దీసుకొని, వారి భర్త యరుదెంచెను. మొదటి భార్యయైన హేమలత భర్తరాకను గాంచి, స్నేహాలతతోఁ జెప్పెను.

పతి లోపల నడుగిడకనే, చిన్నభార్య తలవిరయబోసికొని రయ్ రయ్‌మని వచ్చి "ఓరీ! నేనా యుసిరిచెట్టుమీఁదనుండు భూతమునని తెలియదా? నన్నేందులకుఁ గొనివచ్చితివిరా? చూడుము. నిన్ను నాశనము చేయుదు" నని పలుక, నాతఁడు "అమ్మా! క్షమింపుము. కర్తవ్యము నుపదేశింపు" మన, "ఈ కొమ్మ నెటనుండి గొనివచ్చి నావో యచటనుంచి రమ్ము" అనెను. అతఁ డట్లేయని తిరిగి యాయెండలో పొలమునకుఁ బోయెను. బ్రాహ్మణయువకునకుఁ గొంతధనమిచ్చి యా రమణీమణులు పంపివైచి, యాసన్నమైన విపత్తునుండి తప్పించుకొనిరి.

"ఇట్టి నేర్పు నీ కున్నయెడల నిరభ్యంతరముగ రాజునొద్దకుఁ బోవచ్చు" నని చిలుక పలుక, పద్మిని యప్పటికే యర్ధరాత్రమగుటచే శయ్యపైఁ బవ్వళించి, నిద్రనొందెను.

---

7 అనూరాధకథ.

—: 0 :—

రాజకులశేఖరుండైన మన్మథసింహుఁడు మదనశరబాధితుఁడై మంజరిని మఱల పద్మిని యింటికంపెను. నాఁడు తప్పక వచ్చెదనని పద్మిని నచ్చచెప్పి, సూర్యాస్తమయ సమయమున భోజనాదికముల ముగించి, యందమైన మిసమిసలాడు పట్టుచీరను ధరించి, యాభరణభూషితయై ప్రయాణసంసిద్ధయై యుండెను. చిలుక యామెనుజూచి, "అక్కా! నీ యందముచూడ నాకే ఎంతో ముచ్చటగనున్నది. ఆ రాజు కాదుకదా తపోనిష్ఠాగరిష్టులైయుండు మహర్షులైన నిన్ను చూచినంతనే కాముక వికారము నందకమానరు. ఈ యాయత్తమంతయు నటకుఁ బోవుటకేనా? నే నశుభము పల్కితినని కినుకనొందకమ్మా! నీ కింకను జారత్వమున కవసరమైన జాణతన మబ్బలేదు. అదియే యలవడెనా నీ కేమి కొఱత! నీ యిచ్చవచ్చినచొప్పున స్వైరిణివోలె విహరించవచ్చును. నేఁడు నీ కనూరాధకథ చెప్పెద నాకర్ణింపుము.

తొల్లి శావల్యాపురమున వీరసింహుండను వీరుఁడు కలడు. అతఁడు నిరంతరము రాజుకొలువుననే యుండుటవలన నతనిభార్య అనూరాధ యింట నొక ర్తుకయే యుండును. ఆమె యసమానసౌందర్యవతి. నవలావణ్యతారుణ్యసంశోభిత. భర్త తఱచుగా నింటలేకుండుటచే అనూరాధ పరపురుషాసక్తి కలిగియుండెను. ఆ పురముననే బ్రహ్మదత్తుండను బ్రాహ్మణయువకుఁ డుండెను. ఆతఁడు పరనారీవ్యామోహితాత్ముఁడై, వేశ్యాలోలుఁడై తన ధనమెల్ల వమ్ముచేసికొని, దారిద్ర్యాంధకారమగ్నుఁడై, తుదకు భుక్తికిమార్గములేక బాధపడుచుండెను. ఒకనాఁ డతడొక వణిజునిగృహమునఁ బ్రవేశించి ధనము నపహరించి వచ్చు

చుండగా బంధింపఁబడెను. వర్తకుఁ డతనిని రాజు సమ్ముఖమునకుఁ గొంపోయి, ఫిర్యాదుచేసెను. రాజు నేరస్థుఁడు భూసురుఁ డగుటచేఁ గారాగృహవాసశిక్ష విధింపనొల్లక చేతులకు సంకెళ్ళువేయించి, వదలి పెట్టెను. బ్రహ్మదత్తు విచారగ్రస్తుఁడై, మాసినదుస్తులతో నింటింటికి బోయి యాచించుచు కాలము గడుపుచుండెను.

ఒకనాఁ డతడు అనూరాధగృహముకడ కరుదెంచి, తనకు క్షుత్పిపాసలు తీరుట కాహారజలంబులఁ బ్రసాదింపుమని వేఁడెను. కరముల కరదండములుండిన కారణము నెఱింగి, అనూరాధ యతనిని లోనికిఁ గొంపోయి, యా యరదండములు తొలఁగించి, యభ్యంగస్నానముఁ జేయించి, ధరించుటకు పరిశుభ్రవసనముల నొసంగి, యతనితో దృప్తి జనించునట్లు రతిక్రీడల నానందించెను. భర్త యరుదెంచునపుడు కనబడకుండ నొక్కెడ నుంచుచు, నతఁడు వెడలిపోయినంతనే మదనసంగ్రామసౌఖ్యవారాశి నోలలాడుచు నామె దినములు క్షణములట్లు గడుపుచుండెను. ఒకనాఁ డనూరాధ యుపపతితోఁ గూడియున్నతఱి, వీరసింహుఁ డేతెంచి, తలుపుఁదట్టెను. తనజీవిత మానాటితో ముగిసెనని బ్రహ్మదత్తుఁడు భీతినొందెను. అతనిని ధైర్యముగా నుండుమని చెప్పి, మంచముక్రిందదాచి, అనూరాధ తలుపులఁ దెఱచెను. వీరసింహుఁ డరుదెంచి, శయ్యపై గూర్చుండినంతనే, ఆమె "ప్రాణేశ్వరా! అహర్నిశములు రాజుకొలువుననే యుందువు. నే నొక్కర్తెను ఉండలేను. ఏవో భూతము లీ గదిలోఁ బ్రవేశించి, వేధించుచున్నవి. నేను శయనించియుండగా మంచమునే ఎత్తుచున్న" వని కంట కన్నీ రొలుకఁ బలికెను. ఆ పలుకుల నాలకించి బ్రహ్మదత్తు ధైర్యముగ మంచము కోడును బైకెత్తెను. అది యేమని వీరసింహుఁ డాశ్చర్యచకితుఁడాయెను. మఱల నింకొక కోడులేచెను. భార్య వచించినది సత్యమేయగుట, భయ

కంపితుఁడై వీరసింహుఁ డొక్కక్షణమైన నట నిలువకుండ పలాయన మొనరించెను.

ఉపపతిని తనివిదీఱముద్దాడి, యపుడపుడు వచ్చుచుండుమని పలికి, కొంతధనమిచ్చి యనూరాధ వీడ్కొలిపెను. భర్తకనుల నట్లు కారముఁ జల్లగలనేర్పు నీకు లేదని నా నిశ్చితాభిప్రాయము." అని కథ ముగించుసరికి పద్మినికి నిదురజనించెను. శయ్యాగారమునకుఁ బోవుటకైన నోపికలేక, యామె యచటనే నిద్రించెను.

8 లలితాంగికథ.

మఱుచటిదినము సాయంసమయమున నిఁక నానాఁ డెట్లయిన మన్మథసింహునికడకుఁ బోయి తీరవలెనని సంకల్పించుకొన్నదై పద్మిని మనోజ్ఞముగ నలంకరించుకొని యుండెను. చీకటిపడినంతనే చిలుక యామెను జేరంజీరి "నేఁడు రాజునొద్దకుఁ బోవుటకుఁ గృతనిశ్చయవై యున్నట్లు తోఁచుచున్నది. అట్లయిన నీ కథ వినినపిమ్మటనే పోవచ్చు" నని యివ్విధమునఁ జెప్పసాగెను.

మున్ను శోభావతీపురంబున ధనకోటిశెట్టియను వైశ్యుఁడు కలఁడు. జననియు, నతఁడును, భార్య లలితాంగియు నివసించుచుండిరి. లలితాంగి నవయౌవనప్రాదుర్భావమున నుండుటచే వ్యభిచారాసక్తయై వసంతుఁడు, జయంతుఁడునను యువకులతో రహస్యముగ

సంచరించుచుఁ దృప్తినొందుచుండెను. శెట్టి యొకనాఁడు మూఁడుమూళ
లను భార్యకిచ్చి "నే నొండు కార్యార్థినై పోవుచున్నాను. నాకుఁ
దీఱిక లేదు. నీవేపోయి, బియ్యమును దీసికొని ర" మ్మనెను. లలితాంగి
యంగడికిఁబోయి, బియ్యమును గొనివచ్చుచుండగా, దారిలో వసం
తుఁడు కనబడి "హా ప్రేయసీ! నిన్ను కలిసికొని ఎంతకాలమైనది.
ఇదిగో చూడుము. మన్మథుఁడు నా యొడలినెల్ల తన బాణములచే
గాయపఱచినాఁడు. నీవు నాపై నీ దయార్ద్రవీక్షణముల నొకసారి ప్రస
రింపఁ జేయుదువేని, నా తాపమంతయుఁ జల్లారగల" దనెను.

లలితాంగి ప్రియునిమాట కాదనలేకపోయెను. అతని గృహ
మున కరిగి, యాతని కోరిక నెరవేర్చి, బియ్యపుగంప నెత్తికొనివచ్చు
చుండగా, జయంతుఁడు కనిపించి "నా యన్నులమిన్నా! నా బంగా
రుబొమ్మా! నీవు నాలుగైదుదినములనుండి కనబడుటలేదు. నా చిత్త
మంతయు నీయందే లగ్నమైయున్నది. మా యింటి కొకసారి రాకుండ
వెడలిపోవుట న్యాయముకాదసుమా!" యనెను. ఆమె యతనికోరిక
నిరాకరించుట భావ్యముకాదని తలంచి, బియ్యపుగంప నా యింటియరు
గుపై నుంచి, లోనికిఁబోయెను. వసంతుఁ డింతలో నా మార్గమునఁబోవుచు
నామెను జయంతుఁడు పిలుచుట చూచి, మత్సరగ్రస్తుఁడై పొంచి
యుండి, యామె లోనికిఁబోయినంతనే, యరుగుపైనున్న బియ్యము
గంప నెత్తుకొనిపోయి, పాఱఁబోసి దానినిండ యిసుకనుంచి, యరుగుపై
బెట్టి "లలితాంగికిఁ దగినశాస్తి యిదే" యనుకొని వెడలిపోయెను.

రీత్యుపరతుల జయంతునిగూడ సంతృప్తుంజేసి, లలితాంగి,
యా గంప నెత్తుకొని, నిజనిలయమున కరిగెను. అత్త యా గంపలోని
యిసుకనుజూచి "అయ్యో! ఇదేమే! మూఁడురూపాయల బియ్యము
గొనిరమ్మంటినా, యిసుకను గొనిరమ్మంటినా" యని ప్రశ్నించెను.

ఆ యినుకను జూచి, తన్నెవఁడో వంచించెనని యెంచి, "అత్తా! రూకలెచటనో కొంగునుండి జారిపడిపోయినవి. ఎంత వెదకినను కనిపించలేదు. అందుచేత నటనున్న యినుకనెల్ల ఎత్తికొనివచ్చినాను" అనెను. అత్తయా యినుకను వెదకి, రూకలు కానరానందున నొకనిట్టూర్పువిడిచి, యూరకుండెను.

లలితాంగివలె గడుసుదానవు కావు. సమయస్ఫూర్తిగలిగి యన్నృతములైనఁ బలుకలేవు. ఏమి చేయుదువమ్మా! యనెను. పద్మినికా పలుకు లధైర్యము కలిగించినవి. ఆమె మఱుచటిదివసమునఁ బోవచ్చుననిఁ బద్ధకించి, శయ్యపై నొరిగెను.

9 ప్రియంవదక

నాఁటిరాత్రి పద్మిని గంధకస్తురికాది సుగంధద్రవ్యంబుల మేన నలఁదికొని, రాజాంతఃపురమునకుఁ బోవుట కుద్యుక్తయై యుండఁగా, నా రామామణింగాంచి, శుక మిట్లనె—"సోదరీ! నవలావణ్యవతీ! నా పలుకుల నాలకించి, నెఱజాణవై వెలయఁ బ్రయత్నింపుము. పరపురుషసాంగత్యము నుద్దేశపూర్వకముగఁ జేసినను, చేయకపోయినను, దానిం గప్పిపుచ్చుకొనుటకుఁ దగిన చాతుర్యముండవలె. నేఁడు నీకుఁ బ్రియంవదకథ నెఱిఁగింతు నాకర్ణింపు" మని యిట్లు చెప్పసాగెను—

పూర్వము విజయవాడ నగరంబున విష్ణుశర్మయను విప్రుడు కలఁడు. ఆతనిభార్య సుగుణవల్లి, ఆమెయందు తనకు సంతానము కలుగనందున, నా భూసురుఁడు వార్ధకదశ ప్రాపించుచున్నదశలో ద్వితీయ వివాహముఁ జేసికొనెను. సవతు లిర్వురు నొకేచోట నివసించుచున్నచో గయ్యాములకుఁ గాలుద్రువ్వుచుందురని యిరువురు భార్యలను చెఱియొక వీధిలో నుంచెను. ఆతని రెండవభార్య ప్రియంవద యదృష్టవశమున గర్భవతియై యొకశిశువును గాంచెను.

విష్ణుశర్మ ప్రియంవదయందే గాఢానురాగముకలిగి యామె గృహముననే నివసించుచుండెను. అతఁడు వేదములను బాలురకుబోధించువృత్తిగలవాఁడగుట నెందఱో యతనికడ విద్యాభ్యాసము జేయుచుండిరి. వారిలో నారాయణశర్మ నవయౌవనోద్భాసితుఁడై యుండెను. తనభర్త వయసుమళ్ళినవాఁడగుటచేతను, యింటిలో కనులపండువగ నారాయణశర్మ మెలఁగుచుండుటచేతను, ప్రియంవద చపలహృదయ యయ్యెను. అవకాశమొదవినప్పుడెల్ల యామె యతనింగూడి రతికేళిం దేలుచుండెను. ఒకనాఁడు గురువుగారు పాఠముల బోధించుచు నారాయణశర్మంజూచి "ఓయీ! అటకపైనున్న యుపనిషద్గ్రంథమును గొనిర" మ్మనెను.

నారాయణశర్మ లోనికేగి యటుకపై కెక్కినంతనే, ప్రియంవద తలుపుల లోపలబంధించి, తానును మిద్దెపై కెక్కి యతనితో భోగసాగరతరంగమాలికలఁ దేలియాడెను. శిష్యుఁ డెంతసేపటికిని రాకుండుటచే గురువులేచి తలుపుతట్టెను. నారాయణశర్మ భయకంపితుఁడై గజగజ వణకుచుండుటచే, ప్రియంవద యా తాళపత్రగ్రంథమువిప్పి, పత్రములనన్నిటిని జిందరవందరగ యటునటు విరఁజిమ్మి, తలుపుఁదెఱచి "అదుగో! మిద్దెపైనుండి దిగుచుండఁగా, చేయిజారి తాళపత్రగ్రం

థము క్రిందబడి, యిటునటు చెదరిపడుటచే, మీరుచూచిన దండింగు
రని బిక్కమొగముపై చికొని, తలుపుల బంధించి, సరిచేయుచున్నాఁ”
డనెను. గురువు ప్రియంవద పలుకులనెడి యమృతముఁ గ్రోలి, శిష్యు
నితోఁగలిసి, యా పత్రముల సరిచేసి, పాఠముఁ జెప్పెను. “అక్కా!
ప్రియంవద చమత్కారమును జూచితివా? అట్టి చమత్కృతియైన
నీకు లేదే? ఒకవేళ నేదైన విపత్తు ఘటిల్లునెడల నెట్లు దాటిరాగల”వని
యడిగెను. ఆ ప్రశ్న సహేతుకముగఁ గాన్పించుటచే, పద్మిని యానా
టికి తన ప్రయత్నమును మానుకొని, శయ్యపైఁబరుండి, క్షణములో
నిద్రావివశయయ్యెను. శుకమును మఱుచటిదినమునకుఁ దగినకథను
గూర్చి యోచించుకొనుచు, కునుకుచుండెను.

10 సోమిదేవికథ.

తా నుపేక్ష వహించినందులకు మన్మథసింపూఁడు గద్వేతమతి
యని యెంచునేమోయని భీతిల్లి, పద్మిని పెందలకడనే భోజనాదికముల
ముగించుకొని, యలంకరించుకొని రాత్రి యెప్పుడేగుదునాయని
యోచించుకొనుచు శయ్యపైఁ బరుండి నిద్రించెను. ఆమె యొకగం
టకుఁబిదప మేల్కాంచి, బయలుదేఱునంతలోఁ కీరము “పోదలచిన
దానవు పెందలకడనే బోవలసినది. ఇప్పుడా పోనెంచుట? గాఢాంధకా
రమున, నొంటరిగఁబోవుట—అందులో సకలాభరణభూషితవై వెడల
బూనుట ప్రమాదకరముగాదా! అక్కా! నీ కంతగాఁ గోర్కెయు
న్నచోఁ దేపటిదినంబునఁ బోవచ్చు” ననెను.

"సరే. నా రామచిలుకా! చక్కనికథను వక్కాణింపుమా" యని పలికిన, నా కీరము కిలకిలనవ్వి యిట్లు నుడువదొడఁగెను.

తొల్లి వైశాలీనగరంబున బృహచ్ఛాస్త్రియను బ్రాహ్మణ యువకుఁడుండెను. అతఁడు విద్యాభ్యసనతత్పరుఁడై కాశీపట్టణము నకుఁబోయి, పెక్కుమంది పండితుల నాశ్రయించి, యశేషపాండితీ ప్రకర్ష నలవఱచుకొని, తిరిగి స్వగ్రామంబునకు వచ్చుచు గయాక్షేత్ర మున నొకసత్రమున విశ్రమించెను. యాత్రార్థమై యరుదెంచిన వైశ్యదంపతులా సత్రముననే యా రాత్రి విశ్రమించిరి. వైశ్యుఁడైన రామిశెట్టిభార్య మిగుల సౌందర్యవతియై, చెన్నొందుచుండెను. నవయౌవనభాసురయైన యామెనుగాంచినంతనే, బృహచ్ఛాస్త్రికి మన సవికారమొదవెను. శెట్టి పగలంతయుఁ దిరిగితిరిగి, యలసియుంటచే గుఱ్ఱుపెట్టుచు నిద్రపోవుచుండెను. శాస్త్రి మెల్లగాలేచి, దీపమార్పి వైచి, యామెతోఁ గ్రీడించెను. నిదురమైకమునఁ దనభర్త పర పురుషుఁ డటనున్నాఁడను సంశయమైనలేక క్రీడించుట కంతసిగ్గుమాలిన వాఁడోయని తలఁచి యూరకుండెను.

ఉదయమున నిదురనుండి మేల్కాంచినపిదప "నాథా! అది యేమియని? ప్రక్కగా నా బ్రాహ్మణయువకుఁడు పరుండియుండఁగనే భోగక్రీడలఁ దేలవలయునా?" యని యడిగెను. అతఁడు తెల్లఁబోయి "అదేమి? శయనించినది మొదలింతవరకు నొడలెరుంగకుండ నిద్రించితిని. ఒకవేళ నా బ్రాహ్మణకుమారుఁడే యట్లొనర్చెనేమో!" యనెను. బ్రాహ్మణుఁడే యట్లొనరించెనని గ్రహించి, యా చెల్లదనమును బ్రకటింపక, సోమిదేవి "ఛీ! అట్లనెదరేల? నాకు నిజముగా మీరు నా శయ్యలోనికివచ్చి, గాఢాలింగన మొనరించి, చెక్కిలినొక్కి

ముద్దాడి రమించినట్లయినది. అది కలయేమో! నేను నిజమనే భ్రమిం చితి” ననెను.

శెట్టి యామె పలుకులు యదార్థములని విశ్వసించి, ఊరు కొనెను. అక్కా! ఏమైనఁ జెప్పుము. నీ వట్లసత్యములఁ బలుకలేవమ్మా!

చిలుక కథముగించుసరికి నిద్రాదేవి పద్మిని నావహించెను. వెంటనే శయ్యాగృహమున కరిగి, నిదురించెను.

11 ఇందుమతికథ.

పద్మినికి నానాఁటికి రాజుపై ననురాగము హెచ్చుచుండెను. ఆతనిపొందు వందనేరని తనజీవితమే నిరర్థకమని తలపోసెను. అతని తోడి రతిసౌఖ్యమునందని, తనయౌవన మడవిఁగాచిన వెన్నెలయని భావించెను. ఎట్లయిన నానాఁడు రాజాంతఃపురమునకుఁ బోయితీరవలె నని దృఢముగ నిశ్చయించుకొనినదై, జగన్మోహనకరముగ నలంకరించు కొని, చిలుకదగ్గరకువచ్చి తన నిశ్చితాభిప్రాయము నెఱిగించెను. కీరము “అక్కా! నా పలుకులఁ బెడచెవినిఁ బెట్టుచున్నావు. ఆపదను శంకింప కున్నావు. ఇది యొకనాఁటితోఁ బోవునదికాదు. ఒకసారి వ్యభిచారము నం దనురక్తి జనించెనా, నీ యాజన్మాంతము నా దుర్బుద్ధి వదలదు. దాని వలన నీ కెప్పుడో యొకప్పుడు ప్రమాదము చేకూరకమానదు. కావు రమునకే మోసము వచ్చుననుమాట నూహింపఁజాలకున్నావు. నీ కింత యిచ్ఛయున్నచో నేనే మంచిసమయమును జెప్పెదను లెమ్ము, నేఁటి

కీకథ నాకర్ణింపు" ము. ఇది వినుటవలననైన నీకు గడుసుదనము, జాణతనము, చాతుర్యము నలవడునని యాశించుచున్నాను. అనెను.

"పూర్వము విశ్వేశ్వరపురంబున గర్గుఁడను బ్రాహ్మణోత్తముడు నివసించుచుండెను. అతని యేఁబదియవయేట ప్రథమకళత్రము మృతి నొందుటచేఁ బునర్వివాహముఁ జేసికొనెను. రెండవభార్య ఇందుమతి పతి కెదురాడుచు, విసిగికొనుచు వేధించుచుండెను. ఇరువురు నన్యోన్యానురాగములేక నిరంతరము కలహించుచుండిరి.

ఇందుమతి నవయౌవనోజ్జ్వలాంగియై, ముసలిమగనివలన కాముకసౌఖ్యము నందజాలక, పరపురుషాసక్తి కలిగియుండెను. ఆమె జలమును గొనివచ్చుటకై ఘటమును బూని, నదికి వెడలెను. నదీతీరమున నొక బ్రాహ్మణయువకుఁడు కృష్ణశర్మ యనునతఁడు స్నానముఁ జేయుచుండెను. అతఁడు వయోరూపసంపన్నుఁడై యుండెను. ఇందుమతి రూపలావణ్యము లాతని హృదయకుహరమున ప్రేమానలము నుత్పన్నముఁ జేసెను. ఆమె ప్రవర్తనమెట్టిదో తెలియనెంచి, యతఁడు మందహాస మొనరించెను. ఆమె బదులుగా చిఱునవ్వువెన్నెలల నతనిపైఁ బ్రసరింపఁజేసెను. ఇరువురును పరస్పరము దృష్టులతోనే కొంతతడవు ప్రసంగించుకొన్నపిదప, శర్మ "సౌభాగ్యవతీ! నీ పేరే?" మని ప్రశ్నించెను—

"ఇందుమతి యందురు. తమ నామధేయము—"

"కృష్ణశర్మ—కామినీ! ఇట నెవరునులేరు కావున యొకింత సాహసమూనినందులకు మన్నింపుము. నేను రామేశ్వరమునుండి వచ్చుచున్నాను. వాయసపురము మా స్వస్థానము. ప్రణయతృష్ణ నన్ను

పీడించుచున్నది. నీ ప్రేమామృత మొకింత ప్రసాదించి, నా దాహము తీర్పుమా ! ”

“ నవమోహనాంగా ! ప్రథమదృక్పాతముననే వృద్ధపతీసంయోగకారణమున నెండిపోయిన నా హృదయోద్యానవనమునకు నీ శృంగారవాగ్వర్షము వసంతురుభాసమానమై పరగినది. మా నిలయమునకు రమ్ము. నేను లోనికేగినపిదప వచ్చి “ ఇందుమతీ ! ” యని పిలువుము. తరువాత నేఁ బ్రదర్శించు కపటనాటకమున కీవు సూత్రధారివై పాత్రనిర్వహణముం జేయు ” మని యామె వెడలిపోయెను.

కామాతురుఁడై యున్న కృష్ణశర్మకు జగమెల్ల నిందుమతీమయమై తోఁచినది. స్నానానంతరము ఆమె ననుసరించి వెడలి, గృహమును గుర్తించి, మార్గస్థు నొకనింబిలిచి యిందుమతి భర్త గర్గుఁడని తెలిసికొని “ఇందుమతీ!” యని యాగృహప్రాంగణముననిలిచి, పిలిచెను.

గర్గుఁ డీవలకువచ్చి “ ఏవూరయ్యా ! ” యని ప్రశ్నించునంతలో నిందుమతి యీవలకువచ్చి “ ఓహో ! బావగారా ! దారితప్పి వచ్చినట్లున్నది. అది యేమిటి ? మా మేనత్తకొడుకు కృష్ణశర్మ. ఏవూరయ్యా అని యడుగుచున్నారు. ఇదియేకాబోలు బంధుమర్యాద ! ” యన్నది.

“ పదిసంవత్సరములయినదిగదా నేను విద్యాభ్యాసమునిమిత్తమై నవద్వీపమునకు వెళ్లి, తిరిగి యిపుడు వచ్చుచున్నాను. ఇంటివద్ద మన వారందఱును కుశలముగనున్నారుగద ! ” యన కృష్ణశర్మ తనపాత్రను భోషించెను. తెలియక యట్లడిగినందుల కన్యథాభావించవలదని, గర్గుఁ డాతనిని భోజనమునకు లెమ్మని యాదరించెను. భోజనానంతర మతఁడు ప్రయాణసన్నద్ధుఁడు కాఁగాఁ గర్గుఁడును, నిందుమతియుఁగూడ నానాటికివారి యింట నుండవలసినదని కోరిరి.

ఆ నాఁటిరాత్రి కృష్ణశర్మకు వీధియరుగుపైఁ బ్రక్కవైచి, ఇందుమతి తనమనోరథసిద్ధికై యుపాయాన్వేషణము చేయఁగడంగెను. ఎట్టకేల కామె కొకయాలోచనఁ దట్టినది. భర్త నుద్దేశించి "ఏమండీ! ఎల్లుండినుండి శ్రావణమాసము. ప్రతిమంగళవారము, శుక్రవారము పేరంటకములకుఁ బోవలయునుగదా! నాకొక్క నగైనలేదు. ఒక్క పట్టుచీరయైన లేదు. ఇంట్లోసుఖము లేకున్నమానె—" అని సాధింప నారంభించెను.

గర్గుఁడు చాలసేపోపికతో నూరకుండెను. ఆమె యట్లదేపనిగా విసిగెత్తించుటచే నతనికి కోపమువచ్చి, దాని నాపుకొనలేక, భార్యను చరచర యీడ్చుకొనివచ్చి, వీధిలోనికిగెంటి లోనగడియవైచికొని, నిశ్చింతగా నిద్రించెను. తన యుపాయము సఫలమైనందులకు నిరవధి కానందమంది, ఇందుమతి వీధిలోని గొళ్ళెమువేసి, కృష్ణశర్మతో నారే యెల్ల పూవిలుకాని కదనమొనరించి, సంతృప్తినందెను. తెల్లవారుఝాముననే కృష్ణశర్మ వెడలిపోయినంతనే, ఇందుమతి రోదనమారంభించినది. ఆ విలాపమును విని, యిరుగుపొరుగువారు గుమిగూడిరి.

"అయ్యలారా! రండి. అమ్మలారా! చూడండి. ముసలిమగనికిఁ గట్టిపెట్టి నా కొంపకూల్చినారని నే నేడ్చుచుండ, పరకాంతను బ్రక్కలోఁ బెట్టుకొని కులుకుచున్న నా భర్త కింతగడ్డిపెట్టండి. సన్నివలకు గెంటివైచిన న్యాయముచూచి, మీరైన నా కష్టముల గట్టెక్కింపరా!" యని ఇందుమతియేడ్వ నందఱును గర్గుని కేకవైచి "ఛీ! నీ కిది తగ"దని మందలించిరి. తన దురదృష్టమును వే విధముల నిందించుకొనుచు గర్గుఁ డామె నింటిలోనికిఁ గొంపోయెను—"

పద్మిని యీ కథవిని, ప్రొద్దుపోవుటచే, నిద్రావివశయయ్యెను.

---

12 కృష్ణవేణిక

———:o:———

" అక్కా! పద్మినీ! నేఁడు నీ వట్లు వెలవెలఁ బోవుచున్నావేమి? రాజుతోడి సంయోగమున కవకాశము లేకపోవుచున్నదేయని బెంగ గొనియుంటివి. రంకుతినము చేయు నేర్పరితనము నీకు లేదు. దాని నల వఱచుకొందువేని నీకు క్షేమమగును. నేఁడు నీకు కృష్ణవేణికథను దెల్పెద నాకర్ణింపుము. " అని యా చిలుక యీ విధముగాఁ జెప్ప సాగెను—

తొల్లి యమరావతీపురంబును జయవర్ధనుఁడను రాజు పాలించు చుండెను. అతనికడ వీరకేతుఁడను సేనానాయకుఁడు కలఁడు. ఆ సేనా నాయకునకుఁ గృష్ణవేణియను భార్యకలదు. ఆమెసౌందర్య మనుపమా నము. వారి యింటికిఁ బరపురుషుఁడు రాకుండ కట్టుదిట్టములనుజేసి, వీర కేతుఁడు తనభార్య యతిలోకరమణీయ సుకుమారగాత్రయని గర్వించి యుండెను. ఒకనాఁడు వారి యింటికి రైతువచ్చి, వివిధములైన ఫలముల నిచ్చెను. అతఁ డట్లే యనుదినమువచ్చి పండ్లిచ్చి పోవుచుం డెను. లోపలనుండి కృష్ణవేణి యా రైతును జూచి మోహావివశయై " ఆహా! రైతుబిడ్డ ఎంతయందగాఁడు? " అని తలంచుకొనెను.

ఆ రాత్రి యామె భర్త నుద్దేశించి " నాథా! ఆ రైతు పొల మునుండి యెన్నో తెచ్చి యిచ్చుచున్నాఁడుగదా! వాని కేమైన నీయ కున్నారే. అది న్యాయమా! " యనెను— " సరే. దానికేమి చేసి చ్చెద " నని, యా రైతు మఱునాఁడు రాఁగా, చక్కని ముత్యాలహార మును బహుమానముగా నొసంగెను. ఆ రైతు వలదని వారించి

"అయ్యా! నా కొక్కసారి మీ యింట భోజనమిడినఁ జాలు, నీ హార ములు నా కేల?" నని బదులు పలికెను.

అట్లేయని, వీరకేతుఁ డా రైతును మఱునాఁడు భోజనమునకు రమ్మనెను. రైతుపేరు రాఘవుఁడు. రాఘవుఁడు మఱుచటిదినమున భోజనమునకు రాగానే వీరకేతుఁడు దగ్గఱకూర్చుండి "శిరస్సు పై కెత్తితివా జాగ్రత్త" యని, భార్యను వడ్డింపుమనెను. కృష్ణవేణి వడ్డన జేయుచుండఁగా, నామె ప్రతిబింబము జలమునఁ బ్రతిఫలించెను. అది చూచి యతఁడు విమోహితుఁ డాయెను. భోజనానంతరము రాఘవుఁడు వెడలిపోయెనే గాని, యతని కేమి చేయుటకును దోఁచదాయెను. నిద్ర జరుగదు. ఆహారముపై మనసుపోదు. వ్యవసాయమన్న బద్దకము. అతఁడు "ఆమెపొందుఁ బడయనేరని నా జన్మమేల కాల్పనా?" యని కాళికాలయమునకుఁ బోయి, యా దేవికి మ్రొక్కుకొని యటనే కూర్చుండెను.

ఇచట కృష్ణవేణి స్థితియు నట్లేయుండెను. అతనిరూప మామె హృదయమున గాఢముగా నాటుకొనిపోయినది. ఆలయమున వ్యథితాత్ముఁడై కూర్చుండియున్న రాఘవునికడ కొకయోగి వచ్చెను. ఆగతానాగతవేదియగు నా సాధువు రాఘవునిం గని "ఓయీ! నీ విచారము నకు మాకు యోగదృష్టివలన హేతువేదో తెలిసినది. ఆమెయెడ ప్రగాఢప్రణయపాశబద్ధుఁడవై యుండుటచే నీ యెడ నెనరు చూపుచున్నాము. నీ విటనే యుండుము. నే నేగి యామె నిటకుఁ బంపెద" నని తిన్నగా బయలుదేఱెను.

ఇంతలో నాకసము విసీలమేఘావృతమయ్యెను. మెఱపులు—ఉరుములు నారంభించినవి. వర్షమారంభమైనది. ఆ యువిరళవృష్టిపాత శబ్దమును, గభీరాంధకారమును, లెక్కచేయక యోగి తిన్నగా వీరకే

తుని గృహమున కరుదెంచి "భవతిభిక్షాందేహి" యనెను. బదులు రాలేదు. తన మాయామహిమచే నతఁడు వృద్ధురాలివేషము ధరించి "అమ్మా! ముసలిదాన నింత యన్నము పెట్టెదరా?" యని కేక వేసెను.

కృష్ణవేణి తలుపు తెఱచి యన్నము పెట్టుచుండ నా వృద్ధురాలు "రైతుబిడ్డ రాఘవుఁడు వచ్చె" నన్నది. మందహాసముచేసి యామె లోనికి వెడలిపోవుచుండ, నా ముసలిది "అమ్మా! వర్షము జోరుగా నున్నది. ఈ నిబిడాంధకారమున నే నెచ్చటకిఁ బోఁగలను. ఈ రాత్రి కీ యరుగుపైఁ బండుకొందు" ననెను. కొంతసేపైనపిదప "నాథా! ఇది మంచిపుణ్యము నాపాదించుకారె. ఇప్పుడు వర్షమునఁ దడసినయెడల సంతానము కలుగును. ఒకసారి తడిసిరానిందు" అని కృష్ణవేణి యడుగ "ఏమో! స్త్రీలు చంచలమనస్కులు. నీ వేమిచేయుదువో యెవరు చెప్పఁగలరు. కావున వల" దనెను.

"అయ్యో! అదేమినాథా! అట్లనెదరు? ఇంతలోనే యేమి యపరాధ మొనరింతును. మీ కంతయనుమానముగనున్న యెడల నీ త్రాటితో నా చేతిని కట్టుకొందును. దానిని మీరు పట్టుకొనుఁడు" అని కృష్ణవేణి పచింప, నతఁడంగీకరించెను. త్రాటికొస నొండతని కరమున నిడి, యొకకొస తాను కేలునకుఁగట్టికొని పీథిలో వర్షమున నిలుచుని యుడ, వృద్ధురాలిరూపముననున్న సన్యాసి యా త్రాడు తనచేతికిఁ గట్టుకొని "ఊరివెలుపలనున్న కాళికాళయమునకుఁ బోయి ర"మ్మనెను. ఆమె చరచర నా కోవెలలోనికిఁబోయి వియోగానలమున భస్మీభూతుఁ డగుచున్న రైతు రాఘవు నాలింగనమొనరించుకొని, కాముకక్రీడల సాక్షి సోలి తిరిగి యింటికివచ్చి "నాథా! పూర్తిగాఁ దడిసినా" నని లోపలకుఁబోయెను. వృద్ధురాలి రూపమునువిడిచి, సన్యాసియు నాలయమునకుఁ బోయి, యతిని మెప్పుఁబడసెను.

" అక్కా ! నీ కింత నేర్పరితనము లేకున్న జారత్వముపై నపేక్ష గలిగియుండుట అపహాస్యము" యని కీరము ముగించునరికి, నిద్రాదేవి యావహించిన పద్మిని గాఢనిద్రాపరవశయై, సుఖస్వప్నములఁ గాంచసాగెను.

---

13 విజయలక్ష్మి కథ.

—:o:—

ఆనాఁడు తప్పక రాజునొద్దకుఁ బోనెంచినదై పద్మిని యసాధారణముగ నలంకరించుకొని, ప్రయాణసంసిద్ధయై, తానేగుట కింకను వ్యవధియుండుటచే, చిలుకను సమీపించి "అనుదినమును నీవు వలదనుచుండుటచే నేను నీ మాట నిరాకరించలేకపోవుచున్నాను. నేఁడు తప్పక పోవుదాన. అంతవఱకు నేదైన కథచెప్పు" మన, కీరము కిలకిల నవ్వి "అక్కా ! నీ కెంతతోఁచిన నంతియేగాని మా హితముల వినవేమి. అయినను విను" మని యివ్విధమునఁ జెప్పసాగినది.

తొల్లి కురువిందపురంబున రామపాలుఁడను శ్రీమంతుఁడు కలఁడు. అతనికి విజయలక్ష్మి భార్య. ఆమెయందు తనకు సంతానము కలుగకపోవుటచే ఖిన్నుఁడై, యా రామపాలుఁడు మఱియొక కన్యం బరిణయమై యామెవలన నొకకుమారునిఁ గాంచెను. రెండవభార్య యెడలనే యనురక్తికలిగి మెలఁగుచుండుటచే విజయలక్ష్మి పరపురుషాయత్తచిత్తయై, తమయింటఁ బూజసేయు బ్రాహ్మణయువకునితోఁగూడి యానందించుచుండెను.

నవశిక్షమారుడు నళినీకాంతుడు ఆనాటిరాత్రి యామెకడనే శయనించి నిదురించెను. వేకువఝామున బ్రాహ్మణయువకుడు వచ్చి, విజయలక్ష్మింగూడి క్రీడించుట నా బాలకుడు చూచెను. ఆ నాటి రాత్రి భోజనాగారమున బాలకుడు తండ్రి రామపాలు నుద్దేశించి "నాయనా! నాకు నీవేగాక మఱొకతండ్రి కూడ కలడునునా. నేను రాత్రి చూచినా" ననియెను. విజయలక్ష్మి కనుసన్నచే బెదరించెను. భోజనానంతర మామె యా బాలు నెత్తుకొని, తనగదిలోనికిఁ దీసికొనివెళ్ళి తినుబండారముల నిచ్చి "నిన్ను నే నెంతో ప్రేమతోఁ జూచెదను. నాయనా! నాపై నెట్టికొండెములును జెప్పకు" మని బ్రతిమాలెను.

అందఱును భోజనములుచేసి, హాలులోనికి వచ్చినపిదప కుమారుని పలుకుల నాలోచించి, సంశయాకులితమానసుఁడైన రామపాలుఁడు "నాయనా! నీకు మఱొకతండ్రి యున్నాఁడంటివిగదా! అతనిని చూపింపు" మనెను. పుత్రుఁడు నవ్వుచు "నాన్నా! అదుగో చూడు" మనిఁ దీపపుకాంతిలో గోడపై ప్రతిఫలించిన జనకుని నీడను జూపెను. తనయుని బాల్యచాపల్యమునకు హర్షించి, నిష్కారణముగా భార్య శీలము శంకించినందులకుఁ బశ్చాత్తాపపడెను.

"ఆమెవలె నీవు చేయలే" వని కీరము పలుకునంతకే పద్మసిని నిద్రాదేవత జోకొట్టుచుండెను. ఆ నాఁటి కామె జతనము వ్యర్థమైనందుల కెంతయు సంతసించి, తానును కునికెను.

14 చతురికకథ.

ఆ నాఁటిరాత్రి రాజసన్నిధానమునకుఁ బోవుదమనియెంచి, సకలాభరణవిభూషితయై, బయలుదేఱనుండ, కీరము పిలిచి "అక్కా! ఎంతగా చెప్పినను నా హితవాక్యములఁ బాటింపకున్నావు. అట్లయిన నేఁడు నేను చెప్పఁబోవు చతురిక కథ నాకర్ణించినపిదప పొ" మ్మని యివ్విధమునఁ జెప్పసాగెను.

తొల్లి ప్రసన్నవతీపురంబును విశ్వాసింహుఁడనురాజు పాలించుచుండెను. ఆతనికి సుమతియను భార్యకలదు. రాజొకనాఁ డామెను జూచి "ప్రేయసీ! నాకు నారీహృదయము నెఱుంగవలయునని యున్నది. అందులకు నీ వేమందువు?" అని యడిగెను. అపు డామె తన హృదయేశ్వరు నుద్దేశించి "నాథా! మీ యభిప్రాయము సమంజసమైనదే. కాని ఒకమాట నిజము. నారీహృదయము నెఱుంగుటకా నలువకైనఁ దరముకాదు. ఉదయముననే వెడలి యూరిమధ్యనుండు బావిదగ్గరకుఁబోయి యొకగడియసేపు నిలిచియుంటిరా మీకు స్త్రీహృదయము తేటపడు" ననెను.

రాజట్లేయని యుదయముననే యా బావికడ కరిగెను. స్త్రీలందరువచ్చి యనేకవిధములైన సంభాషణ జేయుచుండిరి. ఇంతలో చతురికయను యువతి రాజును విలోకించి "ఓహో! ఎంతోసేపటినుండి చూచుచున్నాను. ఈ రాజేల నిచ్చోట వేచియున్నాఁ"డని సంశయించి, ధైర్యమువహించి "రాజేంద్రా! నేఁడీ బావిదగ్గఱకువచ్చి, మా సంభాషణల నాలకించుచున్న కారణమే?" మని యడిగినది.

విశ్వాసింహుఁ డామె నుపలక్షించి, "కోమలీ! స్త్రీచిత్తము నెఱుంగఁ దలచి వచ్చినా" ననెను. "అట్లయిన రెంటినెక్కి మూడింటినిఁ జేపట్టి ప్రొద్దుకాని ప్రొద్దున కత్తివాడిసందున మానంకప్పి మద్దిచెట్టుదగ్గఱకు వచ్చినయెడల నీకు నారీహృదయము బోధపడును". అని యా చతురిక వెడలిపోయెను. ఆమె పలుకులయంతరార్థ మెఱుంగక, విశ్వాసింహుఁ డింటికిపోయి మౌనముగ శయనించెను. సుమతివచ్చి, ప్రాణేశ్వరుని ప్రశ్నించి, యా చతురికపలుకుల నెఱింగి "నాథా! ఇంతమాత్రము నకే ఖిన్నతవహింతురా! ఆ మాటలయర్థము మీకు నే నెఱింగింతు నాలకింపుఁడు. ప్రొద్దుకాని ప్రొద్దునఅనగా రాత్రి రెండుఝాములవేళ పాదరక్షలధరించి తాంబూలముతో వడ్లాబత్తునియింటికి, కుమ్మరివాని యింటికిమధ్య ప్రత్తిచెట్టుకడకు వచ్చినచో స్త్రీహృదయము తెలిపెద" నన్నది. ఇష్టమైనచో నటకుఁబోయిరండు" అనెను.

విశ్వాసింహుఁ డామె చెప్పిన యానవాళ్ల ననుసరించి, యటకుఁ బోయెను. చతురికభర్త గ్రామాంతరమునుండి యానాఁడే వచ్చెను. రాజు వచ్చునేమో యాశాభంగము కలిగించినదాన నగుదునని యామె విచారభరితాత్మయైయుండెను. రెండుఝాములవేళ పాణిద్వారము తెరచిచూచెను. రాజు కనిపించినంతనే ఆమె ఒకచిన్నదేవతావిగ్రహ మును కాగితమునజుట్టి గిరవాటువైచి, లోనికిఁబోయెను. ఆ విగ్రహ మును జూచికొని, యేమియు బోధపడక రాజింటికిఁబోయెను. నిజేశుని వదనమండలము విషాదజలధరావృతమై యుండుటచే సుమతి "నాథా! విచారగ్రస్తులై యుంటిరేల? కారణము తెలుపరాయని ప్రతి మాలెను. విశ్వాసింహుఁడు "నిజమే, స్త్రీచిత్తము నెఱుంగుట కడు దుర్లభము. ఇదిగో! చూడు మామె విగ్రహమును విసరిన" దనెను.

సుమతి యది చూచి "ప్రియతమా! దీనికై యింత వ్యాకుల పాటేల? ఆమె నెఱజాణ. నిన్ను కాళికాలయమునకు రమ్మని యామె యిందుమూలమున దెల్పినది. తేపటిరాత్రి యటకేగు" మనెను. రాజు మనోహరముగ నలంకరించుకొని యాలయమున కరిగెను. భర్త నిద్రించినపిదపఁ జతురికయు నత్యంతమనోహరములైన దుస్తులధరించి, పూజాద్రవ్యముల నొకపళ్ళెరమునునిడి యాలయమునకరిగి, రాజును జూచి "ఓహో! నా మనోనాయకా! ఇపుడైన నారీహృదయ మిట్టిదని యవగతమైనదా?" యని ప్రశ్నించెను. అవునని యతఁడు పలికి, యయ్యెందునదనంగూడి సంతృప్తాత్ముఁడయ్యెను. ఆమె నిజనిల యమున కరుగుసరికి భర్త మేల్కాంచి, భార్యనుకానక యామె పర పురుషసాంగత్యము నెఱపుటకై యెటకో పోయియుండుననని "రానిమ్ము, చంపెద" నని కత్తి నూరుచుండెను.

చతురిక తిరిగివచ్చినంతనే యామె నాథుఁడు "ఓసీ! దుశ్శీ ర్గురాలా! అర్థరాత్రమున నెటకుఁబోయినా?" వని నిర్బంధింప నామె "నీవు గ్రామాంతరమునకరిగి పెక్కు దినములగుటచే తిరిగి సేమముగ నిలుసేరినచో నర్థరాత్రమున వచ్చి పూజింతునని దేవికి, మ్రొక్కు కొంటిని. అది తీర్చుకొనివచ్చుట మహాపరాధమాయెనా, పోనిమ్ము. నీకు వధించుటయే ముఖ్యమైనచో నట్లే కాని" మ్మనెను.

భర్త యామె పలుకులను విశ్వసించి, క్షమించెను. నారీహృద యము దుర్భేద్యమని రాజు గ్రహించి, సుమతితో జరిగినదంతయుఁ జెప్ప, నాయమ "సముద్రపులోతైన నరయసాధ్యమగుఁగాని, స్త్రీ చిత్తము నెఱుంగుట దుర్లభ" మనెను.

అక్కా! కథ యెట్లున్నది. చతురిక సార్థకనామధేయయని యొప్పుకొందువా? యని ప్రశ్నించెను. పద్మిని యప్పటికే నిద్రాముద్రితయైయుండెను.

15 విమలకథ.

—:0:—

పద్మిని యా దినంబున నరిగంచుచీర ధరించెను. పట్టుదిరైక తొడిగి, మేలైన యాభరణముల ధరించి, మన్మథసింహుని తాపమును జల్లార్చి, తాను సంతృప్తయగుటకై పోనుండ చిలుక "అక్కా! నిన్న నేను కథ ముగించకుండగనే నిద్రించినావు. జారత్వమున చాకచక్యముకలిగి, మెలఁగఁగలవారే సంచరింపవలెను. అట్టి చాతుర్యముతో ప్రవర్తించిన విమలకథ విని యానందింపుమా" యని యివ్విధమునఁ జెప్పసాగెను.—

పూర్వము సౌరదేశంబును మానపాలుఁడను నృపాలుఁడు పాలించుచుండెను. ఆ రాజన్యునకు చంద్రసేనుఁడను తనయుఁడు కలఁడు అతఁడు నవయౌవనవంతుఁడై, తలిదండ్రులమాట పాటింపక తిరుగుచుండుటచే తండ్రి యొకనాఁడు పిలిచి "నాయనా! నేను వృద్ధుఁడ నగుచున్నాను. రాజ్యభారమువహించి, దేశమును ప్రజానురంజకముగఁ బాలింపవలసిన నీవు యివ్విధమునఁ దిరుగుట క్షేమకరముకాదు. దేశాటనమువలన నెంతేని యనుభవముకలుగును. నా పలుకుల నాలకించి,

నేఁడే బయలుదేఱి దేశాటనమొనరించి, విజ్ఞానోద్దీపితహృదయుఁడవై రమ్ము" అని వలయు ధనమొసంగెను.

రాజకుమారుఁడు చంద్రసేనుఁడు బయలుదేఱి, అంగ వంగ కళింగ కాశ్మీర ఘూర్జరాదిదేశంబులును, పెక్కుపుణ్యక్షేత్రములును సందర్శించి, తిరిగివచ్చుచు విలాసవతీపురంబున నొకచేనులో నవయౌవనభాసురాంగియగు నొకయువతిం జూచెను. ఆమె పేరు విమల.

విమల యసమానసౌందర్యోపేత. ఆమెభర్త వ్యవసాయము చేయుచుండును. పొలములోనే ఆ దంపతు లొకయిల్లు కట్టుకొని జీవించుచుండిరి. ఆమె చంద్రసేనునిగాంచి యమందానందభరితస్వాంతయైనది. మార్గాయాసఖిన్నుఁడై యా రాజసూనుఁడా క్షేత్రములోని గృహమును—గృహప్రాంగణమున సౌందర్యాధిదేవతవోలె నేత్రపర్వమొనరించుచున్న విమలనుగాంచి, సమీపించి "దాహముగానున్నది. కొంచెము జల మిచ్చెదరా?" యని యడిగెను. కమ్మనిపాల నొకరజితపాత్రలోఁబోసి విమల యొయ్యారముగఁ దెచ్చియిచ్చెను. నాథుఁడింటలేనందున యామె రాకుమారుని లోనికిఁ గొంపోయి, హంసతూలికాతల్పముపైఁ గూర్చుండజేసి, సరససల్లాపముల నాతని శ్రమనుబాపి, తనమోహమును బ్రస్ఫుటపఱచెను. కామిని తనంతఁదాను కోరినందున చంద్రసేనుఁ డామెనుఁగూడి భోగజలధితరంగముల నోలలాడుచుండ భర్తవచ్చెను—

"నా ప్రియుఁడా! నీకు భయములేదు. అతఁడు లోనికివచ్చినంతనే యొరనుండి కరవాలము నీవలకుఁదీసి, ఝళిపించి పాఱిపొ" మ్మనెను. అతఁడు లోనికివచ్చినంతనే చంద్రసేనుఁడు ఖడ్గమును గిరగిర నటునిటు త్రిప్పుచు పలాయనమొనరించెను. విమల భయాతిరేకమున గజగజ వణకసాగినది. భర్త నిశ్చేష్టుఁడై కొంతసేపు ప్రాన్పడియుండి

యెట్టకేల కొకింతదిట్టతనము వహించి "సతీమణీ! ఈ వీరుఁ డెవరు?" అని యడిగెను—

"ఏమో నాథా! అదేవిధముగాఁ గత్తి త్రిప్పుకొనుచువచ్చి అవసరము వచ్చినపుడు కాని నేను మీకుఁ దలంపునకురాను. తిరుపతి కొండపై నివసించు వేంకటరమణుండను, మ్రొక్కులు మరచినచో నేమి చేయుదునో తెలియునా?" యని వెడలిపోయినాఁడు.

"అవు నామాట నిజమే. నేను వ్యాధిగ్రస్తుఁడనైనపుడు నీవు మ్రొక్కుకొంటివిగదా! సరే. రేపే తిరుపతికిఁబోయి మ్రొక్కుతీర్చు కొందము" అని పలికెను. "అక్కా! నీ కింతటి సాహసచాతుర్యములు లేవుగదా! అట్టియెడ నీకు జారత్వమనిన నెందులకంత కౌతుకము?" అని ప్రశ్నించెను. ఆ పలుకులు చిత్తమునకు వచ్చినందున పద్మిని యా నాటికి తన ప్రయత్నమును విరమించుకొనెను.

16 కమలకథ.

—:0:—

పద్మిని యానాఁడు మనసుతీర సుందరముగా నలంకరించుకొని మన్మథసింహునితో సుఖసాగరతరంగడోలికల నూగులాడ నెంచి, బయలు దేఱెను. చిలుక ఆమె ప్రయాణసన్నాహములనుగాంచి "అక్కా!" యని పిలిచినది. పద్మినివచ్చి "ఏమి నా రామచిలుకా! ఇప్పటికి సుమారు పదునైదుదివసములనుండి యీ రీతిగా నా యాశ నడియాసఁ జేయుచున్నావు. నేఁడైనఁ బోనీయువా?" యన్నది.

చిలుక "అదికా దక్కా! నీ నాథుఁడు గ్రామాంతరములకరిగి యెన్నోరోజులైనది. ఇట్టిసమయమున నతఁడువచ్చి, 'నీ వెచ్చటికిఁ బోయితివే?' యని యడిగిన నేమనిచెప్పఁగలవు? నిన్నతఁ డెంతగా నిందించును. అతనిచేత నేగాక యల్లరిపడినచో నూరివారందరిచేతను కులట యనిపించుకొనుటేటి ఘనత? అపకీర్తివచ్చినచో జీవించుటకూడ దుస్తరముగదా! అయినను నేఁడు నేను చెప్పఁబోవు కమలకథ నాకర్ణించుము. ఇది యత్యద్భుతసంఘటనలతో విలసిల్లుచుండును." అని యీ ప్రకారము చెప్పెను—

తొల్లి చెన్నపురంబును ప్రజాబంధుమహారాజు పాలించుచుండెను. ధార్మికుఁడై యీ రాజకులశేఖరుఁడు ప్రజలను కన్నబిడ్డలభాతి భావించుచుండెను. ఆ రాజవతంసునకు మతిమంతుఁడను మంత్రి కలఁడు. ఆ మంత్రియు, రాజునుకూడ సంతానహీనులై యుండిరి. వారు సంతాపమంది, భయదకాంతారములకుఁబోయి, యుగ్రమగు తపమొనరించిరి. భవానీమాత వారికి సాక్షాత్కరించి మీ యిరువురకునుగూడ సంతానము కల్గునని చెప్పి యంతర్ధానమొందెను. రాజుభార్య మంత్రిభార్య గర్భవతులై, నవమాసములుగడచిన యనంతరము శుభముహూర్తమున సంతానము గాంచిరి. రాజునకుఁ బుత్రికయు, మంత్రికిఁ గుమారుఁడు జన్మించిరి. రాజేంద్రు హృదయము వ్యాకులపాటునందెను. మంత్రి యదిగాంచి "ప్రభూ! పుత్రిక కల్గినదనియీ మీకీ విచారము. నా తనయుఁడు మీ తనయుఁడుకాఁడా?" యనెను. తన తనూభవకు మంత్రినందనునకుఁ బెండ్లిసేయుటయే యుచితమని యెంచి, రాజు సమాశ్వాసము నొందెను. వారలకు కమలయనియు, ప్రభాకరుఁడనియు నామకరణము గావింపఁబడెను.

శుక్లపక్షసుధాకరులట్లు వారు దినదినప్రవర్ధమానులై యొకకంచమునఁ దినుచు, నొకమంచమున శయనించుచుండిరి. కొంతకాల

మిట్లుగడచినది. రాజపుత్రిక వివాహోచితవయస్కయగుటచే, నామె జనని “ అమ్మా ! నీవు పెద్దదానవైనావు. మంత్రికుమారునితో జేపటినుండి మాట్లాడరాదు. ఆతనికి గనబడరాదు. అంతఃపురముననే యుండవలెను. నిన్నే దేశాధీశునకో యిచ్చి పెండ్లిసేయుట నా యాశయ ” మనెను.

కమల మనస్సు చివుక్కుమన్నది. వారి బాల్యస్నేహ మప్పటికే యనురాగముగాఁ బరిణమించియున్నది. తనకు నతనికిఁ బెండ్లి యగునని యా సుకుమారి ముచ్చటపడి యెన్నో యాశాసౌధముల నిర్మించుకొన్నది. ఆ గాలిమేడలన్నియు నొక్కసారిగా కూలిపోయినవి. విచారరేఖాంకితవదనయై యా కుసుమకోమలి యుద్యానవనమునకుఁ బోయినది. తనరాకను నిరీక్షించుచుఁ బ్రభాకరుఁడు కూర్చుండియుండెను. తన హృదయము నపహరించిన యా సుందరివదనేందీవరము ముకుళితమైయుంటఁ గని, ప్రభాకరుఁడును పద్మినీవిరహానల సంతప్తుఁడైన ప్రభాకరునిమాడ్కి, విన్నదనమునొంది “ కమలా ! నేనేమైన యపరాధ మొనరించితినా ? నీ వట్లుండగతంబే ? ” మని ప్రశ్నించెను.

జరిగినదంతయు నామె చెప్పి “ నీవే నా మనోనాయకుఁడవని యాశించితిని. జేపటినుండి నిన్ను కలిసికొనక, సంభాషింపక నేను జీవింపనోల్లను. నేటితో మన యిరువురకు ఋణముఁదీరిన ” దనెను. అతని హృదయముకూడ నామె పలుకుల నాలకించినంతనే దురంతవిషాదభరితమైనది. “ అట్లయినఁ గర్తవ్యమే ? ”మని యతఁ డడిగెను—

“ మనము దేశాంతరమునకుఁ బోవుదమా ? సుఖముగా నెచటనైన జీవింతము. నేను వలయుధనముఁ గొనివత్తు ” నని కమల పలుక, నయ్యది మిగుల యనుసరణీయముగనుండుటచే ప్రభాకరుఁ డందులకు

నమ్మతించెను. ఆ రాత్రి కమల తనకున్న యమూల్యాభరణములను, ధనమును మూటఁగట్టి, యర్ధరాత్రమున పాణిద్వారమును దెఱచెను. అచట ప్రభాకరుఁడు సుసజ్జితములైన ధవళాశ్వములరెండింటి నాయత్త పఱచి వేచియుండెను. ఇరువురు నా హయముల నారోహించి, శరవేగమునఁ బరువెత్తించిరి. తెల్లవాఱుసరికి అనేక గ్రామములనుదాటి యొక యరణ్యమును జేరిరి. నిర్జనమైన యా వనాంతరమున వారికొక దేవాలయము కనబడినది. అట నొకింతసేపు విశ్రమించిరి. అందలి ప్రతిమలనుగాంచి యబ్బురమందిరి. రాకుమారి తాను గొనివచ్చిన యాభరణములనెల్లఁ జూపెను. అందులో అమూల్యవజ్రహార మొందున్నది. దానింగాంచి, ప్రభాకరుఁడు మెచ్చుకొని, తనకంఠసీమను గొంతసే పలంకరించుకొని యటుపిమ్మట నా దేవాలయ ప్రతిమ కంఠమునఁ గీలించెను.

ప్రొద్దుక్రుంకుచుండుటచే కమల "ప్రియా! మనమిందుఁ దడసినయెడల, నీకాంతారమును దాఁటులోపలనే చీఁకటిపడినచో మార్గము దుర్గమమగు" ననియెను. ప్రభాకరుఁడు లేచెను. ఇరువురును మఱల పయనము సాగించిరి.

"అక్కా! నాకు నిద్రవచ్చుచున్నది. మిగిలినకథ రేపు చెప్పవచ్చు" నని నిద్రించెను.

17 మధురవాణికథ.

-:0:-

మఱునాఁడు పద్మిని పెందలకడనే భుజించి, ముస్తాబై "అక్కా! నిన్నటికథ మిగులరసవంతముగనున్నది. తరువాయిని చెప్పుము. కథను సాంతముగ నాకర్ణించి, మదనశరపీడితుఁడై పోగులు నా మన్మథసింహునికడ కరిగెద" ననెను.

చిలుక యిట్లు చెప్పసాగెను—

"సావధానచిత్తవై వినుము. కమలాప్రభాకరులట్లు ప్రయాణముసల్పి మణిపురమును సమీపించిరి. అయ్యది శ్మశానవాటికయగుట వారొకచో నగ్నినిచూచిరి. వారు సమీపించి యొకవృద్ధవనితను గాంచిరి. ఆమె, భూమ్యాకాశములు మార్మ్రోగునట్లు విలపించుచుండెను. "అమ్మా! నీ విట్లు విలపించుటకుఁ గతమే" మని యడుగ నా వృద్ధురాలు "నా కుమార్తె మలిన మృతినొందినది. నా కింక నెవరును దిక్కు లేరు. అందుచే నామె చితికడనే యిట్లేడ్చుచున్నా" నన్నది. కమలాప్రభాకరు లామె నూఱడించిరి. సంభాషణవశమున వృద్ధురాలు "అమ్మాయీ! నేను గర్భశోకముచేఁ గ్రుంగియున్నాను. నా కపారమైన భాగ్యమున్నది. మీ రిర్వురును సతీపతులవలెనున్నారు. నా యింటనుండుఁడు. మీకే లోపమునుండదు. నా శోకాగ్నియుఁ జల్లారు" నని బ్రతిమాలినది.

వేశ్యమాత యట్లు బ్రతిమాలినంతనే, కమలాప్రభాకరు లామె కోరిక నిరాకరించలేకపోయిరి. అందులకు సమ్మతించి వారామె యింటికిఁ బోయిరి. ఆమె వారి కేలోపమును దోఁపనీయక కంటికిఱెప్పవోలెఁ

గాచుచుండెను. తన భాగ్యమెల్ల వారి వశముచేసి, యా వేశ్యమాత సకలోపచారములను జేయించుచుండెను. ఒకనాఁడు ప్రభాకరుఁడు "కమలా! ఎంతపారవశ్యపడుచు ననుసరించితిమి. ఆనాఁడు నీ హారమును నాకంఠమునధరించితివిగదా! ఆ హారమును దేవాలయవిగ్రహము కంఠమున వేసి, మఱచివచ్చితి" మనెను—

"పోనిండు. మన కింకను నెన్నో హారములున్నవిగదా!" యని కమల పలికెను—

"అయినను అమూల్యమైన యా హారము నెందులకుఁ బోఁగొట్టుకొనవలయును. అటకేగి యొక్కక్షణములోఁ దిరిగివత్తును" అని యశ్వము నాయత్తపఱచెను. ఆమెయేగాక, వేశ్యమాతయు వలదని బ్రతిమాలినను "అయ్యో! ఒకగంటలోఁ దిరిగివత్తు" నని యతఁడు శీఘ్రగమనమునఁ బోయెను. వాయువేగమున నా ఘోటకముపైఁ బయనమొనరించి, ప్రభాకరుఁడు కాననమునందలి యాలయముంజేరి, ఆ హారమును దీసికొని, కంఠమునధరించి, బయలుదేఱెను. ఆ హారములో నొకపాము దాఁగికొనియుండి, ప్రభాకరుని కాటువైచెను. వెంటనే విషము శరీరమంతటను వ్యాపించినది. అతఁడు స్మృతిహీనుఁడై సైంధముపై నట్లే పడిపోయినాఁడు.

ఆ అశ్వమును దిన్నగా వచ్చినదారినేపోవుచు మణిపురముఁ జేరెనుగాని, వేశ్యమాత గృహమును గుర్తింపఁజాలక, యాయానముచే వగర్చుచు వేశ్యవాడలో మరొకవీధిలోనున్న యొక దివ్యహార్మ్యముకడ నాగినది. ఆ సౌధమున మధురవాణియను వారకాంత నివసించుచుండెను. ఆమె వీధిలో నాగియున్న గుఱ్ఱముపైఁ జైతన్యహీనుఁడై పడియున్న సౌందర్యమూర్తినిఁ గాంచి, త్వరితముగ క్రిందికి దిగివచ్చి

లోనికి నౌకరులచేఁ దీసికొనివెళ్ళెను. అశ్వమును సౌధోపరిభాగమునఁ గట్టివేయించి, మేత, నీరు పెట్టించి, యా ప్రభాకరునకుఁ జికిత్సచేయు టకై, ఆమెభిషగ్వరుని రప్పించెను. వైద్యుఁడువచ్చి, హారములోని యురగమునుదీసి మణుల కాటువేయించి, యావిషోరగమును జంపించెను. ఉపచారములుచేయగాఁ బ్రభాకరుఁడు తెలివొందెను. ఆతని జగన్మోహనకరసౌందర్యమునుగాంచి, మధురవాణి విమోహితయైనది. "ఆహా! ఈ నవమోహనాకారుని పొందుఁబడయని నా జీవితమేల కాల్పనాయని తలంచెను. అతఁడును తన యెదుటనున్న లోకోత్తరలావణ్యవతిని గాంచి, డోలాయమానమానసుఁడాయెను.

ప్రభాకరునకు సకలోపచారములు గావించి, స్వస్థుఁడైనపిదప, మధురవాణి యాతనితోఁగూడి క్రీడాసక్తయై యహర్నిశములు కాల ముగడుపుచుండెను. తనప్రియుఁడు రాకపోవుటచే వేశ్యమాతగృహంబుననున్న కమల విచారావారాశిమగ్నయై పరితపింపసాగెను. వేశ్యమాత యామె నోదార్చి "అమ్మా! నీకు నేను మనసార సాయపడెదను. ఇర్వురమును వెదకి, కనుగొందు" మనెను.

మధురవాణి తల్లి అపరంజికి తన కొమరిత వర్తనమేమియు బోధపడదాయెను. ధనార్జన మొనరింపక, యామె నిరంతరము ప్రభాకరునితోడిదే లోకమని భావించి, మెలంగుచు తనమాట పెడచెవినిఁ బెట్టుటచేఁ జేయునదిలేక, తిన్నగా కాళికాలయమునకుఁబోయి, తలుపులను లోపలబంధించుకొనియెను. నిశావిహారమునకై పోయినసమయమున బంధించుకొనుటచే, భగవతివచ్చి తలుపుఁదట్టెను—

"మాతా! నా కొమరిత మధురవాణికి ప్రభాకరుని రూపమున శనిదేవుఁ డావహించినాఁడు. వానిని వదలఁగొట్టెదనని యభయ

మిచ్చినగాని తలుపులఁ దెఱువననెను. దేవి "అతఁడు నా వరప్రసాద సంజనితుఁడు కావున నే నేవిధమైన యపకారమును జేయను. అతని ప్రభావము, నైశ్వర్యము నీకుఁ దెలియవు" అనెను—

"ఏమైనను సరే—తుదకాతఁడు పరాత్పరుఁడైనను సరే నా యింట నొక్కక్షణమైననుండుట కంగీకరించుదానఁగాను. నీ వేదైన యుపాయముఁ జెప్పినగాని ద్వారకవాటముల నున్ముక్తమొనరింప" నని అపరంజి ఖండితముగాఁ జెప్పినది. అపుడామె యొక దారమును అపరంజి కొసంగి "దీని నాతని కంఠమునకు హారమువలెఁ గట్టుము. వెంటనే చిలుకగా మారిపోవు" నని నుడివెను. అపరంజి యా పట్టుత్రాడు నందుకొని, తలుపులదెఱచి వెడలిపోయి యా సాయంకాలమే, లేని ప్రేమను కనబఱచుచు ప్రభాకరుని కంఠసీమ కా పట్టుత్రాడును గట్టెను. వెంటనే యతఁడు శుకముగా మారి, తుర్రుమని ఎగిరిపోయెను. మధురవాణి "హా ప్రియసఖా!" యని మూర్ఛిల్లెను. శైత్యోపచారములచేఁ దెలివొంది, యా వారవనిత ఏడుపు మానకుండెను.

ప్రభాకరుఁడు తిన్నగా యెగిరిపోయి యా నగరాధీశుని యంతఃపురముపై వ్రాలెను. రాజకొమరిత యా చిలుకనుగాంచి తన కదిముద్దులొలుకుచుఁ గన్పట్టుటచే మెల్లగాఁ బట్టుకొని తండ్రికిఁ జూపించెను."

ఇట్లు చెప్పుసరికి పద్మినికి నిదురవచ్చుటచే "అక్కా! నాకు నిద్రవచ్చుచున్నది. కావున నిఁక నీవును శయనించుము." అనిచెప్పి, తాను నిద్రించెను.

18 మాధవికథ.

-: o :-

పద్మిని యద్భుతముగ సింగారించుకొని, పంజరముకడ కరుదెంచి "అక్కా ! నిన్నటిరేయి చెప్పినకథను పూర్తిగా వినిపింపుము. ఇదిగో! తీయని జామిపండు! కథవిననపిదప నొక్కక్షణమైన నుండనుసుమా ! తప్పక యా రాజుకడకుఁ బోదును. ఎన్నాళ్ళనుండి యాతని కాశాభంగముఁ గలిగించుచుంటినో నీవే యెఱుఁగుదువుగదా !" యనెను.

"అక్లోకాని ముందుగా విను" మని యివ్విధమునఁ జెప్ప దొడంగెను—

రాజకుమారి మాధవి యా చిలుకను బెంచుకొందునని చెప్పుటచే యా మణిపురనగరాధిపతి చారుదత్తుఁడు బంగారుపంజరమును జేయించియిచ్చెను. ఆమె యా నాఁటిరాత్రి మల్లెపూలపాన్పుపైఁ బరుండి, తీయనితలఁపులు మనసునుడోలాయమాన మొనర్ప, చిలుకను దీసి ముద్దాడుచు కంఠసీమనున్న పట్టుత్రాడును మెల్లగా తొలఁగించు నరికి, ప్రభాకరుఁడు నిజరూపముతో నామె ప్రక్కఁ గూర్చుండెను—

"ఓహో ! ఏమి యీతని యపూర్వసౌందర్యము. యక్షగంధర్వ కిన్నెర కింపురుషాదులలో నొకఁడై యుండవలయును. లేదా, కంత, వసంత, జయంతులలో నొకఁడైన నై యుండవలయును." అని తలపోసి యతని వృత్తాంతమును సాకల్యముగ నెఱింగి, పంచభక్ష్యసహితమైన భోజనము నిడి యతనివలన మన్మథసంగ్రామసౌఖ్యము ననుభవించెను. ఉదయమున పట్టుత్రాడునుగట్టి, చిలుకగామార్చి, రాత్రులందు నిజరూపమును బొందఁజేసి యానందింపుచు మాధవి దినములను నిమిషములట్లు గడపసాగెను.

కొలఁదిమాసము లిట్లుగడచెను. మాధవి గర్భవతియయ్యెనని యామె చీరచెఱఁగు పెద్దదగుటచేఁ గనిపెట్టిన చాకలిది వచ్చి రాణితో జెప్పెను. రాణియుఁ దాను దాచియుంచినచో నెట్టికీడు వాటిల్లునోయని భర్తతోఁ జెప్పెను. ఆ రాజవతంసుఁడు తన తనూభవను వంచించిన దురాత్ముని—యవినీతిపరునిఁ గనిపెట్టి బంధింపవలెనని సేవకులకు కఠినముగఁ జెప్పెను. పరిచారికా పరిచారకులు మాధవి మందిరము నొక కంటఁ జూచుచుండిరి. ఆ నాఁటిరాత్రి యా సుందరి చిలుక మెడనున్న దారమును తొలఁగించినది. యథాప్రకారముగ వారు సంభాషించుకొనుచుండిరి. భటు లదివిని "ఓహో! దొంగ నామె తన గదిలోనే దాచియుంచుకొన్నది. ఇంటిదొంగ నీశ్వరుఁడు పట్టలేఁడుగదా!" యనుకొనిరి. వారి గుసగుసలను రాకుమారి మాధవి యాలకించినది—

"నా ప్రాణవల్లభా! కొంప మునిగినది. నీ యునికిని భటులు కనిపెట్టినారు. నేనేమి సేయుదాన! ఉదయముతో మన కిర్వురకు ఋణము చెల్లిపోవు నీవియోగము నే నెట్లు భరించుదాన" నని పలుకఁ ప్రభాకరుఁడు "సఖియా! దైవనిర్ణయ మట్లుండ మానవమాత్రులను మనమేమి చేయఁగలము? ఉదయముననే దారమును నా కంఠమునకుఁ గట్టుము. నేను చిలుకరూపమున నెగిరిపోయెద" ననియెను.

ఉదయమున భటు లామె మందిరద్వారమున నుండిరి. రాజును వచ్చెను. ప్రభాకరుఁడు చిలుకరూపముఁదాల్చి, ఱివ్వుమని యంతరిక్షమున కెగిరిపోయెను. రాత్రి యతని పలుకుల స్పష్టముగ నాకర్ణించియుండుటచే, నా రాజకొమరితను వంచించి, గర్భవతిగ నొనరించిన దుష్టుఁడే యా శుకరూపమున నెగిరిపోయినాఁడని గ్రహించిన భటులలో నొకఁడు పరకాయప్రవేశము నెఱింగినవాఁడగుటచే, డేగరూపము

ధరించి, తటుముకొని పోసాగెను. చిలుక యొకపొదలో నాగెను. డేగ రూపముననున్న భటుండటులనే వెదకుచుండెను. రాత్రియగునంత దనుక వార లవ్విధమున గడపివైచిరి.

చిలుక మఱల నెగిరెను. నగరములో నొకవీధిలోని గృహప్రాంగణమున తటాలున కంఠమునందలి త్రాడు తొలఁగించి, నిజరూపము ధరించి ప్రభాకరుఁడా గృహప్రాంగణముననున్న యువతింజూచి "సుందరీ ! నన్నొకఁడు తఱుముకొని వచ్చుచున్నాడు. వాఁడడిగినయెడల నెవరు నిట్లు రాలేదని చెప్పు" మని యా గృహమునఁ జొచ్చెను. వీధిలో నొకమూల నా యువతినాథుఁడు బహిశ్శంకనివృత్తికై కూర్చుండెను. అతని నామధేయము కేదారశెట్టి. అతఁడు కుంటివాఁడేగాక, గూనివాఁడుకూడనై యుండెను. అతనిభార్య భువనమోహిని. భర్త యెడ ప్రేమానురాగములు లేనిదయ్యుఁ దలిదండ్రులకు భీతిలి యెట్లో కాలము గడుపుచుండెను. ప్రభాకరునిఁ జూచినంతనే యామె హృదయమునఁ గామానలము ప్రజ్వరిల్లసాగెను. ఇంతలో డేగరూపమును విడిచి భటుఁడును నట కరుదెంచి "అమ్మా ! ఈ మార్గమున నొక చిలుకకాని, యువకుఁడుకాని వచ్చినారా ?" యని యడిగెను. "ఆఁ! వచ్చినాఁడు, కురూపియై యట బహిశ్శంక వంకను గూర్చునియున్నాఁ" డని భర్తను జూపెను. ఆ భటుఁడు కేదారశెట్టి "అయ్యో ! నేను గెరటయ్య యల్లుఁడను. కుంటివాఁడను. నన్నిడ్వకయ్యో ! " యని యేడ్చుచున్నను వినక "దుర్మార్గుఁడా ! నీ మూలమునఁ బగలంతయు దిండిలేక యెండితినిగదరా ! పశువా ! నీ కపటనాటకము నీకేఁ గట్టిపెట్టు" మని రాజభవనమున కీడ్చుకొనిపోయి, కారాగృహమునఁ జేర్చెను.

శనిగ్రహముగాఁ దలచినభర్త వదలెనని యానందభరితాంతః కరణయైయున్న భువనమోహిని యాకలిఁగొనియున్న ప్రభాకరునకు షడ్రసోపేతముగ భోజనమిడి యతనితో సంభోగజలధితరంగముల నోలలాడెను. మఱునాఁటి యుదయమున జగజ్జేగీయమానముగ వెలుఁగొందు సుందరాకారుని గాంచి "ఇతఁ డెవరమ్మా!" యని తల్లి యడిగెను—

"అమ్మా! నా నోములు నేఁటికి ఫలించినవి. కృపామతియై భగవతి, నా ప్రార్థనల నాలకించి, నా భర్త కీరూపము నొసంగినది. ఎవరికిని యీ రహస్యముఁ జెప్పవల" దని భువనమోహిని సమాధాన మిచ్చినది.

"అక్కా! నాకు నిద్ర వచ్చుచున్నది. తరువాయికథ రేపటి దినంబునఁ జెప్పెదువుగాని" యని పద్మిని నిద్రించెను.

---

19 కమలప్రభాకరులు కలుసుకొన్న కథ.

—:o:—

మఱుచటిదినము రాత్రి పద్మిని యనంగశరపీడితయై మన్మథసింహుని సంతోషపఱచనెంచి, మేలైన దుస్తులధరించి, ధగద్ధగాయమానములై ప్రకాశించు వజ్రాభరణములు కంఠమునఁ గీలించి, తాంబూల

చర్వణ మొనరించి శుకము నుద్దేశించి "అక్కా! నిన్నటికథను త్వరిత ముగఁ బూరిచేయుమమ్మా!" యనెను.

చిలుక యివ్విధమునఁ జెప్పఁగడంగెను—

రాజు కేదారశెట్టిని బిలిపించి "ఓయీ! నీ వృత్తాంతమును బూర్తిగఁ దెల్పు" మన నతఁడు "ఆర్యా! నేను బహిశ్శంకనివృత్తికై వీధిలో నొకమూలఁ గూర్చుండియుంటిని. నాకు సహాయముగ నాభార్య భువనమోహిని మా యింటిగుమ్మములో నిలిచియున్నది. నవమోహనాంగుఁ డొకడువచ్చి "నన్ను గూర్చి యెవరైన యడిగినచో నీ మార్గమున రానేలేదని చెప్పు" మని తాను మా యింటఁజొచ్చెను.

వెంటనే మఱొకడువచ్చి "ఈ మార్గమున నెవరైన వచ్చినారా?" యని యడుగ, నా సతి "అడుగో! అటఁ గూర్చున్నాఁ" డని నన్ను చూపినది. నేను కా నయ్యోయని మొఱపెట్టుకొన్నను యా భటుఁడు వినక నన్నీడ్చుకొని వచ్చిఁ యంధకారబంధురమైన కారాగారమునఁ బడవైచినాఁడు." అని చెప్పెను. అతనిని కారాగారమునఁగాక వేరొకచో నుంచి యాదరించుటకై యాజ్ఞయిచ్చి రాజు కేదారిశెట్టి మామ యగు గెరటయ్యకుఁ గబురంపెను—

ఇట నిట్లుండఁగా ప్రియునిజాడ తెలియనికారణమున కమల నిరాశోపహతయై, ప్రాణత్యాగముచేయుటకు సిద్ధపడెను. వేశ్యమాత యామెను వారించి, ప్రసిద్ధుఁడైన యొకజ్యోతిష్కునికడకుఁ గొంపోయెను. ఆతఁడు కమల హస్తరేఖల పరిశీలించి, జాతకమును జూచి "అమ్మా! నీ ప్రియునికై యాందోళితమనస్కవై కడుంగడు పరితపించుచున్నావు. నిరాశనొంది యాత్మహత్యకుఁగూడ పాల్పడుచున్నావు.

నీవధైర్యము నొందకుము. నీ ప్రియసఖుఁడు నిన్ను కొలఁదిదివసములలోఁ గలిసికొనఁగల" డని పలికెను. కమల ధైర్యమూని తన యిష్టదైవము నహర్నిశములు ప్రియాగమనకాంక్షిణియై ప్రార్థించుచుండెను.

గెరటయ్య రాజునొద్ద కేగెను. "ఏమోయిశెట్టీ ! నీ యల్లుఁడు వజ్రముల నాణెముఁజేయుటలో నపరిమిత ప్రజ్ఞాధురంధరుఁడని వింటిమి. ఆతని నొకసారి యిటకుఁ గొనివత్తువా" యని యడిగెను.

"ప్రభూ ! మీతో నా యల్లునిగూర్చి యీ విధముగఁ జెప్పినవా రసమాన ప్రజ్ఞాధురంధరులుకాని నా యల్లుఁడుకాఁడు. అతఁడు కుంటివాఁడు. అంతేకాదు గూనివాఁడుకూడ. అతనిని చూచుటయే మీ యభిప్రాయమైనయెడల నిపుడే గొనివచ్చెద" ననెను. రాజు తీసుకొనిరమ్మని చెప్పుటచే గెరటయ్య యింటికిఁబోయి, యసాధారణ సౌందర్యోద్దీపితుఁడై భాసిల్లుచున్న ప్రభాకరునిఁగాంచి "మనయల్లుడేఁడీ ?" యనెను. వారు "అమ్మాయి ప్రార్థనల నాలకించి, యంబ యీ రూపమును మన కేదారానికిఁ బ్రసాదించిన" దనిరి. ఆతఁ డది నమ్మి తనతో రాజస్థానమునకుఁ బ్రభాకరుని రమ్మనెను. భువనమోహిని వలదనివారించెను. "అయ్యో ! రాజాజ్ఞను దిరస్కరించుట క్షేమమగునా ? ఇప్పుడే తిరిగివచ్చెద" నని ప్రభాకరుఁడు వెడలెను–

తాను ప్రభాకరునేఁగాని యన్యునిఁ బెండ్లియాడనని రాజకుమారి మాధవి తలిదండ్రులతో నిష్కర్షగఁ జెప్పి, తా నతనికొరకై బెంగగొనియుండెను. ప్రభాకరుఁడు రాఁగానే రాజు గౌరవించి, కుమార్తెకుఁ గబురంపి, చూపించెను— "నాయనా ! ఈ సుందరాంగుఁడే నీ యల్లుఁ" డని యామె పలికెను. ప్రభాకరుఁడు తానుఁ రాకొమరిత కమలయు బయలుదేఱివచ్చిన వృత్తాంతమెల్ల రాజునకుఁ దెలిపెను.

కేదారశెట్టినిఁ జూపి రాజు "ఏమోయి గెరటయ్యా! నీ యల్లుఁడని యాతనిం గొనివచ్చితివికదా! మఱి యీతఁ డెవ? రని ప్రశ్నించెను—

"ప్రభూ! ఇతఁడే నా యల్లుఁడు, ఇంటిదగ్గర గూడువాండ్రట్లు చెప్పినారు. నా కిదియంతయు నగమ్యగోచరముగ నున్న" దని గెరటయ్య బదులు పలికెను. రాజు వేశ్యమాత యింటనున్న కమలను, మధురవాణినిగూడ రప్పించెను. శుభదినంబున మాధవీ కమలాప్రభాకరులకును, మధురవాణికిని వివాహములు జరిగెను. రెండుమాసములటనుండి, మామగారివలన ననేకములైన బహుమానములనంది, ప్రభాకరుఁడు చెన్నపురంబునకుఁ బోయెను. ప్రజాబంధుమహారాజు కమలాప్రభాకరులఁగాంచి యానందవివశుఁడై ప్రభాకరుని పట్టాభిషిక్తు నొనరించెను.

శుకము కథను ముగించుసరి కర్ధరాత్రమగుటచే, పద్మిని హాయిగ నిదురించినది.

20 హేమలతకథ

-:0:-

పద్మిని జరీచీర ధరించినది. పట్టురెకతొడిగి, ఒక్కచంద్రహారమునే కంఠమున ధరించి, లలితముగ సింగారించుకొని, భోజనమొనరించి "అక్కా! నేఁటికిఁ గథయుగిథయు వలదు. ఆతనికిఁ గోపము

వచ్చునేమో ! నేఁ డేగివచ్చెద ” నన, కీర “ మయ్యో ! నీకుఁ దెల్పు టకై విచిత్రఘటనవిలసితమైన హేమలతకథను నాలోచించియుండ, నీ విట్లు నా కాశాభంగ మొదవించుట న్యాయమగునా ? అందుచేతనే విజ్ఞులు అగాధసముద్రము లోతైన నరయనగుఁగాని, నారీహృదయము నెఱుంగవశము కాదనిరి. ఎంతటికఠినురాలవే అక్కా ! ” యనెను—

పద్మిని మందహాస మొనరించి “ అక్కా ! అంతకోపమేల నమ్మా ! ఆ హేమలతకథ చెప్పినపిమ్మటనైనఁ బోనిచ్చెదవా, లేదా ?” యని పృచ్ఛఁ జేసినది. అటులనేఁ బోనిత్తునని చిలుక యివ్విధమునఁ జెప్పసాగెను—

“ తొల్లి కాంచీపురంబును బిందువర్ధనుఁడను ఱేఁడు పాలింపు చుండెను. ఆ భూపతి చిరకాలము సంతానహీనుఁడై యుండెను. అతని భార్య విశాలాక్షి గౌరీవ్రతము నాచరించి, పెక్కుదానధర్మములఁ జేసెను. ఆమె గర్భవతియై, నవమాసములు గడచినపిదప, తేజోరాశి యగు పుత్రికను గాంచెను. వా రామెకు హేమలతయని నామకరణ మొనరించి, యతిగారాబమునఁ బెంచుకొనుచుండిరి. హేమలత దినదిన ప్రవర్ధమానయై, నవయౌవనోన్మేషయై వెలుఁగొందుచుండెను.

తనూజకు వివాహము సేయనెంచి, బిందువర్ధనుఁడు వివిధదేశా ధీశుల యువరాజకుమారుల చిత్రపటములఁ దెప్పించెను. ఏ రాజ కుమారుని చిత్రమును హేమలతకు నచ్చదాయెను. రాజు కర్తవ్య విమూఢుఁడై నిజామాత్యవరేణ్యునకుఁ దెలిపెను. అతఁడు పౌరోహి తుని బిలిపించి, హేమలత చిత్తరువునిచ్చి, దేశములన్నియుఁ దిరిగి యా సుకుమారికిఁ దగిన వరుని జూడుమని పంపెను. ఆ భూసురుఁ డును పెక్కుదేశములు దిరిగితిరిగి యా జగదేకసౌందర్యవతికిఁ దగిన

వరునికానక నిరాశుఁడై తిరిగివచ్చుచు నొక గ్రామమున ధర్మశాలలో, బసచేసెను. అదే సమయమున కోసలదేశాధీశుఁడైన విజయవర్మమహీపాలుని కుమారునికై తగినకన్య నన్వేషించుచు బయలుదేఱిన బ్రాహ్మణులు నటకే యరుదెంచిరి. కాంచీపుర బ్రాహ్మణుఁడును వారును కుశలప్రశ్నాదికమైనపిదపఁ దమతమ కార్యములఁ దెలుపుకొనిరి. బ్రాహ్మణుఁడు హేమలత చిత్రమును వారికిఁజూపెను. ఆ ద్విజన్ములును తమ కడనున్న రాకొమరుని పటముచూపిరి. ఆ రాజసూనునిపేరు రామవర్మ. ఆ యిరువురును ఒకరినిమించిన సౌందర్య మొకరు కల్గియుండిరి. ఇరువురకు నీడు జోడు తగియున్నవని యా భూసురులు నిశ్చయించుకొనిరి. కాంచీపుర బ్రాహ్మణుండు హేమలత చిత్రమును వారికిచ్చి తాను రామవర్మ చిత్రమును కాంచీపురంబునకుఁ గొంపోయి మహారాజునకుఁ జూపెను. హేమలత యా చిత్తరువును దిలకించి, యా రాకొమరుఁడు తనకు నచ్చినాఁడని తెల్పినది. అన్నాళ్ళకు తన తనయ యంగీకారమును విన్నందులకు నిరతిశయానందభరితాంతఃకరణుఁడై కోసలదేశాధీశునకుఁ గబురంపించి, శుభముహూర్తము నిశ్చయింపించెను.

హేమలతా రామవర్మలకు మహావైభవమున వివాహము జరిగినది. రామవర్మ శ్వశ్రుగృహమున మూఁడుమాసములుండి, బిందువర్థనునిచే యనర్ఘములైన కానుకలనంది, హేమలతను కోసలదేశమునకు సపరివారముగ బయలుదేఱెను. మార్గమధ్యమున వారొక భీకరారణ్యమునుండి పోవలసివచ్చెను. వారు చాలసేపు ప్రయాణమొనరించి, మార్గాయాసం బధికమగుటచే నొకచోట గుడారములు వైచుకొని విశ్రమించిరి. హేమలత గుడారములో శయనించియుండ, రామవర్మ ఖడ్గధారియై యీవల శయినించెను. వెన్నెల మనోహరముగఁ గాయుచుండెను. గగనమార్గమున నైదుగురు దేవకాంతలుపోవుచు, క్రింద

వెలుఁగువలె శాన్పించుటచే నది యేమో చూడవలెనని వచ్చిరి. అను పమానసౌందర్యోపేతుఁడైన రామవర్మను గాంచి, యా యమరాంగనలు "ఆహా! ఈతఁ డెవరో సుమశరునిమించిన యందముతో నొప్పు చున్నాడు. నిత్యయౌవనవతులమయ్యు, యీ నవలావణ్యతారుణ్య సంశోభితుని కూరిమిబడయని మన యౌవనములు నిరర్థకములుకావే— ఈతనిని మనలోకమునకుఁ గొంపోయి రోజున కొకరమువంతున క్రీడింత" మని తలపోసి, మంత్రాక్షరముల నుచ్చరించి, యతనికి మెలఁకువ రాకుండ జేసిరి. వారు రామవర్మ నెత్తికొని వ్యోమమార్గమున కెగిరిపోయి, తమలోకమును జేరిరి. ఒకదేవతయింట నతఁడు శయనించెను. ఉదయమున వారు స్నానార్థము కొలనుకరిగిరి. రామవర్మ మేల్కాంచి, తన భార్యనుగానక "ఏమి యీ చిత్రము? ఆ యడవిలో గుడారములు ఏమైనవి? నా భార్య ఏమైన?" దని కళవళపాటు జెందియున్న సమయమున నా యచ్చరలేమ యరుదెంచెను. యతిలోకరమణీయ మోహనమూర్తినిగాంచి యతఁడు సంభ్రమచకితుఁడాయెను. "రాకుమారా! నీ విపుడు మహేంద్రునిచేఁ బాలింపఁబడు స్వర్గలోకమున నున్నాఁడవు. మే మైదుగు రప్సరఃకాంతలము భూలోకసంచార మొనరించుచు, దేదీప్యమానమై తేజరిల్లు నీ సౌందర్యమును వీక్షించి, విమోహితలమై యిటకుఁ గొనివచ్చితి" మని—షడ్రసోపేతమగు భోజనమిడి జరాభయము లేకుండున ట్లమృతముఁ ద్రావించి, హాయిగొలుపు పాటలఁబాడి క్రీడాసౌఖ్యము నందెను.

దినమునకొకరువంతున నయ్యచ్చరమచ్చెకంటులు రామవర్మతో సౌఖ్యార్ణవమున నీదులాడుచుండిరి. ఉదయమున హేమలత నిద్రనుండి మేల్కాంచి, నిజేశునికానక యాందోళితహృదయయై విలపింపసాగెను. పరివారములోనివారును, కూడావచ్చిన యమాత్యుఁడు నూరడించినను

ఆమె వినక ఏ క్రూరమృగమో తనపోట్టను బెట్టుకొనియుండునని భీతిలి తానును మృతినొంద సంకల్పించుకొనెను. మంత్రి వలదనివారించి, ధైర్యముగొలిపి "అమ్మా! మనము అయోధ్యాపురమును సమీపించినారము. నీనాథుఁడు వన్యమృగములవాతఁ బడెననుట కల్ల. ఏ మృగమునో వెంటాడియుండును. ఆ రాకుమారునకు భయములేదు. తప్పక అయోధ్యాపురమునకు రాఁగలఁడు. అంతవఱకు నీవు శ్వశురగృహంబుననే యుండుట శ్రేయస్కరమమ్మా!" యని వారు నచ్చచెప్పిరి—

"అయ్యో! నానాథుఁడులేకుండ నే నత్తవారింటి కెట్లుపోవుదును." అని యామె సంశయించియు, యందఱును చెప్పినదానికి వ్యతిరేకముగఁ బ్రవర్తించుట యుక్తముకాదని అయోధ్యాపురమునకుఁ బోయెను. అత్తమామ లామె నాదరించి, రామవర్మను వెదకికొనివచ్చుటకై పెక్కుమంది చారులను నియమించిరి.

దేవలోకములో రామవర్మ యా దేవకాంతలతోఁగూడి యానందముయొక్క యవధిని గాంచుచుండఁగా ఒకనాఁ డతనికి తన హృదయేశ్వరి జ్ఞప్తికివచ్చెను. వెనువెంటనే అతని వదనము విన్నఁదనము నొందెను. అతఁడు ఆ దేవకాంతలతో మనసిచ్చి మాట్లాడక—త్రిలోకసమ్మోహనకరమైన వారి గానమును లెక్కసేయక వారల కులుకుతళుకులకు బెదరకుండుటనుగాంచి, యా దేవకామినులు "అయ్యో! ఇన్నాళ్ళను దరహాసితవదనారవిందుఁడై మనకు నిరవధికానందమొసఁగూర్చిన యీ రాకొమరుఁడు నేఁడేల విన్నదనము నొందియున్నాఁడని వారిలోవారు తర్కించుకొని యాతనినే "ఓ మనోనాయకా! మాకానందము లకమందానందసంధాయకుఁడవై మెలఁగిన నీవు నేఁడేల విషాదాంకితవదనుఁడవై యున్నా?" వని యడిగిరి.

"ప్రియసఖులారా ! మీ యాదరణలో నెట్టిలోపమును లేదు. నా సతి నానాఁడరణ్యమునునుంచి వచ్చినానే. ఆమె యేమైనదో గదా ! యని శంకాసంకలితస్వాంతుఁడనై వ్యస్తచిత్తుఁడనై యుంటి" ననియెను.

"అట్లయిన నొక పనిచేయుము. మేము మంగళవారమునాఁడు మహేంద్రునిసభలో నాట్యముచేయుటకై పోవుచుందుము. ఆ నాఁడు నీ కొక మందారసుమమాల నిచ్చెదము. ఆ మాలను ధరించినంతనే నీవు పక్షివలె ఱెక్కలుకలవాఁడవై యెగిరిపోదువు. ఆమెనుజూచి, తెల్లవారుటకుముందే తిరిగిరమ్ము. రాక మమ్ము వంచించితివా నీకు భయంకరమైన శాపము నొసంగుదు" మనిరి.

మంగళవారమునాఁటి రాత్రి యా రాజనందనుఁడు మందారపుష్పదామధారియై, అయోధ్యాపురమున నిజాంతఃపుర సౌధముపై వ్రాలెను. పరిచారకులందఱు నిద్రించుచుండిరి. శయ్యాగారమున హేమలత నిద్రించుచుండెను. తనకై బెంగగొనియుంటచేఁ గాబోలామె వన్నెదొఱంగియుండెను. ఆమెనుజూచి నిద్రాభంగ మొనర్చినచో నేడ్చునని సంశయించి, యటనున్న పన్నీరునుజల్లి గంధమును చెక్కిళులకుఁ బూసి, ముద్దిడుకొని, వెడలిపోయెను. దేవకాంతలతో నతఁడు జరిగినదెల్ల తెలిపి, వారి కానంద మొనఁగూర్చెను. "అయ్యో! ఆమెను చూచి వచ్చుటేమి ? సంతోషముగ నామెతో భోగ మనుభవించిరాలేకపోయితివా" యనిరి. మఱల మంగళవారమునాఁడు రామవర్మ అయోధ్యపురమున కరిగెను.

హేమలత యా మఱునాఁటి యుదయమున తనముఖము నలవాటుప్రకార మద్దమునఁ జూచికొని, చెక్కిళులపైనున్న గంధమును

జూచి "ఇదియేమి? ఎవరు వ్రాసియుందు" రని యనుదినము మెలఁకువగనుండెను. మంగళవారమునాఁటిరాత్రి, రామవర్మవచ్చి యామందారమాలనుదీసి, వేఱొకచోనుంచి, శయ్యపైఁ గూర్చుండెను. హేమలత మేల్కాంచి, నిజనాథునిఁ గని "నాథా! మీ కిది న్యాయమా! నట్టడవిని విడిచి యెందేగితి?" రని యేడ్చెను. జరిగినదంతయు నతఁ డామెకుఁ బూసగ్రుచ్చినట్లు తెలిపి మన్నింపుమని బ్రతిమాలి, ప్రతి మంగళవారమును వచ్చుచుందుననియుఁ గొంతకాల మీ విషయము రహస్యముగ నుంచుమనియుఁ బలికి, యామెతో మన్మథక్రీడల నానందించి, వేకువఝామున వెడలిపోయెను.

రామవర్మ దేవలోకము చేరెను. అతని ముఖాంబుజము వికసించియుండుటచే యచ్చరకామినులు మహదానందభరితాత్మలైరి. ఈ విధముగా నాలుమాసములు గడచెను. హేమలత చీర కట్టుకొనకు పెద్దదగుటను గమనించి, చాకిత బిందువర్ధనుని సతియగు మహారాణితోఁ జెప్పెను. మహారాణి భర్తతోఁ జెప్పెను. "భర్త గ్రామమునలేక యెటకో యరిగి పెక్కుమాసములైయుండ, నీమె గర్భవతియగుట వారి కనుమానకారణమై, మూలాలినిఁ జంపించుట మహాపాతకము కావున నరణ్యమున విడిచిపెట్టుట యుచిత" మని యెంచి భటులతో నట్లొనరింపవలెనని చెప్పెను.

రాజాజ్ఞ యామెకుఁ దెలిసెను—అయ్యో! తన నాథుఁడు రహస్యముగ నుంచుమనుటచేత నేగదా, తాను వారి కతనిరాకనుగూర్చి చెప్పక యూరకున్నది? దైన్యముతోనిండిన హృదయముతో నామె యేమి జరుగునాయని వేచియుండెను. నాటి యర్ధరాత్రమున భటులు వచ్చి రాజాజ్ఞ నెఱిఁగించిరి. విధిలేక యామె వారి ననుసరించి,

యా కాంతారమునకుఁ బోయెను. ఆమె నట నిడిచి వారు పురమునకుఁ బోయినంతనే, తన దురదృష్టమును నిందించుకొనుచు, భూమ్యాకాశములు ప్రతిధ్వనించున ట్లెలుగెత్తి యేడ్చుచు ఏ క్రూరమృగమైనవచ్చి తన్ను జంపినైన దినను బాగుండునని యెంచెను. కంటకాన్వితపథములఁ గ్రుమ్మరుచు నా సుకుమారి రేయెల్ల నడిచి, యాయాసభరమున నొకచో పడిపోయెను.

మృగయా వినోదార్థమై కాంచీపురాధీశుని సేనానాయకుఁడా యరణ్యమునకు వచ్చి, నిస్సహాయయై పడియున్న యామెను దిలకించి, యామెకు శీతలోపచారములనుజేసి, మూర్ఛనుండి తేరుకొన్నపిదప నామె యుదంతము నెఱింగి "అయ్యో! తల్లీ! ఎంత దుస్థితి సంభవించినది. ఆగర్భశ్రీమంతురాలవైన నీవు ఎంతటి దుర్భర దుస్సహకష్టముల ననుభవించితివమ్మా! నిరాశపడకుము. నేను మీ సేనానాయకుఁడను. మీ జనకుని యింటికిఁ బోవుద" మని నచ్చఁజెప్పి, యామెను కాంచీపురమునకుఁ గొంపోయెను. తలిదండ్రు లామె యుదంతము నెఱింగి ఎంతో విచారించి, యామె నోదార్చి "అమ్మా! నీవు చింతఁదక్కియుండుము. నీ కేమియు భయములేదు. నీ నాథుఁ డిచటికేవచ్చి నిన్ను కలిసికొనఁగలడు" అనిరి.

తొమ్మిదిమాసములును గడచినది. శుభదివసమున నామె కోటి సూర్యప్రభాభాసమానుఁడైన యొక మగశిశువును గాంచెను. వాడుక ప్రకారము రామవర్మ దేవలోకమునుండివచ్చి, తన భార్యనుగానక విచారక్రాంతహృదయుఁడై వెడలిపోయెను. ఈతని విన్నదనమును గమనించి యా యచ్చరలేమలు "ప్రియా! అట్లుంటివేమి? నీ సతి నీతో మనసిచ్చి మాట్లాడలేదా?" యని యడిగిరి. అతఁ డామె కనబడలేదనెను. రెండుసంవత్సరములు గడచిపోయెను. అతనికి హేమ

లత యేమైనదా, యెందులకుఁ గాన్పించలేదాయని సంశయముతోఁ జెను. అతని చిత్తము దురంతవిషాదానలతప్తమైనది. అతని స్థితిం జూచి యా యప్సరఃకాంతలు భార్యకొఱకై యాందోళనాయత్తచిత్తుఁడై యున్నాఁడని యూహించి, దివ్యదృష్టివలన నామెక్షేమసమాచారముల నెఱింగి "హృదయాధినాథా! నీ ప్రేయసినిగూర్చియా డోలాయమానమానసుఁడవై యుంటివి? ఆమె తన తలిదండ్రులకడ క్షేమముగ నున్నది. నీవేగి యామెను జూచిర" మ్మనిరి.

అతఁడు మందాపూలదండనుధరించి, కాంచీపురమునకుఁబోయి భార్యను జూచెను. ఆమె నిజనాథునిం గని విచారబాష్పాకులనయన యయ్యెను. భార్య నూరడించి, తన పుత్రునిం గని నిర్భరానందవివశుఁ డాయెను. "నాథా! ఎన్నాళ్ళీ వియోగానలమునఁబడి మ్రగ్గిపోవలయును? నాకా యప్రతిష్ట సంభవించె నది యెట్లు తొలఁగు." నని ప్రతిమాల నా రామవర్మ "కుసుమకోమలీ! నే నెట్లయినఁ బ్రయత్నించి యా దేవకామినుల నిటకుఁ గొనివత్తును. వారిని వివిధముల గౌరవించి, నీవే యడుగుము. వారికి కనికారముకల్గి నన్ను వదలివైతు" రని పలికె, ప్రభాతమువకుఁ బూర్వమే వెడలిపోయెను. ఆనందమున వికసించిన యతనిమోముం గని, యా దేవకాంతలు "ఓహో! ప్రియుఁడా! నీ వదనాంబుజము మనోహరముగ వికసించియున్నది. నీ భార్యమాకంటె సౌందర్యవతియా" యని వారు ప్రశ్నింప, నతఁడు "సుందరీమణులారా! మీ యపూర్వసౌందర్యమునకు మర్త్యులయందు మేపాటి. అది కాదు. ఆమె నా యర్ధాంగి, మర్త్యులమగుట మా సంబంధపాశము దృఢతమము. అమరులగుట మీకును నాకును గల ప్రేమ ప్రబలమై యొప్పినను, యయ్యది చిరకాలముండునది కా" దనెను—

ఒక రమణి "అట్లయినఁ బ్రియుఁడా! నీ సతి నానాఁడు మేము చూడనేలేదు. మా కొకసారి చూపింతువా?" యనెను—

“అందుల కభ్యంతరమేమి? ఎపుడు వచ్చెదరు. ఆమెయు మిమ్ము జూడ నభిలషించుచున్న” దని యతఁడు పల్కెను.

“మంగళవారమునాఁడు వచ్చెదము. నీవు త్వరగ యామెకడకుఁ బోయి, మా రాకనుగూర్చి తెలుపు” మనిరి.

అతని యానందమునకు పారము లేదు. ఆతఁడు మఱునాఁటిరాత్రి కాంచీపురమునకుఁ బోయి, నిజసతీలలామకు వారి రాకనుగూర్చి చెప్పెను. మంగళవారమునాఁటిరాత్రి యా యప్సరాంగన లరుదెంచి నంతనే వారిని పూజించి, గౌరవించి బంగారుపళ్ళెరములందు వివిధము లైన పిండివంటలతోఁగూడిన భోజనమిడెను. ఆమె యద్వితీయసౌందర్య సౌకుమార్యములగాంచి, యబ్బురమంది యానారీమణులు, హేమలతకుఁ దాము గొనివచ్చిన యమృతమునొసంగి, బిడ్డ నెత్తుకొని, చాలసేపు సంభాషించి “నీ కేదైన వరము నీయవలెనని యున్నది. కోరుకొను” మనిరి.

“అక్కలారా! అమరులదర్శనమే బహుదుర్లభమైనది. నా ఆతిధ్య మంగీకరించినందున, నా జన్మమే ధన్యతఁగాంచినది. మీరు అడుగుమన్నారు కనుక కోరుచున్నాను. నా నాధునితోఁడి వియోగమె న్నాళ్లు భరింతును? పుట్టినింటనేయున్న చో పడతికి గౌరవముండునా? నా ప్రాణేశ్వరుని నాకు దయసేయుఁడు” అనెను.

వారు దయార్ద్రహృదయులై “చెల్లెలా! నీ భాగ్యమేమోగాని, త్రిజగన్మోహనాకారుఁడైన పతిని బడసితివి. మా కీతనియందవ్యా జానురాగ ముదయించినది. నీ వలెనే మేమును యీతనిని విడిచి మనఁ జాలము. కావున నొకపనిచేయుదము. ఈతనిని ప్రతిమంగళవారమును

మా కడ కంపుము. మిగిలిన దినములందు నీవు సుఖింపు" మని యామె కెన్నో బహుమానములనిచ్చి వెడలిపోయిరి.

ఆమె తన హృదయేశుని రాకనుగూర్చి, తలిదండ్రులకు తెలిపెను. వారు రామవర్మను జూచి, బ్రహ్మానందభరితాత్ములైరి. అట కొన్నాళ్ళుండి మామగారిచే పెక్కుబహుమానములంది, రామవర్మ భార్యాసమేతముగ కాంచీపురమునకు వచ్చి తలిదండ్రుల కానందము కలిగించి, జరిగినదంతా చెప్పి వారి కనుమాన నివృత్తి కలిగించెను. తాము పొరపడితిమని యత్తమామలు మిగులపశ్చాత్తాప మందిరి. రామవర్మ అయోధ్యాపురాధిపతియై సతీసుతులతోఁ బ్రజాహితము నాకాంక్షించు రాజ్యపాలనము చేయగడంగెను.

కథను ముగించుసరి కర్థరాత్రము మీఱినందున, పద్మిని మాఱు మాటాడకుండ నిద్రించెను.

21 మంజుభాషిణికథ

-: o :-

నాఁటిరాత్రి మన్మథసింహుని పరిచారిక మంజరి యరుదెంచి "పద్మినీ! ఏమమ్మా! రాజాధిరాజై, దేశము నేకచ్ఛత్రాధిపత్యమున బాలించుచున్న మన్మథసింహుని యీానడించుట నీకుఁ దగునా? ఎన్నాళ్ళనుండి, నీ యెడ విమోహితుఁడై యీ రాజచంద్రుఁడు పలవించు

చున్నాఁడు? ఇప్పుడు నాతోఁ ర" మ్మని పలుక పద్మిని యటులనే వత్తునని భోజన మొనరించి, యనన్యసామాన్యముగ నలంకరించుకొని రాజాంతఃపురగమునకు బయలుదేఱి, శుకముకడ కరుదెంచి, "అక్కా! నేఁడు నన్ను క్షమింపవా? రాజు నా యందు గాఢానురాగబద్ధుఁడై యున్నాఁడనుటకు నిదర్శనము చూచితివా. మంజరి నంపినాఁడు" అన్నది—

"ఓహో! అటులనా! మంజరీ! నిజముగ రాజు కీమెపైఁ ప్రేమగలదేని యతఁడేల తన భార్యను బరిత్యజింపరాదు? అపు డీమె తనభర్తను వదలి, తానే రాణియై యుండుగదా!" యని కీరము వచింప మంజరి "నిజమే. రాజు కాముకవికారపీడితుఁడై యీమెను గొనిరమ్మనినాఁడేగాని యర్థాంగిని విడిచిపుచ్చునా? యనెను.

"న్యాయమును ప్రజల కనుగ్రహించి, యన్యాయమెచటను జరుగకుండ చూడవలసిన రాజు తానే యన్యాయాధర్మములకుఁ బాలు పడుచుండ, ప్రజలు ధర్మమునకు బద్ధులై యుందురా? పోనిమ్ము. ఈమెనుగోరు ఆ నృపాలుఁడు తన సతీమణి నీమె భర్తకడ కంపునా? తన యర్థాంగి సేనావరిరక్షితంబగు దుర్గంబున, ననూర్యంపశ్యయై యుండవలయునా? తాను కంటికింపుగఁ గాన్పించిన పరసతిని గవయఁ గోరునా? సరే. మీ యిష్టముకాని నా కాకలి యగుచున్నది. ఆహార మిడి, నేను నేఁడు చెప్పబోవు మంజుభాషిణికథ నాకర్ణించినయనంతరము వెడలుఁడు లేకున్నమానుఁ" డనెను.

పద్మిని చిలుక కాహారమిడినపిదప, నీ విధముగా మంజుభాషిణి కథ చెప్పసాగెను—

తొల్లి కౌముదీదేశమును కీర్తిమంతుఁడను ఱేఁడు పాలింపుచుం డెను. అతనికి సంతానము లేకపోవుటచే సంతానములేనివానికి గతులు లేవను భయంబు డెందంబును డిందుపఱుప, ననేకదానధర్మముల నొన రించెను. భార్యచే వ్రతముల నాచరింపఁజేసెను. ఇట్లుండఁగా వారి యింటికొక సన్యాసి వచ్చెను. ఆ జడదారి నాదరించి, గౌరవించి తమకు సంతానము లభించునట్లొక వర మనుగ్రహింపుమని వేడిరి. వారి యారాటమునుగాంచి, దయార్ద్రహృదయుఁడై యా సన్యాసి యొక మంత్రోపదేశము గావించి "నీకు నలుపురు కుమారులు జన్మింతురు. వారిలో నే నెవనిం గోరుకొందునో వాని నా కేయభ్యంతరమునుజెప్పక యీయవలె" ననెను—

అందులకు నృపాలుఁడు సమ్మతించి, యా యోగి యుపదేశించిన మంత్రమును సతీసమేతుఁడై జపించెను. కొన్నాళ్లకారాణి గర్భవతి యయ్యెను. నెలలు గడచినపిదప నొక శిశువును గాంచెను. తదుపరి ముగ్గురుసుతులు జన్మించిరి. ఆ తనూభవులఁ గాంచి, యనూనానంద భరితహృదయుఁడై రాజు వారల విద్యాధికులుగనేగాక యస్త్రశస్త్ర ప్రయోగకుశలురుగఁ జేసెను. వారు నల్వురు నవయౌవనోద్భాసితులై పూవిలుకానిమించు సౌందర్యము గలిగియుండిరి. ఇంతలో సన్యాసి యరుదెంచి "ఏమి రాజేంద్రా! ఆనాఁడు వాగ్దానము చేసినప్రకా రము నీ కుమారునిఁ బంపెదవా, లేదా?" యని యడిగెను.

"చిత్తము స్వామీ!" యని యంతఃపురములోనికిఁ బోయి భార్య కా సమాచారము నెఱింగించుసరి కామె గొల్లుమనెను. ఎవరి నిచ్చుటకును నామెకు మనస్కరింపదయ్యెను. ఆమె విచారమునుగని పెద్దకొడుకు తా నేగుదునని సంసిద్ధుఁడయ్యెను. "అయ్యో! నాయనా!

జ్యేష్ఠుఁడవగుట రాజ్యమునకు యువరాజువై, నా యనంతరము దేశము నేలఁగల నిన్నెట్లు విడుతురా ? " యనెను. కనిష్ఠపుత్త్రుఁడు నేను వెడలెదనని బయలుదేఱ " నా చిట్టితండ్రీ ! కడఁగొట్టువాఁడవు నినువదలి నేనెట్లు జీవింతురా ? " యని తల్లి యేడ్చెను.

రెండవ కుమారుఁడు తా నేగుదుననెను. వారు వలదనినను యతఁడు వినక, సన్యాసి ననుసరించి, చనెను. ఆ జడదారి ఘూకసూకరహర్యక్షాది క్రూరమృగాకులమైన విపినాంతరమునకుఁ గొంపోయి " రాకుమారా ! నీ నామధేయ మెయ్యది ? " యనెను—

" సోమశేఖరుఁడు ! " అని యా యువకుఁడు సమాధాన మిచ్చెను.

" నీకీ కాంతారమునుండి నాతో వచ్చుటకు భయమగుచున్నదా ? "

" లే " దని యా రాకొమరుఁడు బదులుపలికెను. అతని నా సన్యాసి యొక దేవాలయమునకుఁ గొంపోయి " నాయనా ! ఇది మన యావాసము. నీవు దక్షిణపుదిక్కునకుఁ బోకుండ మిగిలినదిశలకే పోవుచుండుము. తూర్పు, ఉత్తర, పశ్చిమదిశలకుఁబోయి మనకు వలయు ఫలములను సేకరించి వచ్చుచుండుము " అని చెప్పెను.

ఆతఁ డట్లేయని యొకనాఁ డొకదిశకుఁ మరొకనాఁ డింకొక దెసకుఁ బోయి, పండ్లను గొనివచ్చెను. మూఁడవనాఁడు రాకుమారుఁడు దక్షిదిదిశకుఁ బోవలదని చెప్పినందున నత్యధికముగ కుతూహలముగలవాఁడై యా దిశగాఁ బోయెను. పోగాపోగా సోమశేఖరున కొక దేవాలయము కాన్పించెను. ఆ దేవాలయములో మహోన్నతమైన

వటవృక్షముండెను. ఆ వృక్షశాఖపై కొన్నివందల పుర్రెలున్నవి. అవి సోమశేఖరుని చూచి, నవ్వినవి—

"ఏమిది? నన్ను చూచి నవ్వితిరేల?" యని ప్రశ్నించెను.

"ఓయి వెఱ్ఱివాఁడా! ఈ సన్యాసిని నమ్మివచ్చినాడవా? మా వలెనే నీవును దురదృష్టవంతుఁడవైతివి. నీకును మా గతియే పట్టును లెమ్ము. తెలిసినదా? నీ విపుడైన మేల్కొనుము. నేఁడో రేపో యాతఁడు నిన్నిటకుఁ గొనివచ్చి, ప్రదక్షిణము చేయుమని చెప్పును. నీవు అట్లొనరించితివేని, నీ శిరస్సును అంబకు బలియొనంగును. జాగరూకుఁడవై మెలంగుము." అని యా పుర్రెలు పలికినంతనే, సోమశేఖరుఁడు వల్లెయని వెడలిపోయెను.

ఆలయమునకుఁ బోయినపిమ్మట "నాయనా! నీ వే దిక్కునకు పోయితి?" వని సన్యాసి ప్రశ్నించెను. తూర్పుదిక్కునకని యాతఁడనృతముఁ బలికెను. "సరే. నాతో రేపటిదినమున దక్షిణదిసకు రమ్ము. కొన్ని వింతలఁ జూపెద" ననియెను. మఱునాఁడు అతఁడు సోమశేఖరుని తనతోఁగూడ దక్షిణదిశగాఁ గొంపోయి, యంబ యాలయమును జూపి "రాకుమారా! దేవి మహామహిమోపేత, అభీష్టప్రదాయిని. కావున నీ వేగి యా సరోవరమున స్నానముఁజేసి రమ్ము. నే నింతలోఁ బూజసేయుచుందు" నని వాక్రుచ్చెను. సోమవేఖరుఁడు స్నానమొనరించి వచ్చినపిదప, నా కపటసన్యాసి "నాయనా! దేవికి సాష్టాంగదండప్రణామ మాచరింపు" మనెను.

"అయ్యా! క్షత్రియులమగుట మాకు ప్రదక్షిణము సేయుట సాష్టాంగపడుట తెలియవు. చేసి చూపు" మనెను. ఋషి యట్లేయని చేసి చూపఁబోవ, నా సమయమున సోమశేఖరుఁ డొరనుండి ఖడ్గము

నీవలకుఁదీసి ఒక్క వ్రేటున నా యోగినిఁ జంపెను. జగదంబ ప్రత్యక్షమై "నాయనా! నీ కేమికావలయునో కోరుకొనుము. దుర్మార్గుఁడైన యీ సన్యాసిని జంపి, భూభారముడిపినా" వనెను—

"మాతా! నా కేమియువలదు. నేను నీ సహాయము నర్థించి, తలంచినపుడెల్ల నా కోరికల సఫలమొనర్చు" మని వేఁడ నామె వల్లె యని తిరోహితయయ్యెను. రాకొమరుఁడు ఆ దిశ ననుసరించి, వెడలఁగా యొకచో నొకవృద్ధుని మృతకళేబరము కాన్పించెను. ఆ చర్మము నొలిచి, తన కెవరివలనను విపత్తు ఘటిల్లకుండుటకై యా వికృతివేషమును ధరించి, మాంగళ్యవతీ దేశమునకుఁబోయి యొకచో బసచేసెను. ఆ పూటకూటియింటి యజమానురాలు నుద్దేశించి, సోమశేఖరుఁడు అవ్వా! ఈ నగరపు విశేషములేవి?" మని పృచ్ఛఁజేయ నామె యిట్లనెను—

"అయ్యా! మా దేశాధిపతి గోపీనాథమహారాజునకు మంజుభాషిణియను తనూజకలదు. ఆమె త్రిజగన్మోహనకరసౌందర్యవతి. నేఁ డామెకు స్వయంవరమహోత్సవము" అని చెప్పెను. సోమశేఖరుఁడు భోజన మొనరించి, తానుగూడ యా స్వయంవరమహోత్సవాలోకనాయత్తచిత్తుఁడై, సభాభవనమున కరిగెను. వివిధదేశాధీశుల రాకొమరులు తమతమ యాసనముల నలంకరించిరి. సోమశేఖరుఁడు నొకచో నుపవిష్టుఁడై నపిదప రాకుమారి మంజుభాషిణి క్రొక్కారు మెఱుఁగువలె నరుదెంచెను. ఆమె రూపలావణ్యములఁ గని, సభాభవనములోనివారెల్లరు విభ్రమమందిరి. పుష్పదామమును కేల నిడుకొని, చెలికత్తె లిరువు రనుగమింప, తన యిచ్ఛవచ్చినవాని కంఠమున నా మాల వేయసంకల్పించుకొని యామె యొక్కొక్క రాకొమరునే క్రీగంటఁ జూచుచు వచ్చుచుండెను. సోమశేఖరుఁడు తన యిష్టదేవత

యగు దుర్గనెదం దలంచుకొని "భగవతీ! నే నీ వికృతాకారము ధరించియున్నను, మంజుభాషిణికి నా సహజస్వరూపముతోనే కనబడునట్లను గ్రహింపు" మని వేడుకొనెను.

మంజుభాషిణి యరుదెంచెను. కోటిమదన సమసుందరతేజుఁడై భాసిల్లుచున్న సోమశేఖరుఁ డామె యెడఁద నాకర్షింప వెంటనే పూలమాల నతని కంఠమున నిడెను. ఎల్లరకుఁ బైకి వికారముగనే కనబడుచుంటచే "ఛీ! రాకుమారి కోరికోరి యట్టి యసహ్యాకరాకారుని వరించినదేమి? ఆమె మూర్ఖురాలువలె నున్న" దని నిందించుచు వెడలిరి. వివాహము జరిగెను. తమ తనయ, యెందఱో రూపవంతులగు రాజకుమారు లేతెంచియుండ, వారి నందఱనువదలి యీ కురూపుని వరించినందులకు దుర్భరవిచారవివశులయ్యు, యామె చిత్తము నొచ్చునేమో యని యూరకుండిరి. నాఁటిరాత్రి గర్భాదానము. సోమశేఖరుఁడు శయ్యాగతుఁడై యుండెను. మంజుభాషిణికిమాత్ర మాతఁడు జగన్మోహనాకారుఁడుగనే యుండెను. కొంతసేపు వారు సరససల్లాపము లాడిన పిదప, నామె నిద్రించెను.

అతనికి చీకాకుగానుండి యీ చర్మమును తొలఁగించి, మంచము క్రింద దాచి శయనించెను. అతఁ డట్లు నిద్రాముద్రితుఁడైనపిదప మంజుభాషిణి లేచి, యతనింగాంచి యానందపరవశయై, శరీరమును తడిమి చూచి "ఓహో! చిత్రము. ఇందాక నల్లగానున్న యీ శరీరమిపుడు బంగారమువలె నిట్లు మెరయుచున్నదే?" మని దీపముతో నా గదిని వెదకెను. ఆ చర్మ మామెకు కాన్పించినంతనే యవిధిలేని సంతోషమునంది, తలిదండ్రులకడకుఁ గొంపోయి వారికి దానింజూపి, తీసుకువచ్చెను. వారి రాక యతనికి మెలఁకువ కలిగించెను. ఆతని దివ్యసుందరాకృతిగని గోపీనాథమహారాజు మహదానందమంది "నాయనా!

నీకీ రూపమేల ? నీ వృత్తాంతమును దెలుపు" మాయని యడుగ తాను కౌముదీదేశాధిపతియైన కీర్తిమంతుని తనయుఁడ నని వచించెను.

మఱునాఁడు వికృతవేషమునుధరించి యాస్థానమునకు రమ్మని గోపీనాథుఁడు చెప్పి, సోమశేఖరుని, గొంపోయి మంత్రిసామంతబంధు మిత్రాదులఁ గాంచి "నేఁడు సుదినము. నా యల్లుఁడు కారణాంతరములచే వికృతాకారము ధరించియున్నాఁడేగాని నిజముగా కాదు. చూడుఁ" డని యా వేషము తొలఁగింపఁజేయుసరికి, సోమశేఖరుని యందచందములఁ గని వారు దిగ్భ్రాంతులైరి. కొలఁదిమాసములు శ్వశురగృహముననుండి, యనేకములైన కానుకలతో భార్యను దోడ్కొని కౌముదీదేశమునకుఁబోయెను.

తమ తనయునిజాడయే తెలియక బాధపడుచుండిన యా దేశాధీశుఁడు కీర్తిమంతుఁడు కుమారుని కోడలునుజూచి, నితాంతసంతోష తరంగితహృదంతరుఁడాయెను.

ఈ కథ ముగియుసరి కర్ధరాత్రము గడచినందున మంజరియు నచటనే నిదురించి, ఉదయమున వెడలిపోయెను.

22 కర్పూరవల్లిక

——:o:——

మఱునాఁడు రాజుకడకరుగ నుద్యుక్తయైన పద్మినింజూచి చిలుక "అక్కా! మనువు లెన్నిచెప్పినను—ఏదో మానవనన్న సామెత నీ యెడ సార్థకమగుచున్నది. నిన్న నేనన్ని చెప్పితినిగదా! నీవు వినవైతివి. నేఁడు మఱల తయారగుచుంటివి. అయినను కర్పూరవల్లికథ చెప్పెద నాకర్ణింపుము. అయ్యది చాలమంచిది. ఎంతో ఆనందము కలుగు" నని యీ విధముగఁ జెప్పసాగెను.

తొల్లి ప్రాగ్జ్యోతిదేశంబున వసుదేవమహారాజు పాలించుచుండెను. ఆతనిభార్య నాగమణి. కుమారుఁడు కామపాలుఁడు. కామపాలుఁడు నవమోహనాకారుఁడగు యువకుఁడు. అతనికి వివాహోచిత ప్రాయము ప్రాప్తించెనని తండ్రి వసుదేవుఁడు వివాహప్రయత్నములఁ జేయసాగెను. అదిచూచి, కామపాలుఁడు "జనకా! నాకు నచ్చిన కన్యను నేనే బరిణయమాడివచ్చుట కనుమతించుము." అని యడుగ నా నృపాలశేఖరుఁ డంగీకరించి వలయుధన మిచ్చెను. ఆసొమ్మునఁగొని యశ్వారూఢుఁడై కామపాలుఁ డనేకదేశముల సందర్శించి యా రాకొమరితల గాంచి "నేనొక ప్రశ్న నడిగెదను. దానికి సదుత్తరమొసంగినయెడల నేను వివాహముఁ జేసికొందు" ననెను. రా కుమారెలలో నొక్కరును నా రానూనుని ప్రశ్నకు బదులు చెప్పఁజాలకపోయిరి. అతఁడు తిరిగితిరిగి తుదకు సింహళద్వీపమునకుఁ బోయెను. ఆ ద్వీపమునేలు దిలీపమహారాజునకుఁ గర్పూరవల్లియను కొమరిత కలదు. అపరంతీశేవివలె భాసిల్లు నా కన్య యుద్యానవనముంజొచ్చి, కామపాలుఁడు నిద్రించెను. పుష్పాపచయమునకై యా సుందరి యుప

వనముం జొచ్చి, యొక మహీరుహచ్ఛాయను నిద్రించుచుండిన కామ
పాలునిఁ గాంచి "ఆహా! ఈ నవమోహనాంగుఁ డెవరో, నా చిత్త
మునఁ బ్రేమానలము విజృంభింపఁజేసినాఁడు. నేనేమి సేయుదాన?"
నని తన తల్లితోఁ జెప్పెను. ఆమె నిజనాధునికిఁ దెలియఁబఱచెను.
దిలీపుఁడు సపరివారుఁడై యరుదెంచి, కామపాలుని వదనమండలమున
తేజరిల్లుచున్న క్షాత్ర తేజమును గని, యానందప్రపూర్ణాత్ముఁడై
యతనిని మేల్కొలిపెను.

"నాయనా! నీ వెవరవు? ఆయాసఖిన్నుఁడవై యున్నట్లు
తోఁచుచున్నది. ముందుగా స్నానముచేసి, భోజనమొనరింపు" మని
లోనికిఁ గొంపోయెను. భోజనానంతర మాతఁడు తన యుదంతము
నెఱిఁగించి, తన ప్రశ్నకు సత్సమాధాన మొసంగినకన్యను బెండ్లిచేసి
కొందునని తెలిపెను. రాజకుమారి తాను సమాధానము చెప్పెద
ననెను. ఆమె వచ్చి యెదుట నిలుచుసరికి కామపాలుఁడు విభ్రాంతుఁ
డాయెను. తాను చూచినకన్య లెవరును యామెతోఁ బోల్చుటకైనఁ
దగరని యతఁడు గ్రహించెను.

"నలుగురున్న సభలో నా మానము కాపాడగలవా?"
యని కామపాలుఁడు ప్రశ్నింప "మీ దయయున్న నెంతయైనఁజేయు
గలను. మానము కాపాడనిచో మానవతిని కాగలనా?" యనెను.
కామపాలుఁ డా సమాధానమునకు సంతసించెను. వారి యిద్దరకును
మహావైభవముగ వివాహము చేయఁబడెను. కొలఁదిమాసము లట
నుండి యా కామపాలుఁడు స్వదేశమునకు సతీసమేతుఁడై బయలు
దేఱెను.

వారు కొలఁదిదినములు పయన మొనరించి, మార్గముతప్పి
యొక యరణ్యముం జేరిరి. మార్గాయాసమును మిక్కుటమగుటచే

వారొక వృక్షమునీడను విశ్రమించిరి. కర్పూరవల్లి నాథునిఁ జూచి "ప్రాణేశ్వరా! క్రూరమృగాకులంబైన యీ గహనాంతరమున నుండుట క్షేమముకాదు. మనము సాయంకాలమువఱకును బయన మొనరించి, ఏదేని నగరముచేరుట మంచి" దనెను.

"ప్రియసఖి! అట్లు చేయవద్దు. నీవు నాకంటె మిక్కిలి యలసియున్నావు. అశ్వమును ఆయాసపడియున్నది. ఒక్క యడుగైన వేయఁజాలని స్థితిలోనున్న హయమును బాధపెట్టుట యుచితముకాదు. నీ విచటనే యుండుము. నేను నగరములోనికిఁబోయి మనకు వంటకు కావలసిన పదార్థములన్నియు గొనివచ్చెదను. సాయంకాలమువఱకు నిటనే విశ్రమించి, మఱల బయలుదేఱుదము." అని కామపాలుఁడు వచించెను. తనకడనున్న యాభరణము లన్నిఁటిని, ఆమె నాథున కొసంగెను. 'ఒంటరిగా నున్నప్పు డిన్నినగ లెందుకు? ఏ చోరులైన వచ్చినచో మోసము వాటిల్లు' ననెను. అతఁ డా యాభరణముల నొకమూటగాఁ గట్టి, తనతోఁ గొంపోయి ఆ వనమునుదాటి యొక పట్టణముఁ జేరెను. ఆ పురముపేరు విశ్వంభరపురము. దాని నేలు నృపాలుఁడు భాస్కరసింహుఁడు. ఆ పురమున నారాయణశెట్టియను భాగ్యశాలియగు వణిజుఁడు కలఁడు. అతనికడ కరిగి, కామపాలుఁడు కొన్ని బంగారు నాణెములిచ్చి, సరకుల నిమ్మనెను—ఇతనింజూచి యా శెట్టి మీ దేయూరు. మీ రెవరని యడిగెను. కామపాలుఁడు తన సమాచారము నెఱిఁగించి, తన సతి నరణ్యమున విడిచివచ్చితినని, త్వరితముగఁ బదార్థములిచ్చి పంపు" మనెను.

సహజముగా కుటిలాత్ముఁడైన యీ నారాయణశెట్టి లోనికిఁబోయి, నౌకరుల నా యరణ్యముకంపి "నీ భర్త నారాయణశెట్టి

యింటికడ నున్నాఁడు. నిన్ను రమ్మనినాఁడు" అని చెప్పి పాణిద్వారమున మేడలోఁ బ్రవేశపెట్టుమని చెప్పెను. నౌకరు కానసమున కరిగెను. ఏవో ముచ్చటించుచు, సరకుల బేరమునకై నచ్చు తదితరులతో సంభాషించుచు, కామపాలుని చాలసేపు కూర్చుండబెట్టెను. నౌకరు కర్పూరవల్లిని జూచి, యదేప్రకారము చెప్పగా, నామె విశ్వసించిఁ బయలుదేరెను. ఆమెను పాణిద్వారమున సౌధమునఁ బ్రవేశపెట్టి పరిచారకుఁడు అంగడిలోనికి వచ్చి కనుసన్నయొసఁగ్న, నది గ్రహించి శెట్టి కామపాలునకుఁ గావలసిన సరకుల నన్నిఁటిని యిచ్చి పంపెను. అతఁడు విపినాంతరమునకుఁబోయి, భార్యనుగానక యెవరో దుర్మార్గు లపహరించిరో, చంపివైచిరోయని యున్మాదుఁడై తిరిగితిరిగి యీ నగరమునకే వచ్చి, మతిపోయినవానివలెఁ దిరుగుచుండెను.

అట కర్పూరవల్లి లోనికివచ్చినంతనే శెట్టి "మీరు మేడమీద నుండుడు. మీ నాథు డిపుడేవచ్చు" ననెను. ఆమె యెంతోసేపు వేచియుండెనుగాని యతఁడు రాఁడాయెను. రాత్రి పదిగంటలకు యెవరో పైకి వచ్చుచున్నట్లు అలుకుడాయెను. ఆమె భర్త యరుదెంచుచున్నాఁడని తలంచెను. నౌకరువచ్చి ఫలహారములతోను, పాలతోను నిండిన పాత్రలఁదెచ్చి "అమ్మా! మీ భర్తగారు శెట్టిగారుకలిసి ఫలాహారముఁ జేయుచున్నారు. మీరు భుజింపు" డనెను. అప్పుడును ఆమె విశ్వసించెను. ఆ ఫలహారముల భుజించి, దుగ్ధమును ద్రాగెను. రాత్రి యెంతోసేపు మేల్కొని నిద్రించెను. ఉదయమున శెట్టివెళ్ళి "రాజకుమారీ! నీ యందచందములు నన్నాకర్షించినవి. నేనే యీ పన్నుగడ మూలమున నిన్నిటకు రావించితిని. నీ భర్త నిన్ననే వెడలిపోయినాఁడు. నా దగ్గఱనేయుండి సుఖింపుము నీకే లోపమును గలుగబోదు. నిన్ను

బంగారుతూగుటుయ్యెలలోఁ గూర్చుండబెట్టెద" ననుసరికి కర్పూర
వల్లి మూర్ఛాగతయయ్యెను.

ఆమెకు పరిచారికలు శైత్యోపచారములఁ గావించిరి. భర్తకోస
మామె బెంగఁగొని యాహారము ముట్టదాయెను. నాలు గైదు,
వారము నెల గడచిపోయెను. ఆమెను శెట్టి యనుదినమువచ్చి తన్ను
ప్రేమింపుమని బాధింపదొడఁగెను. తుదకామె యొకయుపాయ మాలో
చించెను. తనభర్త యీ నగరముననే వెదకుచుండునినియు నతఁ డటకే
వచ్చునట్లు చేయనెంచి, శెట్టి యీ సాయంకాలము తనకడకురాగా
"అయ్యా! నేను నీకు వశమగుటకుముందు నా నోము సంపూర్తికావ
లసియున్నది. అందుకుగాను దినమునకు నూరువరహాలు కావలయును.
రెండుమాసములు పూజ బ్రాహ్మణసమారాధనము జేసినయనంతర
ముద్యాపనదినమున వేయిమంది బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ జేయవల
యును. దక్షిణ లీయవలెను. ఈ వ్రతము చక్కఁగా నెరవేర్పఁజేసిన
యెడల నీ కోరిక సఫలమగు" ననెను.

ఐశ్వర్యమదోన్మత్తుఁడైన యీ నారాయణశెట్టి యటులనేయని
రోజురోజును నూరేసివరహా లంపుచుండెను. ఆమె యనుదినము దేవికిఁ
బూజలొనర్చి, బ్రాహ్మణులకు సమారాధనము సేయుచుండెను. ఇవ్విధ
మున రెండుమాసములును గడచిపోయినవి. ఉద్యాపనమునాఁడు వెయ్యి
మంది బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణ చెయ్యఁబడెను. అదేదో చూచి
వత్తుమని కామపాలుఁడును మాసినగుడ్డలతో నటకు వచ్చెను. అతనిం
జూచి, యానందభరితహృదయయై, యొక లేఖను వ్రాసి యందు కొన్ని
వరహాలుంచి, యతని కిచ్చెను. అతఁ డామెను తేరిపారఁజూడక యావర
హాల నెవరికోయిచ్చి, యా యుత్తరమును క్రిందఁ బారవైచెను.
దాని నొకశూద్రుఁడు తీసి చదివెను. అందు "నాథా! రాత్రి 12 గం

టలకు పాణిద్వారముకడ కశ్వారూఢుఁడవై రమ్ము." అని వ్రాయఁ బడియుండెను. ఆ లేఖను జూచుకొని యా యువకుఁ డానాఁటిరాత్రి మున నారాయణశెట్టి సౌధపాణిద్వారముకడ కరిగెను.

శెట్టినుండి గుంజిన ధనముతో కర్పూరవల్లి, యర్థరాత్రిమున నందఱును గాఢనిద్రాముద్రితులై యుండ పాణిద్వారమును దెఱచి, యశ్వారూఢుఁడు తనభర్తయేయని యెంచి, యా హయముపైఁ దానును గూర్చుండెను. హయము శరవేగమునఁ బరుగెత్తసాగెను. తెల్లవారుసరికి వారొక యరణ్యముం జేరిరి. ఆమె యతఁడు తనభర్త కాఁడని, యెవఁడో యా లేఖను సంగ్రహించి, యీ విధముగా మోస గించినాఁడని గ్రహించి, ధైర్యమువహించి, యీ దుష్టునిబాఱినుండి యెట్టులైనఁ దప్పించుకొనవెంచి, "ఓయీ! ఇంతదూరము సైంధవ ముపైఁ బ్రయాణము చేసినందున నాకు దాహము మిక్కుటముగ నున్నది. సమీపమున నెచటనైన కొలనున్నదేమో చూచి, జలముఁ గొని తె"మ్మనెను. అతఁడు వెడలినంతనే యామె కర్తవ్యము నూహిం పగడంగెను. ఇంతలో నా మార్గమున చోరు లరుదెంచిరి. వారు యీయామెను సమీపించిరి. ఆమె వారు చోరులని తెలిసికొని "అన్న లారా! అబలను నన్ను హింసించిన మీకు గల్గులాభమేమి! నామాట వినుఁడు. మీకు లక్షలకొలఁదిగ ద్రవ్యలాభముకలుగు రహస్యమును జెప్పెద" ననెను—

"అమ్మా! మహాలక్ష్మివలెనున్న నీవు మా గుహకు రమ్ము. నీ కేలోపమును గలుగకుండ చూచుట మా వంతు. మాకు వేళకింత యాహారము నిచ్చుట నీ వంతు" అనిరి. శూద్రునిబాధ తప్పెనని కర్పూరవల్లి యా దొంగలగుహకుఁ బోయెను. ఆనాఁడు నగరములోనికి వారు చౌర్యమునకై వెడలిరి. వారి కెంతో ధనము ఆభరణములు

లభించెను. అందుచే వా రామెయెడ నధికమగు గౌరవముకలిగి మెలగు చుండిరి. నారాయణశెట్టి భవనమున ధనమున్నస్థలము తనకుఁ దెలి యును కావున ఆమె దొంగలకు వివరములన్నియుఁ దెలిపి, పంపెను.

చోరు లా రాత్రి నారాయణశెట్టి సౌధమునఁ బ్రవేశించి లక్షవరహాలు, పెక్కు ఆభరణములు గొనివచ్చిరి. ఆమెను వారు దేవ తవోలెఁ బూజింపసాగిరి. ఇట్లు కొలఁదిదినములు గడచెను. విశ్వంభర పురము నేలు భాస్కరసింహుఁడు చనిపోవుటచే నా దేశపుఁ బ్రజలు పట్టపుటేనుగు తొండమున కొక పూలదండనిడి, యా దండ నెవరి కంఠ మునవైచునో నతఁడే తమరాజై, రాకొమరిత సౌదామినిని బెండ్లియా డునని ప్రకటించిరి. ఈ సమాచారము చోరులవలన విని, వారు నగరములోనికిఁ బోయినయదనుగాంచి, తాను బురుషవేషము ధరించి, మోయఁగలిగినంత ధనమును ఆభరణములను మూటకట్టి, యశ్వము నెక్కి నగరములోనికిఁ బోయెను.

అప్పుడే కుంజరము, ప్రజలు, రాజోద్యోగులు నా మార్గమున వచ్చుచుండిరి. గుఱ్ఱము బెదరునేమోయని సంశయించి, పురుషవేష ధారియైయున్న కర్పూరవల్లి క్రిందకు దిగినది. ఏనుఁగు తిన్నగావచ్చి యా పుష్పదామమును కర్పూరవల్లి కంఠమునవైచినది. ఆమె నాసామ జము నారోహింపఁజేసి, యూరేగించి, రాజభవనమునకుఁ గొంపోయిరి. తాను గొనివచ్చిన ధనము నొకచో జాగ్రత్తపరపించి, కర్పూరవల్లి తన నామధేయము రామసింహుఁ డనియెను. శుభదివసమున రామసిం హునకును సౌదామినికిని వివాహము జరిగెను. వివాహానంతరము రామసింహుఁడు పట్టాభిషిక్తుఁడాయెను. భార్య యా నాఁడు తనకడకు రాఁగా, రామసింహుని రూపముననున్న కర్పూరవల్లి "ప్రియసఖీ! ఒక నెలదినములవఱకు నా కొక నియమమున్నది. అంతదనుక మన మేకశయ్యాగతులమై యుండరాదు" అనెను.

సౌదామిని యంమల కియ్యకొానెను. నగరములో నాలుగుదిశ లను నాలుగు ధర్మశాలలు రాజాజ్ఞానుసారముగ నిర్మింపఁబడెను. ఆధర్మ శాలలందు కర్పూరవల్లి చిత్రరుపులు ప్రేలాడఁదీయఁబడి, రక్షకభటులు నిత్యము నట కావలిగాయుచు నెవరైన నా ప్రతిమనుజూచి నవ్వినను, నిందించినను, విచారించినను తనకడకుఁ గొనిరావలెనని కఠినముగ శాసించెను. ఆమెను మోసగించి గొనిపోయిన శూద్రుఁ డా ధర్మశాల కొకనాఁ డేగి, యా చిత్రరువునుజూచి " ఓ నారీమణీ! నన్నెట్లు మోస గించితివి. నీ కిదిన్యాయమా! ఆ నాఁటినుండియు నీ కొఱకు నే నెంతగా పలవించుచున్నానో నీవు గ్రహింపవైతివిగదా!" యని యనుకొను చుండగా రక్షకభటుఁడు చూచి వానిని గొంపోయి రాజాజ్ఞానుసార ముగ కారాగృహమున నుంచెను.

మఱొకనాఁ డింకొక ధర్మశాలకు నారాయణశెట్టి వచ్చెను. దొంగ లతనిభాగ్యమును కొల్లఁగొట్టుటచే దరిద్రుఁడై పోయిన యా వణి జుఁడు కర్పూరవల్లింజూచి "మాయలాడి రాకుమారీ! ఎంతపనిచేసి తివి? నన్ను ఫకీరునుజేయుటకు నీవేకదా కారణము? నీవు దొంగవు." అని నిందించెను. వానిని రక్షకభటుఁడు బంధించి, కారాగారమున నుంచెను. మఱునాఁడు కామపాలుఁ డొకధర్మశాలకుఁబోయి, కర్పూ రవల్లి చిత్రమును దదేకదీక్షతోఁ జూచి, పూర్వవృత్తాంత మొక్క- సారిగా జ్ఞప్తికిరాగా "హా ప్రియసఖీ!" యని మూర్ఛనొంది, యొకింత సేపటికిఁ దెలివొంది "నీకై నేను మతిమాలినవాఁడనై యివ్విధమున బరిభ్రమించుచుంటినిగదా! నీకు దయరాదేమిసేయుదును. ఎటనున్నావో గదా సఖీ!" యని వివిధముల విలపింపసాగెను.

రక్షకభటులు కామపాలుని, రామసింహుని రూపముననున్న కర్పూరవల్లికడకుఁ గొంపోయిరి. ఆమె హృదయేశుని గుర్తించి, వెం

టనే పరిచారకులచే స్నానముఁ జేయింపజేసి, పరిశుభ్రవసనము లిచ్చి, భోజనము పెట్టించి, యొకచో నిర్బంధముననుంచి, యతని కేలోపమును రాకుండ చూడుఁడని భటుల కాజ్ఞాపించెను. పదునైదు దివసములు గడచుసరికి, ఆ రాకుమారుఁడు సంపూర్ణారోగ్యవంతుఁడై, సహజసౌందర్యమును గోల్కొనెను.

దొంగలు ధర్మశాలకువెళ్ళి కర్పూరవల్లి పటమునుజూచి "నిన్ను నమ్మినందులకు మమ్ము ద్రోహముచేయుట న్యాయమాతల్లీ" యని యేడ్చిరి. వారినికూడ రక్షకభటులు బంధించిరి. దొంగలుకూడ కారాగృహమున నుంచఁబడిరి. రాజకుమారి సౌదామిని తనభర్త కామపాలుని క్షేమమువిషయమై యంతశ్రద్ధ కలిగియుండుటకు హేతు వేమై యుండునాయని యోచించుచుండెను. ఒకనాఁడు రామసింహుఁడు కొలువుకూటమునకు సకలసామంతసేనానాయక బంధు మిత్ర పరివారమును రావించెను. ప్రక్కగా వేరొకగదిలో సౌదామినియు, నామె తల్లియుఁ గూర్చుండిరి. అప్పుడు రామసింహుని రూపముననున్న కర్పూరవల్లి, దొంగలను, శూద్రుని, కామపాలుని, నారాయణశెట్టిని రావించి, విచారణ మారంభించెను.

నారాయణశెట్టి, తనకడకు సరకులనిమిత్తము కామపాలుఁడు వచ్చుట, తాను రహస్యముగ పరిచారకునంపి కర్పూరవల్లిని రప్పించుట ఆమె వ్రతవృత్తాంతము, చోరులు తన యాస్తిని గొల్లఁగొట్టుటమున్నగు నవన్నియుఁ దెలిపి, తాను ధర్మశాలలోఁ జూచి, యామెను నిష్ఠూరముగ మాటలంటినని యొప్పుకొనెను. శూద్రుఁడు తా నామెను శెట్టి భవనమునుండి యశ్వముపైఁ గొనిపోయినానని, తనకు లభించినయుత్తరము సమాచారము నెఱిఁగించి, తన్నడవిలో జలముగొనిరా నియోగించి, తాను తిరిగివచ్చుసరికి మాయమగుటచేఁ దాను ప్రణయోన్మా

డుఁడనై, యివ్విధమున నిష్ఠురాలాపము లాడితినని చెప్పెను. దొంగలు జరిగినదెల్ల చెప్పిరి. కామపాలుఁడు తా నొనరించిన తప్పిదమును జెప్పి, యా చిత్తరువులోని కర్పూరవల్లి తన సతి యగుటచే ఏడ్చినానని చెప్పెను.

" మహాజనులారా! మీరొక చిత్రమును జూడబోవుచున్నారు. ఆ చిత్రములోని కర్పూరవల్లి ని నేనే. రామసింహుఁడను పేరుతోఁ బురుషవేషము ధరించి, మీ రాజ్య మేలుచుంటిని. నా భర్త కామపాలుఁడే మీకు రాజు. సౌదామినికి—కామపాలునకు వివాహము సేయుదము. మే మిర్వురము నక్కసెల్లెండ్రము " అనెను.

ప్రజ లానందకోలాహల మొనరించిరి. శెట్టి ధన మతని కీయఁబడి యెన్నడు నట్టిమోసము చేయవలదనియు, నతని వంచనవలననే తాను పెక్కు యిక్కట్లకు లోనైతిననియు నిఁకముందట్టి నేరమున దోషిగా నెన్నఁబడుచో మరణశిక్ష విధింపఁబడునని హెచ్చరింపఁబడెను.

శూద్రుఁడును వదలివేయఁబడెను. శుభదినమున సౌదామినీ కామపాలురకు వివాహము సేయఁబడియెను. కామపాలుఁడు రాజ్యాభిషిక్తుఁడాయెను. ఈ సమాచార మతని తలిదండ్రులకుఁ గూడ తెలిసెను. వారు తమ రాజ్యమునకును కామపాలుని పట్టాభిషిక్తు నొనరించి "రని కీరము కథ ముగించెను.

పద్మిని యానందవికసితాననయై, హాయిగ నిదురించెను.

23 మనోరమకథ.

———:o:———

ఆనాఁడు చిలుక పద్మినిని సాయంకాలము పిలిచి "అక్కా! నేఁడట్లు బద్ధకముగ నున్నావేమమ్మా!" యనెను. "ఏలాగుననున్న నెవరికిఁ గావలెనమ్మా! రాజు నాకొఱకు మనోవ్యాధిపీడితుఁడై, మంచము పట్టినాఁడని తెలిసినది. నాకేమియుఁ దోఁచుటలే" దనెను—

"వెళ్ళి వచ్చినచో నీవును, ఆమాట తెలిసినచో నీనాథుఁడునుకూడ మంచము పట్టవలసివచ్చునేమో నుమా! కామాంధుఁడైన రాజుకొఱకు నీకు పరితాపమేల? నీకీ కథలు నే నుబుసుపోకకు చెప్పుట లేదు. వీనివలన నీవు నీతిని గ్రహించి, నీ హృదయమునఁ బరివర్తనము దెచ్చుకొందువనియే జెప్పుచున్నాను. నేఁడు నీకు మనోహరమైన మనోరమకథ చెప్పెద నాకర్ణింపు" మని యీ రీతిగాఁ జెప్పసాగెను.

తొల్లి శాంభావతీపురంబును జయగోపాల మహారాజు పరిపాలించుచుండెను. ఆ రాజన్యునకు లేకలేక యొక కొమరిత జన్మించెను. ఆ బిడ్డ క్రమక్రమముగా ప్రవర్థమానయై నవమోహనాంగి యగుచుండెను. ముద్దుకై ఆమె నేనుఁగుపై నంబారివైచి, కూర్చుండబెట్టి నగరమంతయు నూరేగించుచుండెను. ఆమె తన యిష్టమువచ్చినచోట క్రిందికి దిగుచు, నచటనున్నవారిచే లోని కాహ్వానింపఁబడి, ఫలహారములు, పాలు మున్నగునవి యారగించుచుండెను. ఈ రీతిగా, కొన్ని సంవత్సరములుగడచినవి. ఆమె ప్రౌఢయయ్యెను. రాజు "అమ్మాయీ! మనోరమా! నీ విపుడు ప్రౌఢవైనందున నిదివఱకువలె కుంజరము నెక్కి నగరములోనికిఁ బోరాదు. తన్మూలమున మన కప్రతిష్ఠ సంభ

వించు" ననెను. జనకునియాజ్ఞానుసారముగ మనోరమ యంతఃపురముననే యుండిపోయెను. నాలుగురోజు లగుసరికి మావటీఁడువచ్చి "మహారాజా! పట్టపుటేనుఁగు నాలుగు దినములనుండి యాహారము స్వీకరించుటలేదు. అమ్మాయిగా రంతఃపురమున నుండిపోవుటయే దీనికి కారణమై యుండనోపు" ననెను. మహారాజు మంత్రినిజూచి "ఏమి చేయుద" మనెను—

"వలదు. మనోరమకు యుక్తప్రాయము ప్రాపించినది. ఆమెను నగరములోనికి యథాప్రకార మూరేగింపఁ బంపినచో మనలఁగూర్చి ప్రజలే పెక్కువిధములఁ జెప్పుకొందురు. ఏమైననుసరే—పంపవల" దని యమాత్యుఁడు చెప్పెను. రాజు మఱి నాలుగుదినము లూరకుండెను. మావటీఁడువచ్చి, కుంజరము ఆహారము స్వీకరించుటలేదని యుఁ గొన్నాళ్ళిట్లే యుపేక్షించినచో మరణించునని చెప్పెను. మహారాజు అంబారికి పరదావేయించి అమ్మాయి నెక్కించుమని చెప్పెను. ఏనుఁగు మనోరమ నెక్కించుకొని యడవిలోనికిఁ గొంపోయి పండ్రెండుగంటలకు, దిరిగివచ్చెను. మఱునాఁడు అరణ్యములోనికిఁగొంపోయి, యొకచో నాగెను. కుంజరమునుండి, మనోరమ క్రిందకు దిగెను. ఏనుఁగు రాకుమారికి ఫలములఁ గొనివచ్చుటకై యేగెను. ఇంతలో నశ్వారూఢుఁడై యొక రాకుమారుఁ డామార్గమున వచ్చెను.

"కోమలీ! నీ వెవరు? భయదమైన యీ విపినాంతరమున నొంటరిగనుండ కతమే?" మని ప్రశ్నింప నామె యతని సౌందర్యమున కబ్బురమందినదై "రాకుమారా! శాంభావతీపురము నేలు జయగోపాలమహారాజు కుమార్తెను. నా నామధేయము మనోరమ. మీ రెవ?" రని ప్రశ్నించెను.

" నేను పుళిందనగరాధిపతి కామేశ్వరవర్మ మహారాజ కుమారుఁడను. మృగయావినోదార్థమై యిక్కాంతరమున కరుదెంచితిని. సుందరీ! నిన్ను చూచినంతనే నా హృదయము నీ యందు లగ్నమైనది. నిన్ను వివాహము చేసికొందును. నా దేశమునకు ర "మ్మని పుళిందనగరవు రాకొమరుఁడు ప్రచండవర్మ పలికెను. రాజకుమారి నా హృదయాధినాధా! నాకును నీ యందు ప్రథమసందర్శనముననే ప్రేమోదయమైనది. నన్ను మా పట్టణపుటేనుఁగు వదలుటలేదు. అదిగో వచ్చుచున్నది. నిన్ను చూచెనా, చంపునేమోయని భీతి జనించుచున్నది. నీవు నా యందు దయయుంచి, రేపటిదినమున మఱల నీ వేళకే యిటకు రమ్ము" అనెను.

ప్రచండవర్మ హయారూఢుఁడై పుళిందనగరమునకుఁబోయెను. సామజము తెచ్చిన ఫలముల నారగించి, మనోరమ యంబారీనెక్కెను. అయ్యది యామెను నగరమునకుఁ గొంపోయెను. మఱునాఁడు మఱల నదేవిధముగ మనోరమ కుంజరారూఢయై, కాంతారమునకుఁబోయెను. ఏనుఁగు ఆమె నొక చూతవృక్షముకడ దింపి, జలము త్రాగుటకై వెడలెను. రాకుమారుఁడు ప్రచండవర్మకూడ అరుదెంచి యామెను గలిసికొనెను.

" ప్రియురాలా! మన యిరువురకు వివాహమగు నుపాయ మెఱింగించుమా?" యనెను. "సఖా! అంతమాత్రమైన నీవూహింపలేవా? రంభశాపమునకు విముక్తి కలిగించిన నాగశర్మవలె నీ వేదైన యుపాయ మూహింపఁజాలవా?" యని యడిగెను. ఆతఁడు "హృదయేశ్వరీ! ఆ నాగశర్మ కథ నెఱిఁగింపుమా" యనెను.

24 నాగశర్మకథ.

———:o:———

మనోరమ యివ్విధమునఁ జెప్పదొడంగెను—

"పూర్వము జలంధరపురమున నాగశర్మయను బ్రాహ్మణ యువకుఁడు వేదము చదువుకొనుచుండెను. ఆ యూర నొక దేవాలయము కలదు. అతఁ డనుదినము నటకుఁ బోవుచుండును. ఆ దేవాలయమునందు దేవతల ప్రతిమలన్నియు నున్నవి. శిల్పి యా ప్రతిమల నతిచతురతతో రచించియుండెను. నిగమశర్మ రంభ ప్రతిమను గాంచి, మోహావివశుఁడై, యహర్నిశము లామెనే తలంచుచుండెను. ఒకనాఁ డతఁడు దేవాలయమునకు వెళ్ళునరికి రంభయే యచట నుండెను. ఆమె యనుదినము నేదో యొక సమయమున నా దేవాలయ సరోవరమున కరుదెంచి, స్నానము చేసి పోవుచుండును.

తన ప్రతిమనుజూచి, మోహామగ్నుఁడై పలవించుచున్న యా యువకుని సౌందర్యముగాంచి, యానందభరితాత్మయై రంభ "ఓయీ! నాగశర్మ! నా కొఱకేనా యట్లు పలవించుచున్నా"వని యడిగెను. నాగశర్మ తన యెదుటనున్న రంభనుగాంచి యతులితానందమంది "ఆహా! ఏమి నా భాగ్యము. నిన్ను గాంచి, తరించితి" ననెను.

ఆమె మదనశరపీడితుఁడై యున్న నాగశర్మకు భోగసుఖమొసంగి వెడలిపోయెను. అనుదినమును నాగశర్మ యా కోవెలలో రంభను కలిసికొనుచుండెను. ఒకనాఁ డతని మిత్రులు రంభను, నాగశర్మను జూచి యా యుదంతమును గురున కెఱిఁగించిరి. శిష్యుని మహాభాగ్యమును

గాంచి, సంతోషించి గురువు "నాగశర్మా! రంభా సంభోగభాగ్యమం దుటచే నీవు ధన్యుఁడవు, పరమపవిత్రుఁడవునైతివి. ఆమె దేవతయగు టచే నాగతానాగత వేదియగును. నేనేమైన పాపము చేసితినేమో యామె నడుగు" మనెను.

నాగశర్మ మఱునాఁడు రంభ వచ్చినపుడు "హృదయేశ్వరీ! మా గురువుగారు ఏమైనా పాపము చేసియున్నారా?" యని ప్రశ్నించెను. "ఆమె యాలోచించి ఆయనకు పుట్టగతులుకూడ నుండనంత పాపము చేసినారు. ఆయనకు నరకమే ప్రాప్తి" యనెను. నాగశర్మ యా వృత్తాంతమును గురువున కెఱిఁగించెను. గురువు వ్యధితాత్ముఁడై "నాయనా! నాగశర్మ! నా యీ పాపము నశించుమార్గముకూడ నడుగ లేకపోయినావా?" యని ప్రశ్నించెను.

రంభ నతఁడు మఱల నడిగెను. ఆమె "హృదయాధి నాథా! ఒక పనిచేసినచో మీ గురువుగారి పాపములు తొలఁగును. ఆయన కొక వితంతు కొమరితకలదుగదా! ఆమె నూరి వెలుపల కాపురముండ నియమించి, యనుదినము నాయన యటకేగి వచ్చుచున్నచో ప్రజలు వివిధములఁ జెప్పుకొని యీ పాతకమును విభాగించుకొందురు. తన్మూలమున మీ గురువు పాతక విముక్తుఁడగును." అని చెప్పెను. గురువరేణ్యు, డట్లే కావించెను. వయస్సులోనున్న కొమరితయింటికి తఱుచుగా వెళ్ళుచున్నందున లోకులు పలుగాకులై వివిధములైన వదంతుల వ్యాపింపఁజేయుచుండిరి. పాతకమెల్ల వారు పంచుకొనుటచే, గురువు పాపవిమోచనమందిన సమాచారమును దేవేంద్రుఁడు గ్రహించి, దేవరహస్యమును భూలోకమునఁ జెప్పినందుల కీవు సముద్రముకడ తూర్పుతీరమున దిబ్బవై యుండు" మని శపించెను.

రంభ భూలోకమునవచ్చి, తన ప్రియుఁడైన నాగశర్మతోఁ జెప్పి, మఱల నాకమునకుఁబోయి "మహేంద్రా! నాకు శాపవిముక్తి

ననుగ్రహింపు" మని బ్రతిమాల "పదివత్సరములలోపున నీవు
కామించిన యా బ్రాహ్మణయువకుఁడు ఆ దిబ్బపై సముద్రము ప్రవ
హించునటుల చేయునెడల నీవు శాపవిమోచనమునొంది, యిక్కడకు
వత్తు" వనెను. ఆమె యాప్రకారముగనే చేసెదనని పలికి, భూలో
కమునకువచ్చి, నాగశర్మతో తన శాపోపసంహారవిధానము నుడివి,
క్షుత్పిపాసలు లేకుండునట్లొక సువర్ణాంగుళీయము నిచ్చి, సముద్రతీర
మునకుఁబోయి, దిబ్బయైపోయెను. నాగశర్మకు మతిలేక యేమియుఁ
దోఁచక, నిరంతరము నామెనే యెదఁదలఁచుకొనుచుండెను. కొంతకా
లము గడచిపోయెను. ఒకనాఁ డతఁడు స్నానముఁ జేయుచుండ నతని
చేతివ్రేలినున్న యంగుళీయము జారి నదిలోఁ బడిపోయెను. ఆ యుంగ
రము నొక చేప మ్రింగెను. ఆ మత్స్య మొకజాలరివాని వలలోఁ
జిక్కెను. అతఁడు నిత్యము రాజుగారి యంతఃపురమున మత్స్యముల
నిచ్చుచుండును. ఆ నాఁడిచ్చిన మత్స్యములఁ దఱుగుచుండగా నీ యుం
గరము కన్పించెను. మహాద్భుతముగ మిలమిల మెరయుచున్న యా యుం
గుళీయమును రాజకొమరిత ధరించెను. వెంటనే యామె క్షుత్పిపాసలు
అంతరించినవి. అందఱును రాకుమారికి జబ్బుచేసినదని భావించిరి. ఘన
వైద్యు లెందఱో పిలిపించబడిరి. అందఱును యామె వ్యాధిని కనిపెట్ట
లేకపోయిరి. క్షిత్పిపాసాపీడితుఁడై, రాజుగారి భవనమునకు యాచనా
ర్థమై చనిన నాగశర్మ కీసమాచారమెల్ల తెలిసెను. అతఁడు "నేనా
మెకు రోగనివృత్తిఁ జేయుదు" ననియెను. ఆమెను వారు నాగశర్మకు
జూపిరి. వారి నందఱను వెడలిపొమ్మని, యామె వ్రేలిని తనకు రంభ
యిచ్చిన యుంగరమును జూచెను. చేప మ్రింగి, రాజుగారి కాయంగు
ళీయము దొరకెనని యాతఁ డంతకుమున్నే వినియుండెను. ఆమె యుం
గరమువంటిదే చేయించవలెనని యెంచి "రాజా! వనమూలికలఁ
గొన్నిఁటిని సేకరించవలయును, కొంతధనమి"మ్మని యడిగి, యాపైక

ముం గొనిపోయి యొక యుంగరమును జేయించి, తెచ్చి తన యుంగరమునుదీసి, యీ యుంగరము ధరింపఁజేసెను. ఆ యుంగరమును తొలగించినక్షణముననే రాజకుమారికి క్షుత్పిపాస లారంభమైనవి. రాజుపొందిన యానందమునకు మేరలేకపోయెను. అతఁడు నాగశర్మకు ధనము బహుళముగా నొసంగి యింకేమైనఁ గావలయునా ? యని యడిగెను.

" మహారాజా ! నాకు వేరేమియు వలదు. మన నగరమునకు వెలుపల తూర్పుదిశను సముద్రముచెంత నొకదిబ్బ యున్నది. ఆ దిబ్బ త్రవ్వించి, యా సముద్రజలమట ప్రవహింపఁ జేయుటవలన నేఁ దలపెట్టిన యొక మహాత్కార్యము సాధింప గలుగుదును. " అని, యావిప్రనందనుఁడు చెప్పినంతనే, రాజు స్వయముగా దగ్గరనేయుండి నూరు పనివారలచే నొక్కగంటలో నా దిబ్బ త్రవ్వించుసరికి, సముద్రము ప్రవహించెను. రంభకు శాపవిముక్తియై, లేచి వచ్చి నాగశర్మ నాలింగన మొనరించుకొని మఱలఁ దరువాత వత్తునని వచించి, యమరలోకమునకుఁ బోయెను. విస్మయపరీతచేతస్కుఁడైన రాజు తన తనూభవను నాగశర్మ కిచ్చి, పెండ్లిచేసెను. "

ఈ రీతిగా కథ ముగించినపిదప మనోరమ కుంజరముపైనున్న హౌదాలో దాను కూర్చుండి, యతనిని వెనువెంటనే రమ్మనెను. మనోరమ యంతఃపురమునకుఁ బోయి తలిదండ్రులతోఁ దాను ప్రేమించిన రాజకుమారుఁడు వచ్చెనని చూపించెను. తండ్రి వచ్చి యతఁడు పుళిందనగరాధినాధుని తనూభవుఁడని యెఱింగి, యతని జనకునకుఁ గబురంపి శుభదినంబున వివాహము మహోవైభవమున జేసెను. మనోరమా ప్రచండవర్మలు హాయిగ జీవింపనాగిరి.

కథను చిలుక ముగించెను. పద్మిని "అక్కా! ఎంత బాగున్న దమ్మా యీ కథ నాకు నిద్ర కూరుకుని వచ్చుచున్న" దని వాక్రుచ్చి, హాయిగ నిదురించెను.

25 రూపలేఖకథ.

———:o:———

ఆనాఁటిరాత్రి మంజరివచ్చి "ఏమమ్మా! పద్మినీ! రాజు నీ కొఱకై కామవికారమునకు లోనై యెంతో బాధపడుచుండగా, నీ విసుమంతయైన లక్ష్యములేక యివ్విధమునఁ జేయుట పాడియగునా? రమ్మా." అనగా యామె మేలైన జరీచీర ధరించి, సకలాభరణవిభూషితయై బయలుదేఱ, చిలుక "అక్కా! పద్మినీ నా నిజవృత్తాంతము నీ నాఁడు చెప్పదలఁచితిని. నా జీవితములోని యొక సంతోషకరమైన సంఘటనమునుకూడ తెలుపఁదలఁచితిని. మీ యిరువురునుకూడ విని తీరవలసినకథ" యని యీ విధముగాఁ జెప్పసాగెను.

"నేను చిలుకనై మాట్లాడుట మీకు వింతగోలుపవచ్చును. ఏ మాట నేర్పిన నదిపలుకు చిలుకలేగాని యివ్విధంబునఁ బ్రసంగించు చిలుకలను మీరు చూచియుండరు. ఉజ్జయిని మహాకాళినగరము నేలుచుండెడి విక్రమార్క సార్వభౌముని పేరు వినియుంటిరా? ఆ విక్రమార్కుఁడను నేను. కాని నే నీ విధముగా చిలుకగా మారుటకుగల కారణము మీ రెఱుంగఁగోరెదను. నేను రాజ్యముఁ జేయుచుండఁగా భట్టి మంత్రియై సహాయపడుచుండెను. ఒకనాఁడు మా నగరమున

కొకసాధువు వచ్చి, పరకాయప్రవేశవిద్య నెఱిఁగింతు నా యాత్రమును నకు రమ్మని చెప్పెను. ఎన్నాళ్ళు నేర్చుకొనవలయునని యడుగ నయిదా రుదినములున్నఁ జాలును అని యా సిద్ధుఁడు చెప్పెను.

రాజ్యపాలనకాల మాఱుమాసములును ముగిసి, భూసంచారము చేయు తరుణ మాసన్నమగుటచే, రాజ్యభారమును భట్టికి వప్పఁజెప్పి నేను బయలుదేరితిని. ఈ సిద్ధుని సమాచార మెట్లు తెలిసినదోగాని యొక కంసాలియు నన్ననుసరించి "సార్వభౌమా! నాకు చిరకాలము నుండియుఁ బరకాయప్రవేశము నెఱుంగవలెననియున్నది. నన్నుకూడ మీతో రానిండు." అని బ్రతిమాలెను. పోనిమ్మని నే నూరకొంటిని. సిద్ధుఁడు నా కుపదేశముఁ జేయుచుండగా నతఁడు వెలుపల పొంచి యుండి వినెను. నే నీవలకువచ్చి, యటనుండి బయలుదేఱితిని– "ప్రభూ! మిమ్ము కొంతకాల మనుసరించి, వలయుఁ బరిచర్య నొనరించి కృత కృత్యుఁడ నయ్యెద" ననెను. నే నట్లు పయనమొనరించి విష్ణువర్ధన పురంబును జేరితిని. ఒక పూటకూటియింట బసచేసి "అవ్వా! ఈ పుర విశేషము లేవి?" మని యడుగ నామె "అయ్యా! వినుము. మా పురాధి పతి కనకాంబరమహారాజునకు రూపలేఖయను కొమరితకలదు. ఆమె చక్కనిచుక్క. ఆమె యొక చిత్రమైన వ్రతమును బూనియున్నది. తన్ను వివాహమాడదలఁచినవారు ఒకమాఱు మాట్లాడించవలెను. లేదేని సంవత్సరము కారాగృహవాసశిక్ష ననుభవించవలయును. అనేక దేశములనుండి, నిత్యము రాకుమారు లెందరోవచ్చియు, యా సుంద రాంగిని మాట్లాడించలేక, కారాగృహము పాలైనారు" అని చెప్పెను. నేను రాజాంతఃపురమున కరిగితిని. రాజు నన్ను చూచి గౌరవించి "ఆర్యా! మీ తేజోవంతమైన రూపముచూడ మీ రెవరో దేశాధీశు లని తోఁచుచున్నది. ఇంతవఱకు యెందరో రాకుమారులువచ్చి, విఫ

లులై కారాగృహవాస మనుభవించుచున్నారు. నా కుమార్తె తెలివి హీనమైన వ్రతము దాల్చియున్నది. మీ బోటివారిని పెండ్లి చేసికొని యున్న నెంత బాగుండెడి" దనెను.

"అయినను ప్రయత్నించి చూచెదను. లేదా, యిప్పుడు ఖైదు ననుభవించుచున్నవారికి నే నొకఁడను తోడయ్యెద" నంటిని. ఆనాఁటి సాయంకాలము నేను రాజకొమరితను జూచుటకై వెడలితిని. మనోజ్ఞమైన ఆమె యాగారమునకుఁ బోయినంతనే పరిచారిక యొకర్తుక యెదురుగావచ్చి లోనికి దోడ్కొనిపోయెను.

"ఆర్యా! అదిగో! ఆ శయ్యపై తలవైపు కనిపెట్టి కూర్చుండవలయును. ఆ పిదప మా రాజపుత్రి రూపలేఖను ఒకసారి మాట్లాడించవలయును. మాట్లాడించగలిగితిరా, కృతకృత్యులై యామెను భార్యగాఁ బడయుదురు. లేదా కారాగృహమున నుందురు" అని యా పరిచారిక పలుక, మందహాస మొనరించి, నాకు నిరంతరము వశుఁడై యుండు భేతాళుని మనంబునఁ దలంచుకొని జేబులోని నిమ్మకాయను దీసి శయ్యపై వైచితిని. అది పాదములుండెడి దెసకు దొర్లిపోయెను. అపుడు నేను తలవైపున గూర్చుంటిని. పరిచారికలు ఒక తెరకట్టి, రాకొమారిత రూపలేఖను గొనివచ్చి కూర్చుండబెట్టి, వెడలిపోయిరి. నే నపుడు కొంతసే పూరకుని రహస్యముగా భేతాళునితో "నేను నిన్ను కథలను జెప్పమందును. ఈ యాగారములోని వస్తువులలో నావేశించి, విచిత్రములైన కథలఁ జెప్పుమా!" యని యడిగితిని.

నే నపుడు "ఆహా! నాకు నిద్ర జనించుటలేదు. రాకుమారికి నాకు మధ్యనున్న యో తెరా! నీవైన యొకకథ చెప్పవే?" యని యడుగ భేతాళుఁ డా తెర నావహించి "ఆర్యా! నన్ను రెండువైపుల బిగించి కట్టినందున నా కూపిరాడుటలేదు. నే నెట్లు చెప్పుదు?" ననగా "ఇదియేమి? ఎచ్చటను చూడనిచిత్రము? తెర మాట్లాడుచున్నదే?" యని రూపలేఖ యాశ్చర్యచకితయై యా తెర నుతొలఁగించినది. అనన్యసామాన్యమైన యామె సౌందర్యమునుగాంచి

విభ్రాంతుఁడనైతిని. ఆమె నన్ను చూచియు, నానందవికసిత వదనార విందయగుట గాంచినంతనే, నా డెందము మందానందమునకు లోనైనది. "ఓ తెరా! ఇపుడేమియు విరోధము లేదుగదా! చెప్పు" మంటిని. భేతాళుఁ డిట్లు చెప్పసాగెను.

"ఒక యూరిలో నలువురు స్నేహితులుండిరి. ఒకఁడు బ్రాహ్మణుఁడు, ఒకఁడు సాలె, మరొకఁడు విశ్వకర్మ, ఇంకొకఁడు వడ్లాబత్తుఁడు. ఈ నలువురు నొకసారి గ్రామాంతరమునకుఁ బోయివచ్చుటకై బయలు దేఱి, సాయంకాలమగుసరి కొక యరణ్యమును జేరిరి. పదిగంటలగునం తవఱకు సంభాషించుకొనుచు, నిదురవచ్చుటచే నొక్కొకఁ డొక ఝామము మేల్కాంచి, క్రూరమృగ భయము లేకుండ కాపాడుచుండు టకై నిశ్చయించుకొనిరి. వడ్లాబత్తుఁడు ముందు మేల్కొని యుండెను. అతఁడు తన దగ్గరనున్న కొయ్యపలకను జక్కగా చెక్కి మానవాకృతి నేర్పరచెను. పదునారేండ్ల యువతి ప్రతిమ తయారు చేయఁబడెను. తన వంతు వ్యవధియైపోయినపిదప వడ్లాబత్తుఁడు నిదురించెను. విశ్వకర్మ మేల్కొనెను. అతఁడు సర్వాభరణములను తయారుచేసి, యలంకరిం చెను. అతఁడు నిద్రించినపిమ్మట సాలె లేచి, యా ప్రతిమ ధరించుట కొక యందమైన చీరనునేసి, ధరింపజేసి నిదురించెను. నాల్గవఝాము రాగానే బ్రాహ్మణుఁడు లేచి, యా ప్రతిమ యందమున కబ్బురమంది తన మంత్రశక్తిచేఁ బ్రాణము వోసెను. ప్రతిమ సజీవయయ్యెను.

"ఈమెను నేను వివాహము చేసికొందునని బ్రాహ్మణయువ కుఁడు. ప్రతిమను జెక్కినది నేను కావున నాకే యీమె భార్యయగు" నని వడ్లాబత్తుఁడును—యిదేవిధమున నలువురును నామెకై కలహింప సాగిరి. కాని వారి కలహమునకుఁ దగినట్టులే యా ప్రతిమ కొంతసేప టికే, మంత్రశక్తి యంతరించి, ప్రాణములఁ బాసెను. నలువురు నేడ్చుచు నా ప్రతిమకు దహనక్రియ లాచరించి, యా భస్మమును బంచుకొని నాల్గుత్రోవల ననుసరించి, చనిరి.

బ్రాహ్మణుఁడు తిరిగితిరిగి యొక యగ్రహారము చేరెను. ఒక భూసురుఁ డాతని నతిథిగారమ్మని భోజనమున కాహ్వానించెను. ఇతఁడు నదికేగి, సుస్నాతుఁడై యా విప్రగృహంబునకుఁ జనుసరి కాయిల్లాలు వంటచేయుచుండెను. ఆమె తనయుఁడు పసిబాలుఁ డేడ్చుచుండుటచే నామె చీకాకునొంది "ఛీ! దిక్కుమాలిన సంతానము!" అని కోపావేశమున నా పసిబాలుని మండుచున్న యా ప్రొయ్యిలోఁ బడవైచెను. అది చూచి అతిథిగా వెళ్ళిన బ్రాహ్మణయువకుఁడు విస్మయపరీతచేతస్కుఁడై "ఛీ! అది యేమిపని? పిల్లవాఁడు యేడ్చినంతమాత్రమున నగ్నిలోఁ బడవైతురా? ఇట్టి హత్యాపాతకుల గృహమున భోజనము సేయరాదు. వెడలిపోయెద" నని లేచునంతలో, నా గృహయజమాని వచ్చి, జరిగినదెల్ల దెలిసికొని, "ఆర్యా! మీరు వెడలిపోనక్కరలేదు. ఆమె యీ విధముగా దినమున కొకసారియైనఁ జేయుచునే యుండును. ఇప్పుడే యా బాలుని బ్రతికింతును. చూడుఁ" డని పలికి, లోనికేగి యొక తాళపత్రగ్రంథమును గొనివచ్చి యా భస్మముపై నుంచునరికి శిశువు సజీవుడాయెను. అది చూచి భూసూరనందనుఁడు తాను ప్రాణముపోసి, గోల్పోయిన సుందరాంగిని బ్రతికించుకొననెంచి, యారాత్రి యందఱు నిద్రించుచుండఁగా, నాతాళపత్రగ్రంథమును సంగ్రహించి వెడలిపోయెను.

అతఁడు తిన్నగా నరణ్యములోనికిఁ బోయెను. అప్పటికే యాతని మిత్రులు కంసాలి, సాలె, వడ్లాబత్తులు ముువ్వురును దిరిగి వచ్చుచు నచ్చటికే వచ్చిరి. ఆ భస్మముపై భూసురకుమారుఁడు తాళపత్రగ్రంథము నుంచునరి కా ప్రతిమ లేచి కూర్చుండెను. అపుడు నాభార్య నా భార్యయని నలువురును కలహింపసాగిరి. "ఓ విక్రమార్కసార్వభౌమా! ఆమె యెవరిభార్య యగునో చెప్పుమా?" యని తెర ప్రశ్నింప, విక్రమార్కుఁడు ఆ రాకుమారిచే నెట్లయిన మాట్లాడింపఁదలంచియుండుటచే "ఆమెకు బట్టనేసియిచ్చిన సాలెకు భార్యయగు" నంటిని—

రూపలేఖ వెంటనే "బ్రాహ్మణుఁడే జీవమిచ్చుటచే నామె యతని భార్యయే" యనెను—

"ఓహో! అటులనేగాని మాట్లాడితివిగదా! వ్రతభంగమైన" దని పలికితిని. రూపలేఖవచ్చి, నా శయ్యపై గూర్చుండి "మీ పేరు వినినంతనే నా హృదయ మానందతరంగమాలికలఁ దేలిన" దనెను.

ఇరువురము నా రేయి సరససల్లాపమగ్నులమై గడపితిమి. కనకాంబరమహారాజుఁ దనూభవకు వ్రతభంగమైనదని యెఱింగి మాకు వివాహ మొనరించెను. కొలఁదిమాసములుండి, నేను మఱల యుజ్జయినికి బయలుదేఱి, నగరమును సమీపించునరికి చీఁకటిపడుటచే, భట్టికి గబురంపితిని. పరిచారకులువచ్చి గుడారముల నేర్పఱచి, మఱుచటి యుదయమున పాలకీని గొనివత్తుమని చెప్పి వెడలిపోయిరి.

ఆ రాత్రి వెన్నెల మనోహరముగఁ గాయుచుండెను. ఉన్నత మహీరుహముల యాకులు వాయుప్రసారమున కిటునటు కదలుచుండెను. చల్లనిగాలి వీచి హృదయమున కాహ్లాద మొసఁగూర్చుచుండెను. నేనును రూపలేఖయు గుడారమున కీవలఁ గూర్చుంటిమి. ఆ వృక్షముపై రెండుచిలుకలు కిలకిలమను శబ్దము చేయుచున్నవి. ఇంతలో నొక గ్రద్ద మగచిలుకను తన్నుకొని పైకి యెగిరెను. క్షణములో నా చిలుక మా పాదములచెంతఁ బడెను. దానినెత్తి చూచునరికే యది విగతప్రాణమై యుండెను.

ఆడుచిలుక బిట్టుగ వగచుచుండెను. నాకు జాలికలిగి, దుఃఖసంద్రమున మునిఁగియున్న యా చిలుక కొకింత యూఱట కలిగింపనెంచి, నేను గుడారములో నా శరీరమును భద్రపఱచి, యా చిలుక కళేబరమునఁ బ్రవేశించి, పైకి యెగిరితిని. మరొక గుడారముననున్న విశ్వకర్మ యిది గమనించి, తటాలున నా శరీరమున బ్రవేశించి, తన కళేబరము నొకచో ఖనన మొనరించెను.

అతడు నా సతి రూపలేఖను సమీపించి ఏవేవో యసందర్భముగఁ బలుకనారంభించెను. నా ప్రవర్తనకు నా మాటకు—నడవడికి—

యతని ప్రవర్తనమునకు నసాధారణమైన భేదము కాన్పించుటచే, రూపలేఖ సంశయాత్మయై "నేనొక వ్రతమును బూనియున్నాను. అది తీరునంతవరకు నన్ను నీవు స్పృశింపరా" దని చెప్పెను. మఱుచటియుదయమున భట్టి వచ్చెను. ఆమెవలన జరిగినదంతయుఁ దెలిసికొనెను. నేనును కంసాలిని వెంటరానిచ్చినందులకు తగిన యపకృతిజరిగెనే యనియు, భట్టిమాట విననైతినేయనియుఁ బశ్చాత్తాపపడి కర్తవ్యమును భట్టి చెవిలోఁ జెప్పితిని. అతఁడు రూపలేఖను గొంపోయెను. కంసాలి యానందమునకై నలువురు పరిచారికలు నియోగింపఁబడిరి. నేను కాంతారములోనికిఁబోయి యొక మహీజముపైనున్న చిలుకలదండును కలిసికొని మెలఁగసాగితిని. ఒకనాఁ డొక వ్యాధుఁ డామహీజము కడకువచ్చి చూచిన సమాచారమును నేను గమనించి, మిగిలిన చిలుకలతోఁజెప్పి, యా వృక్షమును విడిచిపోవుదమని చెప్పినను, ఆ కీరములు వినక యుపేక్షవహించినవి.

కిరాతుఁడు మఱునాఁడువచ్చి, వలఁబన్ని వెడలిపోయెను. నేనుచెప్పినమాట వినకపోయినందులకు, ఆ శుకములన్నియుఁ జింతించి కర్తవ్యమేమని యడిగినవి. వలలోఁ జిక్కుకొనియున్న నేనా చిలుకల నుద్దేశించి "బోయవాఁడు వచ్చుసరికి మనమందఱము, తలలు వ్రేలవైచుకొని, చచ్చినట్లు పడియుందము. అతఁడు మనలను వలనుండి యీవలఁబడవేయునపుడగు శబ్దమునుబట్టి లెక్కిడుకొనుచు నూఱుపూర్తికాగానే యాకసమున నెగిరిపోవుద" మంటిని. అతఁడు వచ్చి, "మృతినొందియున్న యీ చిలుకలు నా కేల" నని గరవాటు వేయసాగెను. 99 చిలుకల నావలఁ బడవైచినపిదప, నతని నడుమునకున్న కత్తిజారి క్రిందఁబడినది. నూఱు లెక్కపూర్తియయ్యెనని తలంచి యాకీరము లొక్కసారిగా నాకసమున నెగిరిపోయినవి. కిరాతుఁడు విస్మితుఁడై "తుదకు చిలుకలచే మోసగింపఁబడితినే?" యని, మిగిలియున్న నన్నుజూచి, క్రోధోన్మత్తుఁడై కంఠము నులిమి, చంపఁబోయెను. నేను మానవకంఠస్వరమున "ఓయీ! తొందరపడకుము. నన్ను జంపిన నీకు వచ్చునదేమి? నన్నెవరికైన విక్రయింపు" మంటిని.

అతఁడు నగరములోనికిఁ దీసికొనిరాగా సిభర్త రత్నాకరుఁడు కొనినా " డని ముగించితిని. పద్మినియు, మంజరియుఁకూడ గాథనివ్రా వివశలై రి.

26 ఉపసంహారము.

———:o:———

మఱునాఁటి యుదయమున రత్నాకరుఁడును, అతనితోఁగూడ మరొకఁడును వచ్చిరి. రత్నాకరునితో చిలుక, మన్మథసింహుని దుహా హాను, తాను కథలఁజెప్పి, యామె శీలమునకు భంగము కలుగకుండ కాపాడితిననియుఁ జెప్పెను. రత్నాకరుఁడు " మహానుభావా! ఈగాథ చారివలన సర్వము నెఱింగితిని, జగజ్జేగీయమాన యశోవిశాలులైనవిక్ర మార్క-సార్వభౌము లివ్విధమున నుండుట కాలమహిమ గాకేమున్న?" దనెను.

అనేకవిధముల వినుతింపఁబడి యా చిలుకరూపముననున్న విక్ర మార్కుఁడు భట్టి తనకై కబురంపినాఁడని విని, వర్తకుని సెలవుగొని పద్మినితోఁజెప్పి యుజ్జయినికి వెడలెను. కంసాలి రాణులను వశపరచు కొనుటకై యనుదినము ప్రయత్నించుచుండెను. రాజురాక నెఱింగించి కంసాలిని వంచించుటకై యీ విధముగాఁ జేయవలయునని యొకవిధా నము నెఱిఁగించెను. మఱునాఁడు అంతఃపురములో రాణులు గొల్లు మనిరి. దానికి కారణమేమని కంసాలి యడిగెను. మహారాణుల చిలుక చనిపోయినదని పరిచారకలు చెప్పగా, పరకాయప్రవేశము నేర్చినవా డగుటచే, ఆ చనిపోయిన చిలుక శరీరమునఁ బ్రవేశించెను. కంసాలి శరీరమున విక్రమార్కుఁడు ప్రవేశించెను. కంసాలి జరిగిన మోస మును గుర్తించెను. భట్టి యా చిలుకనుబట్టి చంపించెను.

విక్రమార్కుఁడు నిజసతీమణులంగూడి ప్రజానురంజకముగ రాజ్యపాలనము సేయఁగడంగెను.

సంపూర్ణము.

ముద్రింపఁబడి సిద్ధముగనున్న గ్రంథములు.

1	భోజకాళిదాసు కథలు	0	12	0
2	తెనాలిరామకృష్ణుడు	0	8	0
3	పరలోకపువింతలు	0	8	0
4	విజయవిలాసము	0	8	0
5	మనుచరిత్రము	0	8	0
6	వేమనయోగిపద్యరత్నములు	0	8	0
7	సౌందర్యలహరి	0	8	0
8	శివానందలహరి	0	8	0
9	శ్రీ శివపదమణిమాల	0	4	0
10	దస్తావేజులమతలబు	0	8	0
11	అదృష్టదీపిక	0	8	0
12	హస్తసాముద్రికము	0	8	0
13	జ్యోతిషఫలప్రదర్శిని	0	8	0
14	కాలామృతము	0	12	0
15	వాస్తుసారసంగ్రహము	0	12	0
16	జాతకచంద్రిక	0	8	0

వలయువారు :—

శ్రీ సత్యానంద బుక్ డిపో,
పబ్లిషర్సు అండ్ బుక్ సెల్లర్సు,
రాజమండ్రి.